

Univerza v Ljubljani
Fakulteta za *družbene vede*

Lojze Pavič

Mentor: doc. dr. Iztok Prezelj

**MOTIVACIJSKI IN PSIHOSOCIALNI VIDIKI
SODOBNEGA SAMOMORILSKEGA TERORIZMA**

Specialistično delo

Ljubljana, 2007

ZAHVALA

Za strokovno pomoč, vodenje in nasvete pri pisanju specialističnega dela se zahvaljujem svojemu mentorju doc. dr. Iztoku Prezlju.

Zahvaljujem se svoji delovni organizaciji, še posebno vodji štabnega šolanja, Miju Trgovčeviču, za plačilo šolnine in vzpodbude, ki sem je bil deležen v času študija.

Zahvaljujem se sošolcu in prijatelju Anžetu Rodetu za vse strokovne pogovore, ki sva jih imela v času študija.

Na koncu se posebno iskreno zahvaljujem mojim najdražjim: življenjski sopotnici Aleni, njeni materi Heleni in otrokoma Maši in Lani za potrpežljivost in razumevanje.

Izjava o avtorstvu

POVZETEK

V specialističnem delu sem proučil in predstavil sodobne teroriste – samomorilske napadalce z motivacijskega in psihosocialnega vidika.

Za lažje razumevanje terorizma sem v teoretičnem delu opredelil terorizem kot pojav, opisal njegove značilnosti in pojasnil, na kakšen način sodobni teroristi izvajajo teroristične napade. Po splošnem opisu terorizma sem za boljšo predstavitev samomorilskega terorizma poiskal pomoč v zgodovinskih dejstvih. Na tej podlagi sem predstavil značilnosti samomorilskega napada, katere teroristične organizacije uporabljajo samomorilske teroristične napade kot način delovanja in kakšni so postopki, da je samomorilski napad uspešno izveden.

Predstavitev ozadja in vzrokov za samomorilske napade sem nadaljeval z opredelitvijo motivacijskih in psihosocialnih elementov, ki vplivajo na izvajalce. Za boljšo predstavitev ozadja in vzrokov sem proučil aktualno raziskavo in dva aktualna primera samomorilskega napada.

V zaključku specialističnega dela predstavljam svoje ugotovitve, ki jih lahko smiselno uporabi država Slovenija in Slovenska vojska, predvsem organi, ki delujejo na področju odkrivanja, preprečevanja in obrambe pred sodobnimi terorističnimi napadi.

Ključne besede: motivacija, terorizem, samomorilski napad, vera, okolje, sovraštvo.

SUMMARY

In the specialist thesis I have examined and studied and presented modern terrorists – suicide attackers from the motivational and psychosocial aspect.

For easier understanding of terrorism I have defined terrorism as a phenomenon in the theoretical part, described its characteristics and explained in what way a modern terrorist executes terrorist attacks. After a general description of terrorism I have looked for help for a better presentation of suicidal terrorism in historical facts. On the basis of historical facts I give characteristics of a suicide attack, which terrorist organisations use suicide terrorist attacks as a way of operating and what the procedures are for a suicide attack to be executed successfully.

I continue presentation of background and causes for suicide attacks with definition of motivational and psychosocial elements influencing the executors. For a better presentation of background and reasons, I have studied and examined actual research and two actual cases of a suicide attack.

In the conclusion of the specialist thesis I give my findings and assessments, which can be sensibly used by the state of Slovenia and the Slovenian army, especially the agencies working in the area of detection, prevention and defence from modern terrorist attacks.

Key words: motivation, terrorism, suicide attacks, religion, environment, hatred.

KAZALO

KAZALO	6
1. UVOD	8
2. METODOLOGIJA	10
2.1 PREDMET IN CILJ PROUČEVANJA	11
2.2 HIPOTEZE	12
2.3 METODE	12
2.3.1 Uporaba in analiza pisnih in elektronskih virov	12
2.3.2 Sekundarna analiza.....	13
2.3.3 Metoda izkustva	13
2.3.4 Kvalitativna analiza.....	13
2.4 TEMELJNI POJMI	14
2.4.1 Motivacija.....	14
2.4.2 Samomor	14
2.4.3 Terorizem	17
3. TERORIZEM	19
3.1 VRSTE TERORIZMA	20
3.2 ZNAČILNOSTI TERORIZMA	23
3.3 NAČINI DELOVANJA	25
3.4 ZNAČILNOSTI SODOBNEGA TERORIZMA.....	26
4. SAMOMORILSKI TERORIZEM	29
4.1 ZGODOVINA	30
4.2 ZNAČILNOSTI SAMOMORILSKEGA NAPADA	32
4.3 TERORISTIČNE ORGANIZACIJE, KI IZVAJAJO SAMOMORILSKE NAPADE ..	34
4.4 VPLIV ORGANIZACIJE NA SAMOMORILSKE NAPADALCE	38
4.4.1 Rekrutacija	38
4.4.2 Priprava za napad	39
4.4.3 Izvedba	41
5. MOTIVACIJSKI, PSIHOLOŠKI IN SOCIALNI ELEMENTI SAMOMORILSKIH TERORISTOV	42
5.1 MOTIVACIJSKI ELEMENTI	43
5.1.1 Nacionalni motivacijski elementi.....	44
5.1.2 Ekonomski motivacijski elementi	44
5.1.3 Sovraštvo	44
5.1.4 Religija	45
5.2 PSIHOLOŠKI ELEMENTI.....	47
5.2.1 Mentalno stanje	49
5.2.2 Fanatizem	50
5.3 SOCIALNI ELEMENTI	50
5.3.1 Spol.....	51
5.3.2 Starost.....	51
5.3.3 Izobrazba	52

5.3.4 Zakonski status.....	53
5.3.5 Fizični izgled.....	53
5.3.6 Družbeni status.....	54
5.3.7 Okolje.....	55
6. ANALIZA PRIMEROV.....	57
6.1 IZRAELSKÉ RAZISKAVE.....	57
6.2 NAPAD NA ZDA – 11.9.2001.....	66
6.3 NAPAD V LONDONU – 7.7.2005.....	74
7. ZAKLJUČEK.....	79
7.1 VERIFIKACIJA HIPOTEZ.....	80
7.2 UPORABNOST UGOTOVITEV ZA SLOVENIJO – SLOVENSKO VOJSKO.....	83
7.2.1 Odkrivanje samomorilskih teroristov.....	83
7.2.2 Preprečevanje samomorilskih terorističnih napadov.....	85
7.2.3 Obramba pred samomorilskimi terorističnimi napadi.....	87
7.3 SKLEP.....	89
8. LITERATURA.....	90
KNJIGE.....	90
LEKSIKONSKO-ENCIKLOPEDIČNI VIRI.....	91
DOKUMENTI IN ČLANKI.....	91
INTERNET.....	94
PRILOGE.....	97
Priloga A: Primerjalna analiza učinkovitosti različnih tipov teroristov.....	98

1. UVOD

Terorizem predstavlja v sodobnem svetu eno izmed ključnih groženj nacionalni in mednarodni varnosti. Vzrok za to je predvsem v značilnih neposrednih posledicah, kakor so človeške žrtve, trpljenje in strah, spodkopavanje načel pravne države (in v tem smislu same pravne države) in drugih temeljnih načel, na katerih temeljijo sodobne demokracije, ogrožanje družbene povezanosti, politične stabilnosti, materialna škoda itd. Seveda ima terorizem tudi številne posredne vplive, med katerimi je v zadnjem času še najbolj problematično povečanje poseganja varnostnih organov v človekove pravice. Sodobni terorizem uvrščamo med t. i. kompleksne ogrožajoče pojave zaradi številnih vzrokov, metod in posledic. Poleg tega so tudi motivi za terorizem številni. Zaradi vsega navedenega je kompleksnost terorističnega ogrožanja varnosti tako velika, da že ob srednji intenzivnosti zahteva aktiviranje velikega dela nacionalnovarnostnega sistema oziroma množico nacionalnovarnostnih mehanizmov katerekoli države. Terorizem je tudi značilen primer sodobne asimetrične grožnje, pri čemer se asimetrija nanaša na neproporcionalnost subjekta, ki ogroža (nedržavni akterji vs. države), sredstva, ki jih le-ta uporablja, in posledice (minimalni vložek – maksimalni rezultati, ki npr. presegajo same neposredne posledice bombne eksplozije) (Prezelj, 2006: 177).

Zgodovina nas uči, da je samo terorizem le redko dovolj za uresničitev političnih ciljev. Pokazal se je za zelo učinkovitega kot dodatno orožje v političnem konfliktu, z njim je mogoče uresničiti omejene taktične cilje in to pojasnjuje njegovo stalno priljubljenost kot metodo boja. Čeprav terorizem dosega zelo malo zastavljenih strateških ciljev, je še vedno najpogostejša oblika političnega nasilja v našem času, saj lahko teroristi z majhnimi stroški in tveganjem povzročijo veliko škodo, dosežejo veliko publiciteto, zagotovijo izpustitev ujetih tovarišev in si pridobijo velike vsote denarja za nakup orožja in razširitev delovanja.

Tudi novi konflikti v svetu so neposredno povezani z grožnjo terorizma, zato morata država Slovenija in Slovenska vojska nameniti večji poudarek njegovemu razumevanju. Resolucija (Resolucija o strategiji nacionalne varnosti Republike Slovenije, Uradni list RS, št. 56/2001) med viri ogrožanja omenja terorizem, s katerim se zaenkrat Slovenska vojska ne sooča na ozemlju Slovenije (razen z določenimi segmenti, na primer z obveščevalnim).

Zaradi spremenjenih varnostnih razmer in ocen, ki ne predvidevajo klasičnega konvencionalnega vojaškega napada na državo, je tako tudi vojska začela dobivati novo vlogo in naloge v okviru zagotavljanja nacionalne in mednarodne varnosti.

Zakon o obrambi med nalogami Slovenske vojske opredeljuje, da Slovenska vojska izvaja obveznosti, ki jih je država sprejela v mednarodnih organizacijah in z mednarodnimi pogodbami (Zakon o obrambi, uradno prečiščeno besedilo, Uradni list RS, št. 103/2004).

Vojaška doktrina navaja terorizem kot veliko grožnjo varnosti, ki lahko v prihodnje neposredno ogroža Republiko Slovenijo, in v nadaljevanju opredeljuje, da Slovenska vojska pri krepitvi mednarodnega miru deluje v stabilizacijskem smislu na operacijah kriznega odzivanja (Vojaška doktrina, 2006: 12, 71–72).

Tako v spremenjenem varnostnem okolju ne posvečamo več toliko pozornosti grožnji vojne v klasičnem pomenu. Kot vojak na operaciji kriznega odzivanja sem lahko stalna tarča napadov teroristov ali »borcev za svobodo«. Zato me zanima, kakšen je moj nasprotnik.

Vsi vojaški priročniki nas namreč učijo, da moramo poznati prednosti in slabosti sovražnika. Še posebej pa me zanima profil terorista kot vojaškega obveščevalca.

Vsako teroristično skupino je treba proučiti s strani njihovega kulturnega, ekonomskega, političnega in družbenega konteksta. Tako se lahko razumejo motivacija, od posameznega člana do voditelja teroristične organizacije, in ideologije posamezne teroristične organizacije.

Tudi voditelji terorističnih organizacij so proučili, kakšen profil človeka potrebujejo za izvajanje nalog v okviru teroristične organizacije. Uporabljajo znanje psihologije za motiviranje svojih pripadnikov pri izvajanju specifičnih akcij. Potrebujejo kandidate, ki imajo travme iz otroštva in čutijo sovraštvo do nasprotnika. Takšne bodo verjetno uporabili za napade, kjer je tveganje večje in je smrt bolj verjetna. Strokovnjakov pa je za rizične operacije škoda, ker so težje nadomestljivi. Izobrazba sicer ni pomembna, razen če je kandidat velik specialist za določeno področje. Tudi če je posameznik izobražen, ampak je zelo goreč pripadnik in obenem visoko motiviran, je primeren za samomorilski napad. Še posebej, če se načrtuje napad, pri katerem je potrebno specifično znanje in ne more na primer pilotirati letala nekdo, ki je mentalno šibak.

Torej se moramo na teroristično grožnjo pripraviti. V ozadju te grožnje pa so ljudje, ki so psihosocialna bitja. Zato so motivacijski in psihosocialni vidiki terorizma kot predmet analize izjemnega pomena. Psihološki dejavniki, povezani s terorizmom, so zanimivi za psihologe,

politologe in delavce v vladnih službah, ki bi radi predvideli ali preprečili delovanje terorističnih skupin in uresničitev terorističnih dejanj, saj je na terorizem treba gledati celovito. Treba je odkriti njegove vzroke in ozadja terorističnih dejanj. Tu je ključ za reševanje problema in tako se lahko Republika Slovenija pripravi na terorizem kot grožnjo.

Tema specialističnega dela je terorizem ter motivacijski in psihološki vidiki sodobnih teroristov. Z analizo pisnih virov želim ugotoviti, kakšni so ljudje, ki izvajajo samomorilske teroristične napade in kaj jih žene v ta dejanja. Izhajam iz stališča, da vsak izmed nas v določenih okoliščinah lahko postane terorist. Tudi država lahko izvaja teroristična dejanja.

Jedro problematike in predmet analize mojega dela je analiziranje motivacijskih in psihosocialnih elementov (motivi, frustracije, socialni status ...) sodobnih samomorilskih teroristov, ki vplivajo na odkrivanje, preprečevanje in boj proti terorizmu.

Specialistično delo je izraz potrebe po povezanem teoretičnem in empiričnem proučevanju motivacije in psihosocialnega ozadja sodobnih samomorilskih teroristov kot virov ogrožanja sodobne družbe in sistemov nacionalne varnosti. Brez celovitega poznavanja teroristične grožnje, s katero se soočajo sodobna država, družba (družbene skupine) in posamezniki, ni mogoče proučevati in predvidevati ukrepov odkrivanja, zaščite in obrambe pred ogrožanjem s strani teroristov.

2. METODOLOGIJA

2.1 PREDMET IN CILJ PROUČEVANJA

Terorizem povzroča več dejavnikov, tako psiholoških kot gospodarskih, političnih, verskih in socialnih. Vzroki so lahko etnična, verska ali ideološka navzkrižja, revščina, stres, frustracije, modernizacije, politična neenakopravnost itn. Predmet mojega specialističnega dela so motivacijski in psihološki vidiki sodobnih teroristov, glavni cilj pa je proučiti sodobni samomorilski terorizem iz motivacijskega in psihosocialnega vidika.

Teoretična relevantnost specialističnega dela je torej v proučitvi motivacijskih in psihosocialnih značilnosti sodobnega samomorilskega terorista kot vira ogrožanja. Poznavanje motivacijskih in psihosocialnih elementov je ključno za razumevanje in v nadaljevanju za soočanje in odpravljanje te grožnje. Aplikativna relevantnost specialističnega dela pa je v oblikovanju izhodišč za izvajanje ustreznih ukrepov pri zagotavljanju varnosti pred teroristično grožnjo v določeni državi oziroma družbi, kar bo mogoče aplicirati tudi na Slovenijo in Slovensko vojsko, doma ali na operacijah kriznega odzivanja.

V specialističnem delu bom proučil in predstavil sodobne teroriste – samomorilske napadalce s ciljem, da bo Slovenska vojska pridobila nova znanja in tako primerno pripravljala svoje pripadnike za izvajanje nalog. Poseben poudarek je treba nameniti izobraževanju pripadnikov Slovenske vojske in spremeniti ter dopolniti programe izobraževanja in usposabljanja. Vsebina moje naloge se v empiričnem smislu lahko uporabi tudi kot del priročnika za vojaka na operacijah kriznega odzivanja.

V specialističnem delu sem opredelil naslednje izvedbene cilje:

- opredeliti samomorilski terorizem kot pomemben vidik sodobnega terorizma;
- opredeliti motivacijske in psihosocialne elemente za seznanitev z ozadjem in vzroki delovanja sodobnega samomorilskega terorizma;
- proučiti aktualne raziskave in nekatere aktualne primere samomorilskega terorizma iz motivacijskega in psihosocialnega vidika.

V zaključku specialističnega dela bom predstavil profil sodobnega terorista.

2.2 HIPOTEZE

Splošna hipoteza, ki bo v nadaljevanju razdelana po posebnih hipotezah, se glasi:

Sodobni teroristi se razlikujejo od teroristov, ki jih poznamo iz preteklosti, še posebej zaradi naraščanja samomorilskega terorizma.

V okviru zgornje hipoteze bom preverjal naslednje izvedene hipoteze:

1. samomorilske napade izvajajo situirani in izobraženi ljudje,
2. ljudje, ki se samorazstreljujejo so mentalno zdravi,
3. samomorilski napadi so racionalna dejanja.

Tako postavljene hipoteze bodo omogočile predvidevanje delovanja in učinkovitosti sodobnega terorista. Na podlagi izraelske raziskave in analize napadov Al Kaide na ZDA in London bom ugotovil, na kakšen način izvajajo napade in kakšni so sodobni samomorilski teroristi. Učinkovitost njihovega delovanja bom prikazal s kvalitativno analizo.

2.3 METODE

Narava problema proučevanja zahteva obsežno teoretično podlago, pri čemer bo temeljna metoda specialističnega dela deskriptivna metoda, ki temelji na metodi analize vsebine pisnih in elektronskih virov.

Pri proučevanju vidikov sodobnega terorista bom uporabil naslednje metode:

- uporaba in analiza pisnih in elektronskih virov,
- sekundarna analiza,
- izkustvo,
- kvalitativna analiza (decision expert – DEXI).

2.3.1 Uporaba in analiza pisnih in elektronskih virov

Metoda analize pisnih virov bo uporabljena pri proučevanju že uveljavljenih teorij, spoznanj in ugotovitev. Vanjo bom vključil različna znanstveno-teoretična in strokovna dela, pa tudi poljubna dela s področja proučevanja tematike specialistične naloge.

Mediji bodo knjige, strokovni in poljudnoznanstveni članki, različni statistični podatki, internetne strani znanstvenih, strokovnih in drugih civilnih in vojaških institucij.

Dostopi do določenih podatkov so omejeni ali celo nedostopni, kajti teroristične organizacije delujejo v največji tajnosti. Trenutno je na razpolago malo avtorjev, ki problematiko proučujejo na praktičnih izkušnjah. Vendar pa sem vseeno uspel izbrati nekaj avtorjev, kot je na primer Marc Sageman, ki je dejansko nekaj let deloval in živel s pripadniki Al Kaide. Pri proučevanju palestinskih samomorilskih teroristov sta Bruce Hoffman in Assaf Moghadam podrobno proučila in analizirala njihovo delovanje. Avtorji, kot je na primer Nasra Hassan, pa so celo uspeli izvesti intervjuje z bodočimi palestinskimi samomorilskimi teroristi.

2.3.2 Sekundarna analiza

S sekundarno analizo bom preveril druge vire, ki so statistično obdelali profil terorista. Kot kazalnike psihosocialnega profiliranja sodobnega terorista sem uvrstil naslednje spremenljivke: spol, starost, izobrazba, zakonski stan, fizični izgled, družbeni stan, okolje, fanatizem in mentalno stanje. Kot motivacijske spremenljivke sem uporabil ekonomske in nacionalne elemente ter religijo in sovraštvo.

2.3.3 Metoda izkustva

Pri izdelavi naloge bom uporabil izkušnje iz dela na področju vojaške obveščevalne dejavnosti, predvsem v splošnem teoretičnem delu in predlogih za spremembo programov izobraževanja in usposabljanja v Slovenski vojski ter pri preprečevanju in odkrivanju terorističnih aktivnosti.

2.3.4 Kvalitativna analiza

Z metodo kvalitativne analize bom primerjal učinkovitost različnih profilov teroristov. S kvalitativno metodo decision expert – DEXI bom primerjal kriminalca, klasičnega terorista in samomorilskega terorista. Primerjal bom njihovo učinkovitost glede na sledeče attribute: podpora delovanja, poveljevanje in nadzor, načrtovanje, bojna učinkovitost, strokovno znanje in motiviranost.

Vsi naštetih postopki bodo omogočili potrditev in poglobitev hipotez. Pridobljene podatke bom v zaključni razpravi soočil z izhodiščno teorijo in s tem prispeval k njeni obogatitvi.

2.4 TEMELJNI POJMI

2.4.1 Motivacija

Motivacija (lat. movere – gibati, premakniti) je proces izzivanja oz. zburjanja človekove aktivnosti, njenega usmerjanja na določene predmete in uravnavanja, da bi se dosegli določeni cilji. Gibalne sile, ki te aktivnosti izzivajo, krepijo in usmerjajo v cilje, pa imenujemo motivi. Motivacijo delimo na notranjo (intrinzično) in zunanjo (ekstrinzično). Uporabljata se tudi izraza avtonomna ali primarna motivacija ter heteronomna ali sekundarna motivacija.

Pri notranji motivaciji je cilj delovanja v dejavnosti sami, vir podkrepitve pa je pretežno v človeku samem in ne v drugih ljudeh. Zunanja motivacija pa vključuje zunanje posledice, ki niso nujen sestavni del same dejavnosti, vir podkrepitve so predvsem drugi ljudje (Marentič Požarnik, 1988: 81).

Musek (1993: 134) pravi, da gre na eni strani za ločevanje in primerjavo nagonov in potreb, ki nas potiskajo, ter idealov in vrednot, h katerim se usmerjamo oz. nas privlačijo, na drugi strani. To se kaže pri načinu motiviranja za določene cilje: spodbujanje in usmerjanje. V filozofiji in psihologiji obstaja spor o tem, katera oblika motivacije je za človeka primarnejša in katera je pomembnejša. Nekateri menijo, da je možno vse oblike obnašanja tako pri živalih kot pri človeku razložiti z osnovnimi nagoni, instinkti in potrebami.

Motivacijski mehanizmi spominjajo na živalske, vendar so nekateri za človeka specifični in bistveno pomembnejši za njegovo osebno delovanje. Zlasti gre za duhovne motive – cilje, ideale in vrednote.

2.4.2 Samomor

Milčinski (1985: 11) navaja v svojem delu splošno definicijo samomora: »Recimo, da je samomor (suicidum) dejanje, s katerim se človek usmrti. Pri tem ga vodi težnja, da si vzame življenje, oziroma iz njegovega vedenja razberejo tak namen ljudje okoli njega.«

Emile Durkheim pravi, da določajo stopnjo samomorilnosti odnosi med posamezniki in družbo. Tako razlikuje štiri vrste samomora: egoistični, altruistični, anomični in fatalistični samomor (Haralambos, Holborn, 1999: 826, 827).

EGOISTIČNI SAMOMOR se pojavlja, kadar je povezanost posameznika z okoljem zelo nizka. Posamezniki imajo občutek, da družbene norme zanje nimajo več pomena. Počutijo se osamljene. Taki primeri so lahko brezposelne osebe, izolirane osebe ipd. (Haralambos, Holborn, 1999: 827 in Milčinski, 1985: 20).

ANOMIČNI SAMOMOR se pojavlja v družbenih okoliščinah, v katerih izgubljajo normativne vrednote neke skupnosti svojo obvezujočo moč. Praviloma se to dogaja v industrijskih družbah, ko družba posameznika ne uravnava dovolj (Haralambos, Holborn, 1999: 827 in Milčinski, 1985: 20).

Pri ALTRUISTIČNEM SAMOMORU gre za žrtvovanje. Posameznik je močno integriran v družbo in se kot njen član žrtvuje za dobro skupnosti. Take primere najdemo v vojaških herojstvih, samomorih v sektah ... (Haralambos, Holborn, 828 in Milčinski, 1985: 20).

FATALISTIČNI SAMOMOR se pojavlja pri previsoki stopnji omejenosti posameznika s strani družbe. Značilni primeri so samomori v taboriščih, zaporih, med sužnji itd. (Haralambos, Holborn, 1999: 828).

J. D. Douglas opozarja, da je treba obravnavati vse vrste samomorov glede na pomen, ki so ga temu dejanju pripisovali tisti, ki so si vzeli življenje. Za vsakim dejanjem namreč stoji drug motiv in družbeni pomen, ki je povezan z družbo in kontekstom, v katerem se zgodi.

Douglas meni, da gre vzroke za samomor iskati med naslednjimi razlogi: v želji po transformaciji duše (samomor kot način prihoda v nebesa), v želji po transformaciji jaza (samomor kot sredstvo, s katerim prisiliš druge, da o tebi razmišljajo drugače), samomor kot

sredstvo za doseganje naklonjenosti ali simpatije drugih ter samomor kot sredstvo maščevanja (vzbujanje občutka krivde pri drugih) (Haralambos, Holborn, 1999: 830).

Jean Baechler pojmuje dejanje samomora kot način reševanja problema, ko oseba spozna, da ni primerne alternativne rešitve. Poudarja, da je pri iskanju vzrokov za samomor treba upoštevati pomembnost osebnih dejavnikov, specifičnih za vsakega posameznika. Samomore deli na štiri glavne vrste.

ODREŠILNI SAMOMOR, ki se uporablja za ublažitev neznosne situacije, kot odziv na žalost zaradi izgube ali celo kot sredstvo samokaznovanja.

AGRESIVNI SAMOMOR se uporablja kot sredstvo za škodovanje drugi osebi ali več ljudem. J. Baechler loči več vrst agresivnih samomorov:

- maščevalni samomor, katerega cilj je vzbuditi v drugi osebi občutek krivde ali pa poskrbeti, da je ta oseba deležna kazni s strani družbe,
- kriminalni samomor, katerega cilj je umor druge osebe med samomorilnim vedenjem,
- izsiljevalski samomor naj bi povzročil spremembo obnašanja druge osebe,
- roteči samomor pa izraža potrebo po pomoči.

SAMOMOR ZAOBLJUBLJENIH prinese doseganje nečesa, kar samomorilec posebno ceni. Naprimer samomor, da se pridružimo ljubljeni osebi v posmrtnem življenju.

SKURILNI SAMOMOR, ki pa ni tipični samomor, saj ne pomeni nujne smrti. Gre za odločitev za tveganja, ki lahko vodijo v smrt. Obstajata dve vrsti skurilnega samomora: božja sodba, ko se hoče posameznik dokazovati pred drugimi s svojim pogumom, in tvegane igre, kot je na primer ruska ruleta (Haralambos, Holborn, 1999: 830, 831).

Navedeni avtorji omenjajo definicijo, vrste samomorov, motive in razloge za samomor. Glede na njihove klasifikacije lahko samomorilske teroristične napade uvrstimo kot altruistične z željo po transformaciji duše in željo po naklonjenosti drugih. V vsakem primeru pa gre pri samomorilskem terorističnem napadu za kriminalni samomor.

2.4.3 Terorizem

Pri opredelitvi definicije terorizma so bili in so še problemi, predvsem zaradi njegove kompleksnosti, njegove inter- in multidisciplinarnosti poučevanja, razhajanj v nacionalnih pravnih ureditvah, nedorečenosti mednarodnega prava, protislovnosti pri varstvu človekovih pravic, kot tudi zaradi dosedanje odsotnosti globalnega odgovora na globalne grožnje (Anžič, 2001: 10).

Verbinčev slovar tujk pod pojmom teror ponuja dve razlagi. Prva pojmuje teror kot strahovanje, (politično ipd.) nasilje. Druga pa ga razlaga kot strahovlado, tj. uporabljanje fizičnega nasilja, zlasti nad političnimi nasprotniki; razdobje strahovlade (Verbinc, 1989: 711).

Vojni leksikon (1981: 622) opredeli terorizem kot organizirano in sistematično uporabo nasilja z namenom, da se z izzivanjem strahu in osebne nevarnosti prebivalstva zruši avtoriteta države ali dosežejo nekateri od političnih ciljev.

Zaradi navedene dileme pa bi navedel nekaj definicij, ki jih navaja Janez Čuček v svoji knjigi »TERORIZEM«: Dr. Jovan Djordjević, profesor na pravni fakulteti v Beogradu pravi: »V svoji splošni, večinoma politični rabi, predstavlja terorizem uveljavljanje neposrednega in organiziranega nasilja manjšine, ki je pripravljena, da fizično, vključujoč atentate, uboje in ugrabitve, vsili svojo voljo državi in družbi in da z uporabo psihološkega nasilja proti množicam izzove kolektivne in osebne komplekse strahu, negotovosti, groze in malodušja.« (glej Čuček, 1981: 123)

Italijan Luigi Bonante je postavil tako imenovano nevtralno definicijo, po kateri je majhna skupina teroristična, kadar deluje podtalno z namenom, da ne doseže zmage s fizičnim uničenjem nasprotnika, marveč s simboličnimi akcijami, ki naj prisilijo sovražnika k vdaji v paniki. Zanj je terorizem prej posledica kot vzrok, zakaj vzrok je v blokirani družbi.

To je družbeni sistem, ki se ponavlja z vsemi svojimi napakami in napetostmi in ni sposoben dajati odgovorov na probleme, ki se porajajo vsak dan. To se dogaja tedaj, kadar je politični sistem sposoben zavrniti vse zahtevke po popravkih, ne da bi pri tem izgubil svojo stabilnost. Zaradi tega nastaja terorizem, ki je (vsaj po mnenju teroristov) edini zmožen vrniti sistemu njegovo dinamiko. « (glej Čuček, 1981: 125)

Definicijo, ki lahko zajame širši spekter motivov, je v svoji knjigi »Ultimate Terrorists« podala avtorica Jessica Stern. Po njenem prepričanju ta pojem opredeljuje dejanje ali grožnjo s silo proti »neborcem«, s ciljem izražanja maščevanja, zastraševanja ali s ciljem, kako drugače vplivati na javnost (Stern, 1999: 11).

Ob razjasnjevanju pojmovnega izhodišča se omejujem samo na ključne pojme, ki se uporabljajo v delu. Tako skušam pri vseh podati pomen ter različne poglede nanje, možnosti zamenjave ter prekrivanja pri opredeljevanju.

3. TERORIZEM

Terorizem je sredstvo in metoda političnega boja, ki izhaja iz nezmožnosti ali zavračanja uporabe normalnih sredstev in metod (Prezelj, 2006).

Marca 1793, po strmoglavljenju francoske ustavne monarhije avgusta 1792 in po razglasitvi francoske republike, je 600-člansko zakonodajno telo revolucionarjev predalo svojo moč v roke dvanajstčlanskega Komiteja za javno varnost. Ko so kot vladajoča frakcija nastopili jakobinci in v Komiteju pridobili večino, so menili, da je pridobitve revolucije treba obvarovati pred sovražniki oz. kontrarevolucijo, ki naj bi jo predstavljali žirondisti, kmečka vojska pokrajine Vendete in kmečki uporniki, imenovani chouansi, ter seveda vsi nasprotniki vzvišene revolucionarne stvari. Ker je bilo »sovražnikov« veliko, je teror dobil nepričakovane razsežnosti, saj je zajel vse pore družbe (Terorizem, 2006: <http://razor.arnes.si/slg-ce/gledlist/GL20042005/GL6/doma1.htm>).

Ti prvi moderni teroristi so v obdobju terorja ubili 40.000 ljudi, 300.000 pa so jih zaprli.

Vendar pa je največji razmah terorizem v Evropi doživel v šestdesetih letih 20. stoletja z razmahom etničnih in separatističnih skupin, z vzponom palestinskih ekstremistov, marksistično-leninističnih skupin in z ekspanzijo državnega terorizma v nekaterih državah vzhodnega bloka, ki so istočasno pospeševale intenzivnost terorizma v Evropi.

Na hiter razvoj terorizma pa so vplivali tudi hiter tehnološki razvoj, razvoj modernih komunikacij in razvoj transporta.

Če te teroristične skupine primerjamo s terorističnimi skupinami v devetdesetih letih 20. stoletja, lahko opazimo kam gre trend. Razvidno je, da je verski terorizem v porastu. Teroristične skupine, kot so Aum Shinrikyo, Hezbollah in Al Kaida, imajo drugačen pristop in skušajo s čim večjim nasiljem napadati svoje sovražnike in pravzaprav vsakogar, ki ni načelen musliman ali član sekte Aum Shinrikyo. Svet so razdelili na nas in na njih. Ko je Aum Shinrikyo 20. 3. 1995 s sarinom izvedla napad v Tokiju, so tudi predvidevanja o možnosti napada z orožjem za množično uničevanje postala realnost.

3.1 VRSTE TERORIZMA

Pri opredelitvi vrst terorizma velja omeniti, da so ločnice med različnimi vrstami pogosto močno zabrisane, saj lahko posamezna teroristična skupina sodi v dve ali več različnih vrst terorizma. Primer so Čečeni – pri njih gre za osvobodilno gibanje, čeprav posamezniki uporabljajo tudi teroristične metode. V čečenski vojni je izražena tudi verska plat, saj se na strani Čečenov bori kar nekaj prostovoljcev iz islamskih držav.

Verski terorizem

Verski teroristi poskušajo z uporabo nasilja uresničiti božje zapovedane cilje in s tem doseči radikalne spremembe. Prihajajo iz velikih verstev in iz manjših kultov, po nekaterih podatkih je skoraj polovica od nekaj manj kot 60 znanih terorističnih skupin versko motiviranih. Najbolj znane tovrstne skupine so Al Kaida, palestinski Hamas, libanonski Hezbolah in japonski Aum Šinrikjo. Skupine v nasprotju z nacionalističnimi s svojimi dejanji ne iščejo samo velike publicitete, ampak so usmerjene v čim večje število civilnih žrtev. Versko motivirane niso le skupine, ampak tudi določeni posamezniki, ki uporabljajo terorizem. Verski terorizem spada med najnevarnejše oblike terorizma, saj je gorečnejši za dosego svojih ciljev pripravljen plačati tudi najvišjo ceno – svoje življenje (Bajrić, 2006 in Verski terorizem, 2006: http://sl.wikipedia.org/wiki/Terorizem#Verski_terorizem).

Do zdaj sta se v svetovnem džihadističnem gibanju zamenjali dve generaciji. Za prvo je značilno, da gibanje še ni bilo globalno, ampak so ga usmerjali med seboj nepovezani posamezniki v različnih arabskih državah, kot sta bila ideologa Sajid Qutb in Abdul Salam al Faray iz Egipta ter Mawlana Mawdudi iz Pakistana. Ti zgodnji moderni džihadisti so se ukvarjali predvsem z ideološkimi vprašanji. Osnova so bila dela islamskega učenjaka Ibn Taymije iz 13. stoletja, ki so obravnavala dolžnost svete vojne (džihada).

Druga generacija je nastala ob izkušnji sovjetsko-afganistanske vojne in izgradnji mreže Al Kaida. Sestavljali so jo posamezniki, ki so se skupaj borili proti sovjetski okupaciji Afganistana. Ta organizacija je kasneje uspela iz nepovezanih lokalnih gibanj oblikovati globalni džihad.

Tretjo generacijo zaznamuje medsebojna osebna nepovezanost med ključnimi osebami globalnega gibanja. Skupine delujejo tako, da sledijo »poveljnikovi nameri«, brez točnih navodil centralnega vodstva. Spremenjeni sta tudi vloga in pomen religije. Če so prejšnje

generacije prejele religiozno indoktrinacijo na bojiščih v Afganistanu in verskih šolah, je sedanja generacija indoktrinirana prek svetovnega spleta in drugih medijev.

Ko prispejo na bojišče v Irak, tam niso podvrženi poglobitvi religiozne indoktrinacije, kot je to bilo nekoč v Afganistanu. Džihadisti v Iraku dajejo večji pomen bojnemu usposabljanju, medtem ko ima religiozno poučevanje manjši pomen (Bajrić, 2006 in Verski terorizem, 2006: http://sl.wikipedia.org/wiki/Terrorizem#Verski_terorizem).

Nacionalistični terorizem

Cilj nacionalističnih teroristov je doseči ločeno državo za svojo nacionalno skupino. Ta vrsta terorizma naj bi med vsemi dosegla največji uspeh pri pridobivanju mednarodnega priznanja in simpatij. Strokovnjaki menijo, da so te skupine še posebej pozorne pri izbiranju nasilnih sredstev, da z njihovo čezmerno uporabo ne bi sabotirale podpore svoje skupnosti. Posebej za to vrsto terorizma velja, da jo je izredno težko opredeliti, saj številni člani teh skupin zase trdijo, da so borci za svobodo. Najbolj znane nacionalistične teroristične skupine so Irska republikanska armada (IRA), Palestinska osvobodilna organizacija (PLO), baskovska ETA in Kurdska delavska stranka (Nacionalistični terorizem, 2006: http://sl.wikipedia.org/wiki/Terrorizem#Nacionalisti.C4.8Dni_terorizem).

Državni terorizem

Nekatere države so to vrsto terorizma uporabljale kot orodje svoje zunanje ali notranje politike. Država, ki terorizem uporablja v zunanjepolitične namene, je na primer Iran, ki podpira libanonski Hezbolah. V preteklosti pa ga je uporabljala Libija, ki je priznala odgovornost za bombni napad na ameriško letalo nad škotskim Lockerbiejem leta 1988, v katerem je umrlo 290 ljudi. Na ameriškem seznamu takšnih držav pa so še Kuba, Sirija, Severna Koreja in Sudan. Za notranjepolitične namene je bil državni terorizem značilen za večino latinskoameriških držav v času vojaških diktatur (Čuček, 1981: 170 in Državni terorizem, 2006: http://sl.wikipedia.org/wiki/Terrorizem#Dr.C5.BEavni_terorizem).

Levičarski terorizem

Terorizem, katerega cilj je uničiti kapitalizem in ga zamenjati s socialističnokomunističnim sistemom, je bil razširjen v sedemdesetih in osemdesetih letih. Tarče teh teroristov so bili vidni predstavniki kapitalističnega sistema (bančniki, gospodarstveniki, politiki, vojaški častniki). Med tovrstnimi skupinami so izstopale nemška Baader-Meinhof (oziroma Frakcija

Rdeče armade – RAF), italijanske Rdeče brigade, japonska Rdeča armada, ipd. (Čuček, 1981: 54 in Levičarski terorizem, 2006: http://sl.wikipedia.org/wiki/Terorizem#Levi.C4.8Darski_terorizem).

Desničarski terorizem

Desničarski terorizem je med vsemi še najmanj organiziran, saj gre, vsaj v Evropi, večinoma za skupine obritoglavcev, ki izvajajo nasilje nad tujci in pripadniki drugih manjšin. Poseben primer so ZDA, kjer so desni skrajneži veliko bolje organizirani in imajo na razpolago precej več sredstev. Njihovo število ni znano, saj kljub grožnji, ki jo predstavljajo, ameriški Zvezni preiskovalni urad (FBI) ne vodi seznama domačih terorističnih skupin.

Kot desničarski terorizem bi lahko označili tudi t. i. odrede smrti, ki so v osemdesetih letih delovali v državah Latinske Amerike (Čuček, 1981: 90 in Desničarski terorizem, 2006: http://sl.wikipedia.org/wiki/Terorizem#Desni.C4.8Darski_terorizem).

Terorizem narodnoosvobodilnih gibanj

Ta vrsta terorizma je spremljala nekatera gibanja v Afriki in Aziji, ki so se sicer borila za osamosvojitve izpod prevlade belcev. Čeprav je dekolonizacija v številnih državah potekala mirno ali pa samo z narodnoosvobodilnim bojem, so se nekatera gibanja vseeno odločila za izvajanje terorja. Takšna gibanja so bila: kenijski Mau Mau, ki je izvajal teror nad manjšino belcev; ter nekatera gibanja v Malaviju in Alžiriji (Balkanski vojaški poligon, 2006: http://www.najdi.si/search.jsp?q=kenija+mau+*+narodnoosvobodilnih+gibanj).

Narkoterorizem

Narkoterorizem je dejanje uporniških skupin, ki so vključene v proizvodnjo in transport nezakonitih drog, kar je tudi sicer njihov glavni vir financiranja. Najbolj znani primer tega terorizma je Kolumbija, kjer se glavni uporniški skupini, levičarska FARC in desničarska AUC, financirata s proizvodnjo in preprodajo kokaina.

Pri uveljavljanju političnih ciljev pa uporabljata teroristične metode (Dakič, 2004 in Narcoterrorism, 2006: <http://en.wikipedia.org/wiki/Narcoterrorism>).

Anarhistični terorizem

Anarhistični terorizem je bil precej »priljubljen« na prelomu 19. in 20. stoletja, njegov cilj je bil z nasiljem ukiniti kakršnokoli obliko vlade oziroma oblasti. Anarhisti pa so to dosegli s

podtikanjem bomb in umori pomembnih politikov. Najbolj znani žrtvi anarhistov sta bila ruski car Aleksander II. in ameriški predsednik William McKinley (Čuček, 1981: 21 in Anarhistični terorizem, 2006: http://sl.wikipedia.org/wiki/Terorizem#Anarhisti.C4.8Dni_terorizem).

Internetni / računalniški ali cyber terorizem

Definicije računalniškega terorizma ni. Ameriška varnostna služba FBI, ki se največ ukvarja s tem problemom, pa slednjega opredeljuje kot naklepno politično motiviran napad na informacijski oziroma računalniški sistem, programsko opremo in podatke posamezne ali več držav (Pettiford, Harding, 2005: 69 in Cyber terrorism, 2006: <http://en.wikipedia.org/wiki/Cyber-terrorism>).

3.2 ZNAČILNOSTI TERORIZMA

Terorizem in teroristične organizacije imajo svoje lastne značilnosti, po katerih se ločijo od sorodnih pojavov. Krunic (1997: 160) tako opredeli značilnosti terorizma in terorističnih organizacij na:

- a) **politični cilj:** po tem elementu se terorizem loči od vseh pojavnih oblik kriminala, kjer je motiv dejanja pridobitev osebne koristi;
- b) **nasilno dejanje:** terorizem uporablja razne oblike fizičnega nasilja, ki je lahko manifestno ali latentno;
- c) **nelegitimno nasilje:** teroristično nasilje je v nasprotju z ustaljenimi normami in zakoni. Monopol nad fizičnim nasiljem ima praviloma le država, vendar tudi ona le v obsegu, ki ga predpisujejo ustava in zakoni;
- d) **ponavljajoče dejanje:** teroristi ne uporabljajo enkratnih dejanj, ampak delujejo do uresničitve svojega cilja oziroma svojega uničenja;
- e) **zavestno dejanje:** teroristi se svojih dejanj zavedajo in skrbno načrtujejo vsako fazo dejanja, vključno s posledicami;
- f) **sekundarni učinek:** cilj terorističnega nasilja je vplivati na širšo ciljno skupino, medtem ko je trenutna žrtev za teroriste sekundarnega pomena (instrument nasilja). Zato so žrtve teroristov pogosto naključne. Teroristična dejanja navadno lahko ponazorimo s trikotno obliko, kjer posamezne pole predstavljajo teroristična organizacija, neposredna žrtev (tarča

napada oz. primarna tarča) in tarča terorističnega dejanja (sekundarna tarča). Teroristična organizacija na svojo pravo tarčo deluje prek napada na neposredno (primarno) tarčo;

g) **izzivanje strahu in drugih psihičnih reakcij:** primarni cilj teroristov je ustvarjanje strahu in drugih psihičnih reakcij. Pogosto želijo teroristi pri ljudeh ustvariti občutek nevarnosti, kar naj bi povzročilo, da ljudje začnejo obtoževati vlado nesposobnosti in zahtevajo njeno zamenjavo. Poleg tega imajo teroristi pogosto cilj izzvati vlado, da uporabi hude represivne ukrepe (tudi nelegalne), kar potem uporabijo proti vladi in režimu kot propagandno sredstvo pri dokazovanju njene nedemokratičnosti, ljudem pa se kažejo kot njihovi branitelji;

h) **komunikativnost terorističnega dejanja:** brez tega elementa prejšnja dva (sekundarni učinek in izzivanje strahu in drugih psihičnih reakcij) ne bi bila dosežena. Pri tem so zlasti pomembna množična občila, ki jih mnogi avtorji navajajo kot najboljše prijatelje teroristov. Samo po sebi teroristično dejanje ne pomeni nič – publiciteta je vse! Zato se o terorizmu govori tudi kot o »propagandi z dejanji« oziroma »oboroženi propagandi«. Teroristi neko dejanje opravijo za propagiranje svojega cilja. Pogosto je širša svetovna javnost za neki problem izvedela šele, ko so prizadeti pristopili k terorizmu. Po drugi strani pa želijo teroristi na ta način sporočiti, da obstaja neka opozicija in da poteka boj. Tako želijo tudi ohrabriti svoje somišljenike;

i) **brezobzirnost:** teroristi nastopajo brezobzirno in praviloma ne izbirajo žrtev. Pri tem gre lahko za dva elementa: strahopetnost (izbira žrtev, ki se ne morejo braniti) in/ali željo po čim večji odmevnosti dejanja;

j) **organiziranost:** terorizem ni sporadična dejavnost. Teroristične skupine so praviloma zelo dobro organizirane in imajo dobro razvite vse potrebne dejavnosti (obveščevalno, varnostno, logistično, urjenje itd.);

k) **opremljenost:** teroristične organizacije so praviloma dobro opremljene tako z orožjem kot z drugimi sredstvi. Opremljajo se z nakupi, krajami iz skladišč ter s pomočjo držav, ki jih podpirajo;

l) **izurjenost:** večina terorističnih organizacij posveča urjenju veliko pozornost. To poteka načrtno in sistematično. Pogosti so primeri urjenja teroristov v tujini pod vodstvom izkušenih teroristov in/ali vojaških, policijskih oziroma obveščevalnih strokovnjakov;

m) **konspirativnost:** teroristične organizacije delujejo tajno. Vse organizacije se dobro zavedajo, da so prednostna tarča varnostnih sil.

3.3 NAČINI DELOVANJA

Lahko rečemo, da današnjih teroristov pri njihovih metodah ne vodi moč, ampak nemoč (Pettiford, Harding, 2005: 69).

Teroristi imajo različne metode, da bi dosegli učinke, kot so:

- pridobiti pozornost svetovnih medijev in mednarodne politike,
- zapustiti močan vpliv na ciljno publiko,
- prisiliti nasprotnika v popuščanje njihovim zahtevam,
- prekiniti družbeno rutino v določeni družbi,
- izzvati državo k pretirani reakciji (Gus, 2003: 268).

Metode, ki jih uporabljajo teroristi, vsaj delno izražajo politično okolje, iz katerega izvira sama teroristična organizacija. Nekatere metode so v preteklosti postale zaščitni znak nekaterih organizacij. Kljub temu pa obstajajo metode, ki so skupne večini terorističnih organizacij:

- a) umori,
- b) telesne poškodbe,
- c) ugrabitve in zajetje talcev,
- d) izsiljevanje,
- e) kraje in ropi,
- f) bombni napadi,
- g) nezakonite zaplembe in poškodbe vladnih poslopij, sredstev javnega transporta, infrastrukturnih objektov, javnih prostorov in lastnine,
- h) proizvodnja, posedovanje, pridobitve, prevozi in hranjenje orožja in razstreliva,
- i) širjenje kontaminiranih snovi, povzročanje požarov, eksplozij, poplav in izpostavljanje ljudi, živali in okolja nevarnostim,
- j) motenje oskrbe z vodo, energijo ali drugimi osnovnimi sredstvi,
- k) napadi in motenje delovanja informacijskega sistema,
- l) grožnje z izvedbo zgoraj naštetih dejanj,
- m) vodenje teroristične organizacije,
- n) pomoč in sodelovanje v teroristični organizaciji (Dedeoglu, 2003: 96).

Oblike terorističnega boja so: umori, ugrabitve, zajetje talcev (letal in ladij), požari in eksplozije, sabotaze, diverzije, naklepno ogrožanje z nevarnimi snovmi in orožjem za množično uničevanje. Najbolj odmevne so: samomorilski napadi, avtobombe in pisemske bombe (Prezelj, 2006).

Samomorilski napadi z eksplozivom so se do danes že dodobra razširili po svetu in bodo še v prihodnje predstavljali enega najpomembnejših načinov delovanja terorističnih skupin. V sedemdesetih in osemdesetih letih 20. stoletja je bilo splošno sprejemljivo dejstvo, da teroristi ne bodo uporabili orožja za množično uničevanje, ker bi bilo to kontraproduktivno. Teroristi hočejo, da veliko ljudi vidi teroristično dejanje in ne, da veliko ljudi umre v terorističnem dejanju (Hudson, 1999).

Prvi primer terorističnega napada z uporabo kemičnega orožja je bil napad na tokijsko železniško postajo s plinom sarin leta 1995, za prvi primer uporabe biološkega orožja pa velja pošiljanje pisem, napolnjenih z antraksom, v obdobju po napadih 11. septembra 2001 (Gus, 2003: 259).

Tarče so večkrat izbrane zaradi svoje propagandne vrednosti, tako da teroristi izbirajo predvsem:

- veleposlaništva in diplomatsko osebje,
- mednarodne simbole,
- stavbe, kraje in ljudi s simbolnim pomenom,
- potnike.

3.4 ZNAČILNOSTI SODOBNEGA TERORIZMA

Že stoletja obstajajo različne metode in načini delovanja ter sredstva, ki jih uporabljajo teroristične organizacije oziroma skupine. Vendar je mogoče opaziti trend, da so teroristične organizacije vedno boljše opremljene, izurjene ter tehnološko dovršene. Danes samo še domišljija, tehnologija in finančna sredstva omejujejo teroristični oborožitveni arzenal (Dakič, 2004: 51).

Tako je prelomnica pri razlikovanju med klasičnim in sodobnim terorizmom napad s sredstvi za množično uničevanje teroristične organizacije oziroma japonskega kulta Aum Šinrikjo na

tokijsko podzemno železnico leta 1995. Prav povezanost orožja za množično uničevanje in pojav versko motiviranih terorističnih organizacij je pripeljal do tako imenovanega new age terorizma oziroma do sodobnega terorizma (Gearson, 2002: 21).

Sicer so teroristi že v preteklosti imeli zmožnosti za izvedbo terorističnih napadov z velikim številom smrtnih žrtev, vendar je tako početje veljalo za kontraproduktivno. Postopoma pa je svetovna javnost postajala vedno bolj neobčutljiva za nasilje, zato je bila za pritegnitev javnosti potrebna vedno večja eskalacija nasilja. Na takšno taktiko delovanja nove generacije je močno vplival tudi Al Zarqawi. Njegovi posnetki obglavljenja talcev in neomejeno izrekanje izobčenja (Takfir), s katerimi je opravičeval umore muslimanov, so povzročili, da se je prag tolerantnosti do najokrutnejših načinov nasilja med ekstremisti še povečal. Obglavljenja so se razširila po južni in jugovzhodni Aziji, pa tudi na zahodu so nekateri ekstremisti dobili podobne ideje. S tem so poskrbeli tudi za medijsko odmevnost.

Teroristi tudi sicer izbirajo predvsem tarče, ki zagotavljajo odmevnost. Odmevnost pa je cilj, za katerega si prizadeva vsaka teroristična organizacija. Tako vse pomembnejši postajajo tudi mediji. Teroristične organizacije poskušajo javno predstaviti razloge za svoj obstoj in delovanje ter tako doseči čim širšo javno podporo. Temu primerno so izbrane tudi metode in tarče teroristov. Z učinkovito uporabo medijev lahko teroristi vplivajo na javnost v taki meri, da se razpoloženje obrne proti vladi ali celo omogoči popuščanje njihovim zahtevam.

Pri tem se je oblikovalo okolje, kjer si mediji želijo pridobiti teroristična sporočila za nadaljnjo objavo.

Namenska uporaba nasilja, ki jo lahko obravnavamo kot obliko psihološkega bojevanja, ima danes s pomočjo množičnih medijev in njihove prodornosti enake ali celo večje učinke (na posameznikovo zavest) kot orožje za množično uničevanje (Gus, 2003: 294).

Za omenjene spremembe pri delovanju sodobnih teroristov sta še posebej pripomogla dva dejavnika:

- razširjenost informacijske tehnologije in napredek v komuniciranju,
- povečana gibljivost ljudi in lažje prehajanje mej.

Sprememba, ki v primerjavi s preteklostjo najbolj bode v oči, pa je število žrtev, ki jih povzročijo teroristični napadi. Med leti 1968 in 2001 je bilo med 10.000 terorističnimi napadi

14 takšnih, v katerih je bilo več kot 100 smrtnih žrtev. V 21. stoletju pa je bilo do danes že pet terorističnih napadov, ki so po številu žrtev močno presegli število 100. Pri tem seveda izstopajo napadi 11. septembra 2001, kjer je bilo število žrtev ogromno. Vendar tudi drugi štirje analizirani teroristični napadi sodijo v skupino tistih, ki so povzročili več kot 100 smrtnih žrtev. Samo število terorističnih napadov je sicer manjše, kot je bilo v preteklosti, a se število smrtnih žrtev na posamezni napad povečuje (Palfy, 2003: 92).

Treba pa se je tudi zavedati, da so najhujše teroristične napade v 21. stoletju izvedli teroristi s prevladujočo versko motivacijo. Tudi sicer je v drugih sodobnih napadih prevladovala verska motivacija za izvedbo terorističnih dejanj.

4. SAMOMORILSKI TERORIZEM

Samomorilski napad je oblika napada, pri katerem je za izvedbo napada nujna izvajalčeva smrt. Izvajalec (terorist) se popolnoma zaveda, da bo napad izveden samo, če se bo pri tem sam ubil (Ganor, 2000).

Terorist – samomorilec žrtvuje svoje lastno življenje za višje cilje, na primer za boj proti nasprotniku, zaščito neke identitete ali pa za neko idejo. Pri tem ni pomembno njegovo življenje, še manj življenje pogosto naključnih žrtev (Prezelj, 2006).

Muslimanske skupnosti so se že v preteklosti, recimo v Malabarju (Indija), Acehu (Indonezija) in Suluju (Filipini), proti zahodnim – pretežno evropskim – oblastem pogosto borile s samomorilskimi napadi, toda novo dimenzijo sta jim dali islamska revolucija v Iranu in iransko-iraška vojna: poveljniki so namreč na tisoče iranskih mladeničev poslali na "mučeniške" samomorilske misije, s katerimi so potem ajatole motivirali ostale vojake in javnost. Z iransko-iraške fronte se je to novo orožje za množično uničevanje preselilo v Libanon.

Tako so samomorilski napadi od leta 1983 stalnica v mednarodnem varnostnem okolju. Teroristi jih izvajajo zaradi prednosti, ki jih imajo samomorilski napadalci pred drugimi metodami terorističnega delovanja. Vendar obstaja dejstvo, da so za izvedbo samomorilskega terorističnega napada potrebne obsežne, predvsem psihološke priprave in pridobivanje ustreznih članov, kar pa je dovolj velika ovira za teroristične organizacije, da samomorilske napadalce uporabijo samo za pomembnejše napade. Po napadih 11. septembra 2001 je število samomorilskih terorističnih napadov sicer močno poskočilo, predvsem v konfliktu med Palestinci in Izraelci. Za primerjavo, med leti 1993 in 2000 je bilo izvedenih 42 samomorilskih napadov proti Izraelcem. Samo v letu 2001 pa so teroristične organizacije, kot so Hamas, Islamski džihad in Brigade mučenikov Al Akse, izvedle 36 samomorilskih napadov na Izraelce (Nacos, 2004: 186).

4.1 ZGODOVINA

Za prvi zabeležen samomorilski napad bi lahko šteli v Stari zavezi zapisano Samsonovo odločitev, da podre nosilna stebra mestne hiše v Gazi in tako skupaj s sabo pokoplje še ogromno Filistejcev ter se na tak način maščuje (SP, Sod 16, 16).

V prvem stoletju našega štetja so Zealoti in Sicari, dve fanatični judovski sekti, izvajali samomorilske napade na rimske okupatorje Judeje ter njihove zaveznike na javnih mestih. Skoraj tisoč let kasneje, med leti 1090 in 1275, je delovala šiitska sekta ismailcev. Za njihovega voditelja velja Starec s planine (Hasan Ibn al Sabah). Znani so postali predvsem zaradi napadov na križarje, kljub temu pa je bila večina njihovih tarč muslimanov, med njimi so dvakrat hoteli ubiti tudi Sultana Saladina. Fedajini so uporabljali dve osnovni metodi teroristične strategije. Bili so maloštevilni in se niso mogli upreti velikim arabskim voditeljem v odprtem boju, zato so izvajali atentate; svojo žrtev so zabodli z bodalom. Pri tem so bili običajno tudi sami žrtve. To je od njih zahtevalo strahovito disciplino in samožrtvovanje, kar je druga metoda njihove teroristične strategije. Za fedajine velja, da so bili ob atentatu pod vplivom mamil (hašiša), zato jih imenujemo tudi hašašini. Fedajini so za časa svojega obstoja predstavljali strah in trepet Srednjega vzhoda. Brezpogojno so verovali, da jim bo teroristično delovanje odprlo pot v raj. Teroristično dejanje jim je bilo že samo po sebi v zadovoljstvo in hkrati religiozni obred, ki jim je pomenil stik z Bogom (Gearson, 2002: 3).

Hašašinski teroristi in njihovi pogledi na teroristično dejanje so še vedno podobni današnjim sodobnim teroristom.

Tako Sicarijci kot tudi fedajini so med nasilnimi dejanji največkrat izbrali atentate, na katere pa lahko gledamo z dveh zornih kotov. Ko gre izključno za uboj brez posebne želje po zamenjavi politične oblasti ali sistema, dejanja ne moremo označevati za terorizem. Na drugi strani pa so se z ubojem predstavnika oblasti skoraj vedno poskušale doseči spremembe v politiki.

Takih atentatov je v zgodovini ogromno, v kontekst terorizma pa sodijo predvsem tisti, za katerimi je stala neka organizacija in je bil atentat sestavni del neke politične strategije (Dimitrijević, 2000: 24).

Življenje in delovanje fedajinov je podrobno opisal V. Bartol v romanu *Alamut*.

Večina ljudi meni, da je začetek samomorilskih napadov pojav japonskih kamikaz v drugi svetovni vojni, ko se je med oktobrom 1944 in avgustom 1945 okrog 3000 japonskih pilotov prelevilo v kamikaze – z letali so se samomorilsko zaletavali v ameriške letalonosilke in bojne ladje. Povzdignili so jih v nacionalne junake, božanstva, neke vrste zvezdnike z belim svilenim šalom. Kazali so, kako se umira za domovino, čast in cesarja, ameriške vojake pa so "teroristično" spravljali v strah, paniko in histerijo. Kamikaze, ki so pod kotom 50 stopinj strmoglavljali v "lepo smrt", so bili radikalizacija tradicionalne vzgoje, učili so, da je Japonska božanskega izvora, da je taka tudi cesarska dinastija, da je človeško življenje v primerjavi z večnostjo države in cesarske dinastije nepomembno, da cesarska linija ne sme biti za nobeno ceno prekinjena, da je umreti za cesarja patriotsko in da bodo tisti, ki bodo zanj umrli, mučeniško glorificirani v templju Yasukuni in nagrajani s posmrtnim življenjem v budističnih nebesih. Kamikaze je bil simbol moralne vzvišenosti in čistosti.

In v smrt niso strmoglavljali naivni, neizobraženi fantje, med njimi so bili mnogi študenti, predvsem umetnosti, humanistike in prava. Kandidati za kamikaze so se javljali prostovoljno: ker so jim obljubljali slavo, ker so jim rekli, da bodo prišli v knjige, ker so se imeli za izbrance. In vedeli so, da bodo njihove družine dobile naziv "častna družina", da bodo upravičene do večje zaloge živil in da bodo imele na državnih ceremonijah boljše stole. Z eno besedo: njihovi nadrejeni so ustvarili atmosfero, v kateri si kamikaze niso mogli več premisliti. Ko so enkrat prestopili med kamikaze, svoje odločitve niso mogli več preklicati. Ustvariti je bilo treba atmosfero, ki je kamikaze obdržala v liku – atmosfero, v kateri jih ni smelo nič dekoncentrirati in odvrniti od želje po "dobri smrti" (Štefančič, 2005: 44–47).

V času hladne vojne je bilo malo samomorilskih terorističnih napadov do leta 1983. Ko so leta 1983 Združeni narodi vzpostavili svoje oporišče v Bejrutu, je prišlo do premikov in razmišljanj vodilnih ljudi pri Hezbolahu o uporabi samomorilskih napadalcev, zato so zaprosili verske oblasti v Teheranu za dovoljenje za izvedbo samomorilskih napadov (Brooks, 2004: 146).

Prvi samomorilski napad Hezbolaha je bil izveden aprila 1983 na ameriško veleposlaništvo v Bejrutu. Nato je oktobra 1983 v Bejrutu umrlo 241 ameriških vojakov, ko je samomorilski napadalec zapeljal z razstrelivom naložen tovornjak v poslopje ameriške vojske v oporišču

Združenih narodov. Skoraj istočasno se je podoben dogodek zgodil v francoskem delu oporišča, kjer je umrlo 58 francoskih vojakov. Ker so se napadi pokazali za zelo učinkovite (s samomorilskimi napadi jim je uspelo pregnati iz Libanona tako Združene narode kot tudi Izraelce), so bili vsi verski pomisleki potisnjeni v stran (Quillen, 2004: 36–37).

Ti napadi so pomenili začetek novega fenomena samomorilskih napadov. Dvajset let kasneje so samomorilski napadi postali priljubljen način delovanja velikega števila skupin v številnih državah (Moghadam, 2005: 3).

Naslednja prelomnica pa se je zgodila 11. 9. 2001, ko so teroristi uporabili štiri potniška letala s polnimi tanki goriva, s katerimi so se zaleteli v obe stolpnici WTC v New Yorku in stavbo Pentagona v Washingtonu. Napad na Belo hišo ali Kapitolški grič pa se jim ni posrečil. Umrlo je 2986 ljudi.

Načelo delovanja samomorilskih napadov najbolje ponazori misel starokitajskega vojskovodje in filozofa Vu Čija (v Sun Tsu, 1998), ki je zapisal: »En človek, odločen žrtvovati življenje, je dovolj, da jih ustrahuje tisoč!«

Če malo posplošim, se mi zdi, da samomorilski napadalci simbolizirajo nam dobro znan tip narodnega heroja. Na zahodu je bilo v zgodovini velikokrat opevano umiranje do zadnjega moža. Veliko je bilo samomorilskih dejanj, podkrepjenih z motivi, kot so sovraštvo, maščevanje in ideologija, ki pa so bila prikazana kot obrambno dejanje.

4.2 ZNAČILNOSTI SAMOMORILSKEGA NAPADA

Samomorilski napadi oziroma napadalci imajo lastnosti, ki prekašajo katerokoli drugo obliko napada:

- inteligenco in prilagodljivost (sami lahko izbirajo čas, kraj in okoliščine napada), ki jo druga orožja nimajo,
- imajo velik psihološki učinek na nasprotnika,
- so relativno poceni metoda (orožje), dokler je na voljo dovolj prostovoljcev,
- nasprotniku lahko povzročijo veliko število žrtev, medtem ko na lastni strani izguba samomorilskega napadalca ne pomeni velike izgube (Gus, 2003: 259).

Če je samomorilski napad pravilno izveden, zahteva mnogo žrtev in povzroči veliko škodo. Zaradi tako radikalnega pristopa do bojevanja, popolnega žrtvovanja, pritegne široko medijsko pozornost in oslabi nasprotnikovo moralo. Samomorilski napad je privlačen za teroristične in uporniške skupine, ker ne zahteva znanja in posedovanja visoke – zapletene tehnologije, je preprosto izvedljiv ter poceni. Sočasno pa samomorilski napadalec, ki je nič drugega kot pametno orožje, zaradi premičnosti in trenutne časovne navzočnosti zagotavlja, da se bo napad zgodil v najugodnejših okoliščinah z največjim možnim učinkom. Časovne ali daljinsko vodene bombe niso tako prilagodljive, saj prve omejuje čas, druge pa določen prostor (Nedog, 2002: 55–57).

Ganor (2000) poudarja naslednje prednosti samomorilskih napadov:

- izredno težko je preprečiti teroristični napad, ko je terorist (samomorilski napadalec) enkrat na poti proti svojemu cilju,
- organizacija pobega oziroma umika po terorističnem napadu predstavlja za teroriste eno težjih nalog. Prednost samomorilskega napada je v tem, da umika sploh ni treba načrtovati,
- prav tako ni skrbi, da bi varnostne sile zajele samomorilskega napadalca in iz njega izsilile informacije, ki bi lahko ogrozile obstoj teroristične organizacije.

Samomorilski napadi so poceni in učinkoviti. So manj komplicirani in zagotavljajo medijsko pokritost. Samomorilski terorist je pametna bomba. Mogoče celo najpomembnejše pa je, da samomorilski napadi delijo javnost in ustvarjajo nezaupanje v vlado, proti kateri so napadi namenjeni. Vsi ti razlogi so povzročili, da se je samomorilski terorizem razširil z Bližnjega vzhoda na Šrilanko, Turčijo, Argentino, Čečenijo, Rusijo, Alžirijo in ZDA.

Ti napadi ne stanejo več kot 150 \$, ne potrebujejo plana pobega, ki je pogosto najtežji del teroristične operacije. V samomorilskem napadu se ubije štirikrat več ljudi kot v klasičnem terorističnem napadu. Zato ni presenetljivo, da so postali tako popularni. Način delovanja je bil uspešno prikazan v Libanonu leta 1983. Po desetih letih se je prenesel v Izrael in je postal vsakdanji varnostni problem (Hoffman, 2003).

Samorazstrelitve so tudi propagandno učinkovitejše. Niso povezane z materialnimi interesi. Vedno so povezane s čistostjo in moralno vzvišenostjo. Napadalec, ki se samorazstreli, da za "stvar" svoje življenje. Samomorilski napadi so tudi dobro psihološko orožje: džihad ohranjajo pri življenju, dvigujejo moralo, vedno znova kažejo, da so "mučeniki" nad smrtjo in da je mogoče vojaško premočnega sovražnika premagati z nevojaškimi sredstvi, medtem ko

deželo, ki jo udarijo, po eni strani prisilijo v represivne, agresivne ukrepe in masivno retaliacijo, ki slej ko prej naletijo na odpor lokalne in globalne javnosti, po drugi strani pa jo prikrajšajo prav za katarzo, ker napadalci na misiji umrejo, pravici ne bo nikoli zadoščeno, kar zahodno dušo ubija (Štefančič, 2005: 44–47).

Obstajajo podatki, ki govorijo o tem, da zunanji opazovalci simpatizirajo s skupinami, ki uporabljajo boj z mučeniki, ker predvidevajo, da če se je nekdo pripravljen samorazstreliti, je moral imeti strahotne izkušnje s strani sovražnika, ki mu ni pustil druge možnosti (Moghadam, 2005: 32–33).

Palestinci pravijo, da s kalašniki in fračami ni možen boj proti tankom.

4.3 TERORISTIČNE ORGANIZACIJE, KI IZVAJAJO SAMOMORILSKE NAPADE

Tamilski tigri (LTTE)

Osvobodilni tigri Tamilskega Ealama (angleško Liberation Tigrs of Tamil Ealam; kratica LTTE) je tamilska teroristična skupina, ki se bori za ustanovitev neodvisne države Tamilski Ealam na tamilskem delu Šrilanke. LTTE je edina teroristična organizacija, ki je ubila dva državna voditelja in edina skupina z letalsko in pomorsko silo ter v njeni sestavi deluje najaktivnejša samomorilska skupina (do leta 2000 so izvedli 168 samomorilskih napadov, kar predstavlja dve tretjini vseh samomorilskih napadov po svetu) (Novak, 2002 in Osvobodilni tigri Tamilskega Ealama, 2006: http://sl.wikipedia.org/wiki/Osvobodilni_tigri_Tamilskega_Ealama).

Njihova samomorilnost ne velja za verski fenomen, temveč dokazuje, da so tudi drugi prostovoljci pod določenimi psihološkimi in političnimi pritiski povsem sposobni samomorilnosti (Gearson, 2002: 16).

Hamas

Hamas je danes največja politična stranka v palestinskem parlamentu, ki je nastala kot teroristična skupina leta 1987 med intifado. Njegov ustanovitelj je bil šejk Ahmed Yassin,

danes pa ga vodi Ismail Haniya. Vojaško krilo Hamasa je v preteklosti izvedlo številne teroristične napade na Izrael. Leta 1993 je to krilo pripravilo številne samomorilske bombne napade v Izraelu, da bi preprečilo izvajanje sporazuma in nadaljnje dogovarjanje med Izraelom in Palestinsko osvobodilno organizacijo (PLO); sporazum bi zagotavljal Palestincem omejeno avtonomijo v Gazi in na Zahodnem bregu. Hamas je zahteval popoln umik Izraela z obeh območij. Zaradi nasprotovanja politiki Jaserja Arafata so simpatizerje Hamasa preganjali, palestinska uprava jih je zapirala, vendar so nekateri posamezniki sodelovali na volitvah za palestinski parlament leta 1996.

Na parlamentarnih volitvah leta 2005 je Hamas dobil absolutno večino v palestinskem parlamentu. Danes gibanje upravlja džamije, šole, bolnišnice in socialne programe (Novak, 2001 in Hamas, 2006: <http://sl.wikipedia.org/wiki/Hamas>).

Palestinski islamski džihad (PIJ)

PIJ so v sedemdesetih letih ustanovili militantno usmerjeni Palestinci. Cilj je ustanoviti islamsko palestinsko državo in uničiti Izrael z napadi na vojaške in civilne cilje v Izraelu in na palestinskih ozemljih. Delujejo na območjih Izraela, Zahodnega brega in Gaze. Podpirata ga Iran in Sirija (Knific, 2002 in Palestine Islamic Jihad, 2006: http://en.wikipedia.org/wiki/Palestinian_IsLAMic_Jihad).

Hezbollah

Hezbollah je šiitska islamska radikalna politična in vojaška organizacija, ki deluje na območju Libanona. Nastal je iz različnih libanonskih šiitskih gibanj po invaziji Izraela leta 1982 na južni del Libanona, ki je naseljen z večinoma šiitskimi prebivalci. Poglavitni cilj je zagotoviti islamsko državo, ki se bo ravnala izključno po Koranu in šariji ter popolno znikanje vseh neislamskih elementov. Njegova glavna podpornika sta predvsem Sirija in Iran, še posebej iranska obveščevalna služba, za katero trdijo, da v resnici vodi Hezbollah. Tako kot Hamas je tudi Hezbollah nastal najprej kot organizacija za človekoljubno pomoč, ki pa je imela že od začetka svojega delovanja tudi vojaško krilo. Za razliko od Hamasa ima Hezbollah večji obseg delovanja, saj vpliva na regionalno in tudi na globalno varnost, za njim se skrivata Iran in Sirija (Novak, 2002 in Hezbollah, 2006: <http://sl.wikipedia.org/wiki/Hezbollah>).

Egiptovski islamski džihad in jammāt al-isamiyya (EIJ in IG)

EIJ in IG sta sunitiski islamski radikalni verski organizaciji v Egiptu. Njun cilj je strmoglaviti egipčansko vlado in vzpostaviti islamsko vladavino po vzoru Irana. IG izvaja napade na vlado, kristjane, pa tudi na druge cilje v Egiptu. EIJ izvaja večino operacij zunaj Egipta. Obe organizaciji (še posebej pa EIJ) sta povezani z Al Kaido. Podpirajo ju Iran, Pakistan in Afganistan (Perne, 1999: 68–69).

Alžirske oborožene islamske skupine (GIA)

GIA – Groupe Islamique Armée je radikalni del glavne islamske opozicije v Alžiriji. Bori se za vzpostavitev islamske vlade. Število njenih pripadnikov ni znano, predvidevajo pa, da se giblje od nekaj sto do nekaj tisoč. Po povprečnih ocenah bi jih bilo okrog 2500. Operativci so večinoma brezposelni, mlajši od 25 let, ki živijo v mestih. Precej je tudi starejših članov, ki se lahko pohvalijo z obsežno kazensko kartoteko. Sredstva zbirajo med podporniki islama in Alžirci, živečimi zunaj domovine, pa tudi z oboroženimi ropi bank. Samomorilski napadi niso njihova glavna dejavnost (Gunaratna, 2000 in Whittaker, 2001: 145).

Indijska barbar khalsa international (BKI)

BKI se zavzema za odcepitev Khalistana od Indije in razglasitev samostojne države. Število njihovih samomorilskih napadov je zelo majhno. Predvidevajo, da jo podpira teroristična skupina, ki deluje v Nemčiji (Gunaratna, 2000).

Delavska stranka Kurdistana (PKK) v Turčiji

Marksistična separatistična skupina PKK se je do aretacije voditelja Abdullaha Ocalana zavzemala za samostojen Kurdistan. Danes zahtevajo avtonomnost in enake pravice. PKK v svojem boju uporablja gverilsko vojskovanje in teroristične napade, od ugrabitev tujih turistov v Turčiji do samomorilskih napadov in napadov na turška veleposlaništva v Evropi. PKK deluje v Turčiji, Evropi in na Srednjem vzhodu. Nekaj pomoči prejemajo od Sirije, Iraka in Irana (Knific, 2002 in Kurdistan Worker's Party (PKK), 2006: <http://en.wikipedia.org/wiki/PKK>).

Al Kaida

Al Kaida je mednarodna teroristična mreža, katere vodja je Osama bin Laden. Njeno delovanje je usmerjeno proti ZDA in Izraelu ter njunim zaveznikom.

Al Kaida prav tako uporablja samomorilske napade in je že pred 11. septembrom 2001 izvedla odmevne samomorilske napade na:

- ameriški veleposlaništvi v Keniji in Tanzaniji leta 1998,
- ameriški rušilec USS Cole v Jemnu leta 2000.

Čečenske uporniške skupine v Rusiji

Čečeni so velika muslimanska etnična skupina, ki živi na območju Kavkaza. Konflikt med Čečeni in Rusi sega v pozno 18. stoletje, ko je čečenski vojaški poveljnik Šejk Mansur napovedal Rusiji »svetovno vojno«. Sovjetski diktator Josip Stalin je zaradi bojazni pred nelojalnostjo med drugo svetovno vojno deportiral večinsko prebivalstvo Čečenije v centralno Azijo, kjer je veliko Čečenov umrlo zaradi lakote. Nikita Hruščov, sovjetski voditelj pa jim je dovolil vrnitev leta 1957. Čečenija je avtonomno republiko in popolno neodvisnost od Rusije razglasila v juniju leta 1991. Sprva je bil ruski odnos do Čečenije nenasilen. Glavni cilj je bil odstraniti separatističnega voditelja in njenega predsednika Džoharja Dudajeva. Vendar je Čečenija postala varno zavetje za razcvet kriminala, ki ni bil v dosegu ruske policije in njenega pravnega sistema. Oblikovale so se čečenske uporniške skupine, ki se borijo za neodvisnost Čečenije (Kobal, 1998: 26).

Menim, da imajo organizacije drugačne motive za delovanje kot posamezniki. Za učinkovitost teroristične organizacije je potrebna vsaj minimalna mera nasilja. Zato je samomorilski terorizem eden izmed učinkovitih načinov delovanja, kot del boja za vplivnost svoje teroristične organizacije. To je boj za trg, kjer potrebuješ podporo ljudi. Če nisi popularen in aktualen, ti lahko zmanjka prostovoljcev. Tako imajo Tamiški tigri s Šrilanke zaradi svojega junaštva pri izvajanju samomorilskih napadov stalen finančni prispevek njihove diaspore. Prav tako so samomorilski napadi zanimivi za poročanje medijev, ki so, kot je znano, teroristov najboljši prijatelj. Tamiški tigri s samomorilskimi napadi, vladi prikažejo

svoj elitizem, profesionalnost in nepremagljivost. Pomemben cilj pa organizacije dosežejo tudi, ker s samomorilskimi napadi ustvarijo ekstremen strah med širšo populacijo.

4.4 VPLIV ORGANIZACIJE NA SAMOMORILSKE NAPADALCE

Poveljujoči v teroristični organizaciji nadzirajo priprave, organizirajo logistično in obveščevalno zagotovitev, iščejo sodelavce, vpeljujejo operative na področje akcije in preprečujejo porajanje dvomov tik pred izvedbo napada. Sami ne izvajajo napadov in tako ohranjajo gibanje pri življenju ter omogočajo pridobivanje novih kandidatov. Nenavadno za teroristično organizacijo bi bilo tudi, da bi se nekdo z vodstvene funkcije organizacije podal na samomorilsko misijo. Javnosti ni poznan primer, kjer bi se kak vodja prostovoljno javil, da se samorazstreli.

Sodobni islamski samomorilski napadalci se ne rodijo, temveč se naredijo. Tako simultani napad štirih ugrabiteljev letal 11. septembra kot tudi zadnji napadi samomorilskih napadalcev, izvedeni v Izraelu, so rezultat dolgoročnega načrtovanja visoko razvitih organizacij. Vse raziskave o palestinskih samomorilskih napadih privedejo do ugotovitve, da do njih ne pride spontano, ampak so rezultat dolge in do potankosti organizirane infrastrukture (Hoffman, 2003).

Ta infrastruktura obstaja z namenom, da normalnega človeka pripravi do želje, da hoče umreti. Ker islamski zakoni prepovedujejo samomore, suicidna oseba ne more biti »rekrutirana« na samomorilsko misijo.

4.4.1 Rekrutacija

Sistem terorističnih organizacij dobro deluje in tako množice mladih fantov zahtevajo, da se jih pošlje v samouničenje. Hamas in Islamski džihad sta ustvarila proces selekcije, s temelji v mošejah, kjer predvsem goreče navdušenim mladim prostovoljcem, pripravljenih za mučenike, poučujejo njihovi duhovniki, ki jih priporočijo za selekcijo (Hoffman, 2003).

Posameznik, ki se odpove splošnim družbenim normam, bi lahko postal tudi menih namesto terorist. Razlika je v motivu. Imeti mora tudi priložnost, da se pridruži teroristični skupini, ki

je v bistvu klub izbrancev. Za sprejem v ta klub ni dovolj, da je posameznik prava osebnost, ampak mora imeti tudi določene sposobnosti in znanje, ki lahko skupini koristijo.

Sageman (2004: 95, 178) v svojih raziskavah ni zaznal rekrutiranja v teroristično organizacijo Al Kaida. Vse temelji na prostovoljcih. Ko začutijo domotožje, naredijo to, kar bi naredil vsak od nas na njihovem mestu, najdejo si družbo v prijateljih, ki poznajo njihov jezik in kulturo. Najdejo jih v mošejah. Zato začnejo obiskovati mošeje, ampak ne zato, ker so verni, ampak zato, ker iščejo prijatelje. Skupaj si najamejo stanovanja in skupaj se prehranjujejo. Tako se bodoči terorist pridruži džihadu prek zvez v družbi, ko pride v stik z ljudmi, ki se odločajo ali pa so že pridruženi v skupini. Pridružitve džihadu se izvede s prijateljskimi zvezami, sorodstvenimi zvezami ali pa, če si strasten oboževalec. V 65 % primerih so družbene zveze tiste, ki pomagajo k pridružitvi novega člana. 15 % novih članov se pridruži prek sorodstvenih zvez. 70 % se jih priključi džihadu v drugi državi in ne v državi, kjer so odraščali. Tako lahko nekdo odrašča v državi A, priključi se jihadu v državi B in napade državo C. Ta način je drugačen od načina delovanja terorističnih organizacij, kot ga poznamo iz preteklosti. V preteklosti je nekdo iz države A, ki je živel v državi A, napadel državo A.

Sageman (2004: 98) ugotavlja, da v organizaciji nikogar ne silijo ali mu perejo možgane. Še več. Pridružitve k Al Kaidi primerja s selekcijo na kakšni prestižni fakulteti, kot je Harvard. Al Kaida ima več komitejev (stiki z javnostjo, finance, vojaški ...), nima pa komiteja za rekrutiranje. Tudi proračuna nima za te namene. Samo 15–20 % je dejansko povabljenih v organizacijo.

Hamas in Islamski džihad pa novačita mladino za potencialne vodstvene funkcije v organizaciji. Njihov militantni del se zanaša na mlade, ki se javljajo za mučenike. Zavračajo vse mlajše od 18 let, edince v družini in poročene, ki imajo obveznosti v družini. Če se prijavita dva brata, enega odslovijo. Načrtovalec jih skrbno opazuje in poizveduje pri prijateljih. Pomembna je tudi pobožnost in predanost kandidata v mošaji (predlog duhovnika). Dva tedna pred napadom sta ob potencialnem mučeniku stalno prisotna dva asistenta. Poročata o znakih dvoma. Če se pojavijo dvomi, pride glavni za urjenje in ga spodbudi k odločitvi (Hassan, 2001).

4.4.2 Priprava za napad

Kandidati gredo skozi selekcijo. Najprej jih opazijo verski voditelji v mošeji. Sledi indoktrinacija, urjenje v kritičnih situacijah in na koncu oporoka in film.

Večina samomorilskih napadalcev je podvrženih urjenju, ki traja od nekaj tednov do nekaj mesecev. Urjenje in indoktrinacija vsebujeta psihično pripravo na izvedbo tako nasilne akcije, katere posledica je tudi lastna smrt. Zato organizacija poskrbi za religijsko in politično indoktrinacijo na način, ki bo moralno, politično in versko opravičil samomorilski napad. Če se posameznik premisli in misije ne bi hotel izpeljati, je osramočen in označen za izdajalca. Prav to je najpomembnejše za organizacijo – da si posameznik ne premisli. Ko posameznik vse to opravi, doseže t. i. »točko brez vrnitve«, na kateri postane živi mučenik (Moghadam, 2003: 24).

Na urjenju prostovoljci prisežejo svojo lojalnost, preden se jim dodeli naloga. Po zaprisegi se posnamejo na videokaseto, ki je zadnji pečat njihove volje, da umrejo na poti do Alaha, v službi Al Kaide. Po posneti oporoki ni več poti nazaj. Posnetek pa je tudi dober propagandni material za pridobivanje novih prostovoljcev.

Logično razmišljanje se podredi čustvenim ciljem. Med pripravami na operacijo čutijo psihološko udobje. Pripravijo jih tako, da se poistovetijo z nalogo. Delujejo avtomatizirano in ne pustijo prostora dvomu o izvedbi naloge. Večina pripadnikov napada 11. septembra je bila izbrana na ta način (Schweitzer, Goldstein Ferber, 2005: 37–38).

Prav tako je urjenje pomembno, da spoznajo, kateri kandidati najbolj prenesejo pritiske in so dovolj predani za izvedbo samomorilskega napada.

Od trenutka, ko se posameznik odloči za prostovoljca v taki operaciji, proces natančno vodi organizacija, ki zagotovi, da se prostovoljec ne premisli. Prepričati posameznika, da se prostovoljno javi za takšno nalogo in da ostane zavezan, se ne izvaja s podpisom pogodbe, ampak s skušnjavo, prepričevanjem in indoktriniranjem glede na osebnost prostovoljca in organizacijsko naravnost določene skupine.

Teroristične skupine, ki pošljejo prostovoljca na samomorilsko misijo, uporabljajo posebne ukrepe. Najprej na videokaseto posnamejo prostovoljčevo oporoko, dajo izjavo za medije in predhodni intervju. Medijska promocija prikaže napadalca kot romantični lik in poveča pomen samomorilskega napada. Družinski člani samomorilskega napadalca so deležni velike

časti in spoštovanja v družbi. Pogosto so deležni materialne nagrade in verskega odpuščanja (Schweitzer, Goldstein Ferber, 2005: 11, 37, 38).

4.4.3 Izvedba

Izvedba samomorilskega napada je vedno skrbno načrtovana. Samomorilski napadalec izve kraj napada šele tik, preden se tja odpravi. S tem organizacije preprečijo, da bi prej ogledal kraj in si premislil. Samomorilski napadalci so pogosto preoblečeni v juda, izraelskega vojaka ali turista, tarče pa so po navadi prostori, kjer se zbira veliko število civilistov (Moghadam, 2003: 21).

Tik pred operacijo se palestinski samomorilski napadalec umakne v varno hišo in se izolira pred družino in prijatelji in vsem vezam z zunanjim svetom. Filmska ekipa posname še oporoko. Izvidniške ekipe zbirajo še zadnje informacije o tarči in nato nalogo predajo v nadzor upravljalcu. Naloga upravjalca, ki je izurjen v prečkanju izraelskih kontrolnih točk in izogibanju policijskih patrolj, je pripeljati samomorilskega terorista čim bližje k tarči (Hoffman, 2003).

Palestinski prostovoljci so naučeni, da vidijo samomorilsko misijo kot pot, ki odpira vrata v raj zanje in njihove družine. Malo pred napadom samomorilski napadalec izvede posvetne priprave (izvede obredno umivanje, obleče čista oblačila in zmoli molitev). Njihovo smrt praznuje Hamas ali Islamski džihad tako, da organizirajo veselo pogrebno slavlje, podobno njihovemu poročnemu slavlju in razdelijo videokasete z oporoko med praznujoče. Sponzorske organizacije poskrbijo, da družina dobi družbeni sloves in finančno nagrado.

Večino Al Kaidinih samomorilskih napadov izvede več kot en napadalec. Delovanje v parih ali skupinah ima prednost, ker se s tem zmanjša verjetnost za neuspeh samomorilskega napada zaradi dvomov ali pomislekov o izvedbi napada pri posamezniku (Schweitzer, Goldstein Ferber, 2005: 41).

Torej samomorilski teroristi v večini primerov ne delujejo sami. Vedno jih nekdo upravlja.

5. MOTIVACIJSKI, PSIHOLOŠKI IN SOCIALNI ELEMENTI SAMOMORILSKIH TERORISTOV

Vzroki za izvajanje terorističnih dejanj so: nezmožnost, zavračanje, velike družbene razlike v smislu razvitosti in blagostanja, političnih pogledov in interesov, verskih prepričanj, ideoloških prepričanj, množično kršenje človekovih pravic, družbene nepravilnosti, okupacija in terorizem drugih (Prezelj, 2006).

Moghadam (2005: 7) trdi, da med vzroki za klasični terorizem in samomorilski terorizem ni velike razlike. Glavna razlika je v načinu delovanja.

Vzroki za samomorilski terorizem se glede na obstoječe raziskave lahko razdelijo na štiri kategorije:

- individualno-psihološki pristop, ki poudarja psihopatološko raven posameznika, ponižanja, razočaranja in vprašanja osebnosti kot glavni vzrok,
- organizacijsko-strateški pristop, ki zagovarja, da je samomorilski terorizem učinkovita vojaška ali politična strategija,
- okoljski pristop je usmerjen v vero, nacionalizem ali družbene dejavnike, ki omogočajo ugodne pogoje za vzpon fenomena samomorilskih napadov,
- večvzročni pristop, ki govori o več vzrokih za samomorilske napade.

Večina ljudi misli, da terorizem prihaja iz revščine, razdrtih družin, nevednosti, nezrelosti, zaradi pomanjkanja družinske in delovne odgovornosti in slabe miselnosti. Veliko ljudi misli, da so to sociopati, kriminalci, verski fanatiki ali pa da so samo zlobni (Sageman, 2004: 83).

Težko je razumeti nekoga, ki je normalen, izobražen in izvaja teroristična dejanja. Zavržen v družbi, doživi neuspeh, razočaranje, ima negativno izkušnjo iz odraščanja, krivice, frustracije, smrt bližnjega – to so samo nekateri atributi za vstop nekoga v teroristično organizacijo. Terorizem tako nastaja v okoliščinah, kjer se določene družbene skupine, predvsem etnične manjšine, čutijo diskriminirane v primerjavi z večinsko populacijo, običajno na področju socialnih in ekonomskih pravic. Razvije se družbeno oziroma socialno gibanje, ki teži k odpravi krivic in pridobitvi enakega položaja v družbi ali pa k ustanovitvi svoje lastne države.

Okoliščina, ki prav tako lahko privede do uporabe terorizma, je nezmožnost ali pomanjkanje možnosti za politično delovanje. Režimi, ki onemogočajo prost dostop do vzvodov moči in

preganjajo drugače misleče, zelo hitro povzročijo nezadovoljstvo. V takih primerih gre za razlikovanje izključno na političnem področju, brez primesi ekonomskega ali socialnega razlikovanja. Diskriminacija ni usmerjena proti določeni etnični, verski ali rasni družbeni skupini.

Teroristična organizacija v takem primeru ni nujno del nekega širšega družbenega gibanja, saj so ljudje lahko povsem apatični in se diskriminacije sploh ne zavedajo. Tudi v času Jugoslavije smo imeli veliko število ustaških terorističnih skupin.

Tako so številni današnji teroristi mladi, dobro izobraženi, študentje ... Za značilnega pripadnika teroristične organizacije Al Kaida velja, da je omikan, izhaja iz srednjega ali celo višjega družbenega sloja in opravlja zanimivo delo, lahko je poročen in oče nekaj otrok. Povprečna starost osumljencev sodelovanja z Al Kaido je 25,7 leta in velika večina v mladosti ni bila deležna nikakršne verske izobrazbe, kar pa ne velja za obdobje, ko so se pridružili teroristični organizaciji. Pridevnika, ki bi ju bilo treba dodati novodobnemu teroristu, sta še: globalen in nihilističen. (Sageman, 2004: 78).

Tudi mediji pogosto prikazujejo teroriste kot nasilne, osamljene in dogmatične ter jih enačijo z brezobzirnimi psihopatskimi kriminalci in duševno motenimi storilci. Vladajoče strukture prav tako rade prikazujejo teroriste kot kriminalce in duševno neuravnovešene ljudi, ker je to zanje politično najugodnejše. S tem namreč zakrijejo problematiko, ki je osnova za delovanje teroristične organizacije (Umek, 2001: 247–253).

5.1 MOTIVACIJSKI ELEMENTI

Motiv je osnova za delovanje teroristične dejavnosti, vendar ima vsaka motivacija svoje ozadje, ki ga je treba razumeti. Prepričati mentalno zdrave posameznike, da se sami razstrelijo, ni enostavno, ampak zahteva ideje in inštitucije.

Palestinska oblast proces začne tako, da vcepi dve stvari v svoje ljudstvo in to začne že z otroki: sovražiti žide in ljubiti smrt. Šolski urnik, tabori, TV programi in vera indoktrinirajo in opisujejo Izraelce v stilu nacistov med drugo svetovno vojno. Opisujejo jih kot manjvredno ljudstvo, ki ga je treba ubijati. Mladim razlagajo, da je žrtvovanje življenja od vseh ciljev najplemenitejši (Hoffman, 2003).

5.1.1 Nacionalni motivacijski elementi

Nacionalni motiv se pojavi pri okupiranju ali odvzemu ozemlja določenemu narodu ali skupini ljudi. Pri tem nam takoj postane jasno, da je ta motiv prisoten tako v primeru palestinskih terorističnih organizacij (Izrael), kakor tudi v primeru Al Kaide (židovsko-križarska aliansa): seveda ob prepletanju z verskim motivom in sovraštvom. Politika in vera pa sta v muslimanskem svetu tesno povezana.

5.1.2 Ekonomski motivacijski elementi

Ekonomsko pomanjkanje ni dovolj velik razlog za takšen razcvet pripravljenosti tolikšnega deleža palestinskega prebivalstva, da umre. Niso samo taki, ki so živeli pod težkimi ekonomskimi pogoji pred pojavom samomorilskih napadov na Izrael, pač pa tudi nekateri samomorilski napadalcı prihajajo iz dobro preskrbljenih družin (Moghadam, 2003: 11–12).

Življenje v pomanjkanju je lahko dodatna motivacija pri odločanju za samomorilski napad, ne pa edina.

Al Kaida nima ekonomskih ugodnosti za družino samomorilca in tukaj se drastično razlikuje od palestinskih samomorilskih teroristov.

Če bi prevladal ekonomski motiv za izvedbo samomorilskega napada, bi bila podobnost z običajnim samomorom očitna.

5.1.3 Sovraštvo

Dejavniki, ki vplivajo na samomorilski terorizem so lahko kulturni, ekonomski, socialni in politični vendar imajo vsi enak skupni imenovalec – sovraštvo. Torej politično ali ideološko sovraštvo, podprto s psihološkimi, kulturnimi, socialnimi in ekonomskimi dejavniki. Sovraštvo največkrat sproži vera, nacionalna ideologija ali želja po maščevanju.

Pri Al Kaidi je vzrok sovraštva v razdelitvi sveta. Torej sovraštvo do države, ki kroji svetovni red. Osama bin Laden skuša vse dejavnosti na zahodu prikazati kot napad na muslimane. Objava karikatur preroka Mohameda ali pa nerodno izražanje papeža takoj povzroči izbruhe sovraštva muslimanov. Kako hitro se lahko razvije sovraštvo, je postalo jasno tudi maja 2006, ko so komaj preprečili umor Rogerja Köppla, urednika enega večjih nemških časnikov Die Welt. Poskus umora je močno spominjal na uboj nizozemskega režiserja Thea van Gogha. Köppel je postal tarča pakistanskega študenta z nemškim državljanstvom, ker je v svojem časopisu objavil karikature preroka Mohameda.

Razlog, zakaj se nekdo odloči postati samomorilski napadalec, je lahko tudi maščevanje. To je lahko maščevanje za smrt ali poškodbo člana družine, sorodnika ali prijatelja. Zamera nad storjenimi krivicami – resničnimi ali namišljenimi – je osebna, prenaša pa se iz generacije v generacijo.

Moghadam (2005: 24) trdi, da je glavni in skupni motiv za terorizem vseh vrst maščevanje. Analize v Čečeniji, Šrilanki in Palestini to dokazujejo na primerih.

Težje mi je razumeti sovraštvo pripadnikov Al Kaide kot pa sovraštvo organizacij, ki se vsakodnevno bojujejo proti krivicam, ki ogrožajo njihov obstoj.

5.1.4 Religija

Religiozna teroristična dejanja so med najnevarnejšimi, kajti njihova dejanja so naperjena proti vsem, ki ne pripadajo njihovi skupini. Ob tem ne smemo pozabiti, da je bila v 70. in 80. letih 20. stoletja gonilna sila teroristične dejavnosti ideologija, proti koncu stoletja pa je na njeno mesto vedno bolj stopala vera.

Po koncu hladne vojne je vera glavno vodilo večine terorističnih organizacij. Težko je ločiti vero in politiko v islamskih državah. Je pa veliko lažje širiti svojo politiko čez meje države, če jo podkrepimo z vero. Vsi muslimani na svetu vedo, kakšen je cilj vere, vedo, kdo je sovražnik (neverniki) in kaj je dovoljeno ali celo zapovedano. Torej ne potrebujemo

neposrednega vodje in direktne komunikacije z vodstvom teroristične organizacije za izvedbo terorističnega dejanja.

Organizacije, ki izvajajo samomorilske napade, ločimo na verske (npr. Hamas, PIJ, Hezbollah, Al Kaida) in posvetne (npr. PKK, LTTE, čečenske teroristične organizacije) (Schweitzer, 2002).

Tako se na primer samomorilske misije Črnih tigrov razlikujejo od drugih samomorilskih misij. Črnih tigrov v nasprotju z islamskimi "mučeniki", ki jih na drugi strani detonatorja čakajo nebesa, Alah, odveza vseh grehov, srečanje z bližnjimi, večna slava ipd., ne čaka posmrtno življenje. Še reinkarnacija ne. Črni tigri na samomorilski misiji niso vedno umrli – mnogi so se rešili in vrnil. Torej smrt Črnega tigra ni bila nujna za uspeh misije. In kot pravijo avtorji monografije *Osmišljanje samomorilskih misij*, velja na Bližjem vzhodu ravno obratno: za uspeh samomorilske misije je nujna tudi smrt napadalca. In tega se napadalec vedno tudi zaveda: če na misiji ne bo umrl, misija ne bo uspela. Ker pa islam samomore prepoveduje, palestinski ideologi samomorilskih misij raje uporabljajo izraz "mučeniška operacija" oz. "sveta eksplozija", hitro pa so tudi oznanili, da so samomorilske misije v tej asimetrični vojni upravičene, ker Palestinci ne posedujejo tako težkega orožja kot Izrael (Štefančič, 2005: 44–47).

Al Kaida je koncept žrtvovanja življenja v imenu Alaha kot svoj način delovanja prevzela leta 1998. Al Kaida je postala vodilna sila v izvajanju samomorilskih napadov in odgovorna za njihovo internacionalizacijo. Pod vodstvom Bin Ladna in njegovih sodelavcev se je samomorilski terorizem preobrazil iz koristnega in učinkovitega političnega orodja v razširjen in uničujoč mednarodni fenomen. Tako v Al Kaidi prikažejo, da je žrtvovanje življenja največja možna vrednota. Žrtvovanje v imenu Alaha bo zagotovilo islamu gotovo zmago nad neverniki. To bo zmaga duhovnosti nad materialnostjo, duše nad telesom, posthumnega življenja nad sedanjim življenjem in kar je najpomembnejše, dobro bo premagalo zlo (Schweitzer, Goldstein Ferber, 2005: 22, 26).

Raziskava, ki jo je naredil Sageman (2004: 128), je pokazala, da so bili kandidati Al Kaide za samomorilske napadalce pred rekrutacijo večinoma povprečno verni. Nikakor pa jih ne bi prištevali med fanatične vernike. Zelo verni postanejo, ko se vključijo v organizacijo in gibanje jihad.

Palestinske organizacije pa uporabljajo religijo za pridobivanje kandidatov, njihovo motivacijo in pridobivanje sredstev (Hassan, 2004: 2).

Versko motivirani palestinski samomorilski napadalci običajno pošljejo svojim družinam pismo, v katerem prosijo družino, naj ne žaluje za njim, saj ni umrl, ampak se je pridružil Alahu, kjer bo lahko užival svoje privilegije:

- večno življenje v raju,
- dovoljenje, da vidi Alahov obraz,
- prijaznost 72 mladih devic, ki mu bodo služile v raju, in
- privilegij, da lahko zagotovi življenje v raju sedemdesetim svojim sorodnikom (Schweitzer, 2000).

Od običajnih terorističnih skupin s političnimi in socialnimi cilji religiozni teroristi svoja dejanja opravičujejo z božjim poslanstvom. Dejanja teroristov v osnovi nasprotujejo osnovnim etičnim načelom človeške družbe, pogosto celo pomembnim načelom njihove lastne ideologije ali vere.

Osama bin Laden v več intervjujih pravi, da je odločitev ubijati Američane in njihove zaveznike, tako civiliste kot tudi vojake, individualna dolžnost vsakega muslimana, ki jo lahko izpolni v vsaki deželi, kjer je to mogoče.

Kar velja za politični terorizem, velja v veliki meri tudi za religioznega. Vendar je religiozni terorizem veliko hujša oblika, ker ne izbira žrtev. Njihov sovražnik so vsi – na primer vsi Američani – in ne le predstavniki oblasti kot pri političnem terorizmu. Seveda ima tudi religiozni terorizem politične cilje in je ekonomsko pogojen. Danes je vsaj četrtina vseh terorističnih skupin motivirana z religioznimi cilji.

Pomembno vlogo pri delovanju religioznih teroristov imajo tudi vsakodnevni politični dogodki specifičnega okolja, kateremu pripadajo.

Zato je seveda težko na prvi pogled razlikovati med religioznim in političnim terorizmom. To je dobro vidno v islamskih terorističnih skupinah, saj sta v islamu politika in vera neločljivo povezani.

5.2 PSIHOLOŠKI ELEMENTI

Poskus psihosocialnega profiliranja samomorilskega terorista je ustvarjanje konstrukta. Razlike so med terorističnimi organizacijami, še večje pa so razlike med posamezniki, ki se borijo za svoje cilje. To je podobno, kot bi skušali narediti psihosocialne profile tabornikov in skavtov. Kljub temu ima psihosocialno profiliranje samomorilskega terorista tudi uporabno vrednost. Tega se zavedajo vsi, ki se ukvarjajo s terorizmom. Prednjačijo pa v tem predvsem Izraelci. Tudi teroristične organizacije izdelajo psihosocialno sliko bodočih samomorilskih napadalcev.

Ko kandidati pridejo v Al Kaidin tabor za urjenje, morajo izpolniti vprašalnik, kjer se vprašanja nanašajo na to, kaj jih je navedlo, da so prišli v tabor, kje so slišali za obstoj tabora, kaj jih posebej privlači, kaj so delali pred prihodom v tabor, ali imajo kakšne posebne sposobnosti in znanja. Namen takih vprašalnikov je, da jim na podlagi psiholoških profilov dodelijo naloge. Kot na primer Hani Hanjour, ki je pri prihodu v tabor že imel pilotsko dovoljenje in je kasneje pilotiral letalo, ki se je 11. 9. 2001 zaletelo v Pentagon (Schweitzer, Goldstein Ferber, 2005: 36).

Psihologi in psihiatri, ki se ukvarjajo s terorizmom, so razvili več tipologij teroristov. Razlikujejo naprimer politične teroriste, motivirane z ideološkimi ali družbenimi cilji, kriminalce, ki jih motivira materialna nagrada, in psihopatske teroriste, kjer gre za nerazumna dejanja posameznikov ali skupin. Psihološkim komponentam terorizma je zato treba dodati zgodovinsko, socialno, politično, ekonomsko in navsezadnje kulturno razsežnost.

Avtorja ugotavljata, da se nekaterim pripadnikom Al Kaide zdi, da njihovo življenje ne gre v pravo smer, medtem ko drugi dosežejo relativno spoštljiv družbeni in ekonomski položaj. Imajo pa močan občutek prizadetosti, ponižanosti in nezmožnost čustvenega vključevanja v preveč popustljiv moderen družbeni sistem. Teroristična organizacija jim da občutek heroizma z občutkom moči, če ne kar vsemogočnosti, ki se kompenzira z občutkom manjvrednosti, ki ga ima večina v smislu težke situacije, ki jo občutijo kot muslimanski emigranti ali kot otroci emigrantov (Schweitzer, Goldstein Ferber, 2005: 35).

Tako na primer Islamski džihad, ki izvaja urjenje s samomorilskimi napadalci, ne sprejema depresivnih kandidatov. Če ugotovijo, da ima kandidat samomorilska nagnjenja, mu ne dovolijo, da postane mučenik. Podobno logiko uporablja tudi Hamas, ki zavrača vse, ki bi naredili samomor, ker sovražijo svet (Hoffman, 2003).

Prav tako nobeden od samomorilskih napadalcev, ki jih je v raziskavo vključila Nasra Hassan (2001), ni pripadal značilnemu profilu samomorilske osebnosti. Vsi so se zdeli popolnoma normalni člani družin, uglajeni in resni. Pravzaprav jih je družba štela za zgledne mladostnike. Vsi so bili globoko verni. Vedno so uporabljali islamsko terminologijo za razlago svojih pogledov, kljub temu pa so bili dobro poučeni o politiki v Izraelu in tudi drugod v arabskem svetu.

5.2.1 Mentalno stanje

Večina psihiatrov in psihologov je v svojih raziskavah odkrila, da so mentalno zdravi in nimajo osebnostnih motenj.

Kot psihiater je Sageman (2004: 33) opazoval karakteristike pripadnikov Al Kaide glede na svoje strokovno predznanje: samo pri štirih od 400 oseb je bilo opaziti mentalne motnje. To je pod svetovnim povprečjem. Torej so mentalno zdravi. Ljudje, ki niso socializirani, ponavadi ne delujejo dobro v skupinah. To je zelo dobro organiziran tip terorizma. Samotarje kmalu izločijo. Od devetnajstih teroristov, ki so izvedli napad 11. 9. 2001, ni imel niti eden kriminalne preteklosti.

Zanimivo je, da večina raziskovalcev ugotavlja, da je skupna značilnost teroristov prav njihova normalnost. To zlasti velja za skupine, ki jih označujemo za politične teroriste, ker imajo družbene in ideološke cilje.

Ravno izvajalcem samomorilskih napadov ni treba biti pretirano usposobljen, ampak je tukaj bolj v ospredju njihovo psihično stanje. Mentalni bolniki, so nezanesljivi in slab propagandni material. Potrebno je žrtvovanje izobraženih, zglednih, celo lepih pripadnikov družbene skupnosti. Le takšni so lahko zgled ostalim in celemu svetu pokažejo, da problem dejansko obstaja, če ga zaznava izobražen in normalen sloj prebivalcev. Tako tudi lažje razumemo izbiro pripadnikov Al Kaide, ki je skrbno izbrala napadalce, za napad 11. 9. 2001.

Logično je, da bi imelo samorazstreljevanje mentalnih bolnikov slab propagandni učinek in bi bilo slab zgled in motivacija ostalim. Vprašanje, ki se mi ob tem zastavlja, je, kdo bi se pa hotel pridružiti takšnim skupinam?

5.2.2 Fanatizem

Verbinc (1989: 203) opredeljuje fanatizem kot slepo strastno privrženost kakim nazorom. Obenem z nestrpnostjo do drugih nazorov.

Pogosto se v obravnavi terorizma srečamo s fanatizmom kot vedenjem, ki je pretirano in neustrezno zaneseno in/ali se neustrezno ukvarja z neko zadevo ter vsebuje osredotočeno in visoko personalizirano razlago sveta (Hudson, 1999: 30).

Tako vidijo teroristi v sovražniku dehumaniziranega monolita - razosebljeno gmoto. Sovražnik je vedno močnejši. Sebe vidijo kot del elite, ki razume stvarnost in so v boju na strani dobrega. V tem boju nimajo druge izbire. Moralnost, ki bi obsodila njihovo dejanje je manj legitimna kot njihova moralnost. So ubogljivi in pogumni (Prezelj, 2006).

Menim, da samomorilske teroriste lahko uvrstimo med fanatike, ker so strastno privrženi svojim idejam in nazorom. Niso pa to nori fanatiki, kot jih širša javnost večkrat predstavlja. Dostikrat pa jih tudi države skušajo prikazati kot nore fanatike, da bi s tem prikrije prave vzroke za njihova dejanja.

5.3 SOCIALNI ELEMENTI

V Palestini to niso več tipični samomorilski teroristi, kot jih poznamo iz preteklosti. Stari so med 18 in 38 let, niso neizobraženi, revni, nepremišljeni ali depresivni. Veliko jih prihaja iz srednjega družbenega razreda in ima dobro plačane službe. Več kot polovica jih je beguncev z ozemlja, kjer je sedaj Izrael. Videti so normalni družinski ljudje. Vljudni, resni in v njihovi skupnosti veljajo za vzorno vzgojene. So zelo verni (Hassan, 2001).

Vpliv družine samomorilskega terorista je zelo pomemben. V primeru palestinskega samomorilskega terorista je zelo pomembno, da ima podporo družinskih članov, in najpogosteje jo ima. Pri Al Kaidi pa samomorilski teroristi večinoma nimajo podpore v družini.

5.3.1 Spol

Velika večina izvajalcev samomorilskih napadov je moških, vendar močno narašča število žensk, ker jih ne pričakujemo, odstopajo od predvidevanega profila in so manj sumljive. Dokazano pa so bolj hladne pod stresom, hočejo se dokazovati. Organizacije se tudi zavedajo, da arabska in azijska kultura prepovedujeta dotikanje ženskega telesa in so tako manj izpostavljene fizičnim varnostnim pregledom. Nadgradnja takšnega razmišljanja so napadi palestinskih napadalcev, ki se oblečejo kot nosečnice in si tako v lažni trebuh namestijo več eksploziva.

Tamilski tigri že dlje časa uporabljajo samomorilske napadalke. Spomnimo se atentata na nekdanjega indijskega premierja Rajiva Gandhija, ki ga je leta 1991 izvedla z eksplozivom opasana tamilska samomorilska napadalca. V Čečeniji pa so v samomorilskih akcijah aktivne »črne vdove«.

5.3.2 Starost

Člani Al Kaide niso Palestinci, stari 14 let, ki jih vidimo v medijih, ampak se priključijo džihadu pri povprečni starosti 26 let (Sageman, 2004: 62).

Kljub porastu števila samomorilskih napadov v zadnjih nekaj letih je ostal profil samomorilskega napadalca nespremenjen, s povprečno starostjo okoli 21 let. Od 100 samomorilskih napadalcev, ki jih je Harel (2004) zajel v raziskavo, je bilo 67 starih od 17 do 23 let, večina ostalih pa je bila mlajša od 30 let. Harel je še ugotovil, da je začel Islamski džihad pošiljati v samomorilske napade tudi najstnike. Vsaj štirje samomorilski napadalci, ki jih je v akcijo poslal Islamski džihad, so bili stari 17 let. Tri so aretirali na poti na prizorišče, kjer naj bi izvedli samomorilski napad. Ugotovili so, da so imeli ti trije za sabo le malo usposabljanja in da so bili opremljeni z nedelujočo bombo.

V času od aprila 1994 do marca 1996 je bilo v Izraelu izvedenih 13 samomorilskih napadov, ki so povzročili smrt 131 ljudi. Napadalci so bili stari od 19 do 25 let (Gordon, 2002).

V raziskavi Nasre Hasssan so bili samomorilski napadalci stari od 18 do 38 let (Hasssan, 2001).

Raziskava Falka, Schwartz, Duvdevanya in Galperina (2005: 2, 6) je pokazala, da je bilo od 63 palestinskih samomorilskih napadalcev, od kolikor so podatke uspeli dobiti, 32 (50,8 %) starih od 16 do 20 let, 26 (41,2 %) samomorilskih napadalcev je bilo starih od 21 do 29 let, dva (3,2 %) pa od 30 do 39 let in trije (4,8 %) od 40 do 50 let. Zaključili so, da so samomorilski napadalci povprečno stari od 16 do 29 let, izjeme pa so praviloma posamezniki, katerih sorodnike je ubila ali ranila vojska in so se za samomorilski napad odločili zaradi želje po maščevanju.

Robert A. Pape pa je izračunal, da je povprečna starost pripadnikov Hamasa in Hezbolaha, ki so izvedli samomorilske napade, 22,7 leta (Videmšek, 2005).

Palestinski samomorilski napadalci so v povprečju sicer mlajši od pripadnikov Al Kaide, vendar pa na splošno lahko rečemo, da napade izvajajo mladi fantje.

Starejši so na vodstvenih položajih in z izkušnjami in snovanjem novih samomorilskih napadov pripomorejo, da se džihad ohranja pri življenju.

5.3.3 Izobrazba

Sageman (2004: 82) ugotavlja, da pripadniki Al Kaide obvladajo računalniško tehnologijo. Govorijo dva do tri tuje jezike, večinoma angleščino, nemščino in francoščino. Tri četrtine jih je strokovnjakov na svojem področju. Po izobrazbi so inženirji, arhitekti in znanstveniki. Zelo malo je humanistov in presenetljivo malo jih ima versko izobrazbo.

Prevladujejo v naravoslovnih vedah. Bin Laden je inženir, Zawahiri fizik, Mohammed Atta je bil arhitekt; nekaj članov ima vojaško izobrazbo, kot Mohammed Ibrahim Makawi, ki je vodja vojaškega komiteja.

Raziskava članov Al Kaide kaže, da tri četrtine oseb, vključenih v raziskavo, prihaja iz srednjega do višjega družbenega razreda. 90 % jih je iz urejenih družin, 63 % jih je fakultetno izobraženih, kar je v primerjavi s tretjim svetom, kjer je običajno 5–6 % fakultetno izobraženih, izjemno veliko. To so najboljši in najpametnejši člani njihove družbe v več pogledih (Sageman, 2004: 83).

Robert A. Pape je ugotovil, da je 54 % samomorilskih napadalcev v Palestini in Libanonu po srednji šoli nadaljevalo izobraževanje (Videmšek, 2005).

Od 100 samomorilskih napadalcev, ki jih je v raziskavo vključil Harel, pa jih je imelo 23 končano osnovno šolo, 31 srednjo in kar 46 višjo ali visoko šolo (Harel, 2004).

Tudi japonski kult Aum Šinrikjo je združeval vrhunske japonske znanstvenike, računalniške strokovnjake, pravnike in druge visoko usposobljene profesionalce. Izobrazba in strokovnost na določenem področju omogočata posameznikom, da prispevajo uporabno znanje, ki je potrebno za načrtovanje in izvedbo novih akcij. Največji strokovnjaki tako izvajajo vodstvene, odgovornejše naloge in jih ne uporabijo za samomorilske napadalce. Izjema so napadi, ki že sami po sebi zahtevajo strokovnost. Tak napad je bil denimo 11. 9. 2001 v New Yorku.

Vse zgoraj navedene raziskave kažejo, da ima večina samomorilskih napadalcev dokončano vsaj srednjo šolo in da jih je veliko zaključilo tudi višjo ali visoko šolo. Pripadniki Al Kaide pa so bolj izobraženi od pripadnikov palestinskih terorističnih organizacij.

5.3.4 Zakonski status

Samomorilski napadalci so praviloma neporočeni moški (Milner, 2001).

Od 100 samomorilskih napadalcev, ki jih je v raziskavo zajel Harel, je bilo 86 neporočenih, 14 pa poročenih (Harel, 2004).

Manj verjetno je, da bodo na samomorilsko nalogo poslali nekoga, ki ima družinske obveznosti. Nekdo mora skrbeti za naslednje generacije in tukaj vidim podobnost z nacistično Nemčijo, ki je načrtno skrbela za rojstva, predvsem pripadnikov elitnih enot. Tako je večina samomorilskih napadalcev neporočenih.

5.3.5 Fizični izgled

Teroristi so zdravi in močni, vendar se po zunanjem videzu in obnašanju ne ločijo od ostale populacije v njihovem okolju. Pri izbiranju rekrutov je pomemben tudi povprečen videz, saj se morajo stopiti z okolico. Teroristi so zato po navadi povprečne višine, brez izstopajočih fizičnih značilnosti, okvar, genskih napak, permanentnih tatujev in podobnega, po čemer bi bili zelo razpoznavni. Na ta način se zavarujejo tudi za primer, ko je obraz terorista znan, saj ga je ob dobri preobleki, spremembi pričeske ipd. v množici težko odkriti zgolj po fizičnih značilnostih (Hudson, 1999: 59–60).

Lahko bi rekli, da imajo teroristi enake fizične značilnosti kot vsak povprečen človek, zaposlen na primer v kakšni multinacionalni firmi. V zadnjem času, predvsem zaradi porasta versko motiviranega terorizma, teroristične organizacije stremijo tudi k rekrutiranju belopoltih teroristov, ker se zavedajo, da so organi varnosti na mejnih prehodih in letališčih postali pozornejši na osebe arabskega porekla in videza. V Bosni in Hercegovini naj bi bili muslimani primernejši za teroristične akcije v bodoče, ker imajo bolj evropski videz.

Če bi se samomorilski terorist odločil delovati na področju zahodnih držav, bi si verjetno obril brado. Fizični izgled postaja pomemben in teroristi se tega zavedajo. Tako se tudi v Izraelu palestinski teroristi preoblačijo v tradicionalna judovska oblačila.

5.3.6 Družbeni status

Sageman ugotavlja, da pripadniki Al Kaide prihajajo iz povprečno vernih družin srednjega družbenega razreda (Sageman, 2004: 65).

Tudi nobeden od palestinskih samomorilskih napadalcev, ki jih je v raziskavo vključila Nasra Hassan, ni bil zelo reven. Številni so pripadali srednjemu sloju prebivalcev in vsi razen beguncev, so imeli redno plačano službo (Hassan, 2001).

Družbeni razred, kateremu pripadajo samomorilski napadalci, predstavlja povprečje družbe, iz katere izhajajo. V večini primerov tudi družbeni status ne vpliva na odločitev posameznika za izvedbo samomorilskega napada.

5.3.7 Okolje

Okolje, v katerem je znano, da je vera pomembna, bo verjetno vzgojilo več posameznikov in skupin, ki bodo delovali na verskih temeljih. Podobno velja za okolje, kjer obstaja mednarodni konflikt ali pa boj za nacionalno neodvisnost in bo politična usmerjenost vplivala na posameznika in skupine (Moghadam, 2005: 15).

Terorizem se tako pojavlja predvsem tam, kjer manjšina (lahko gre tudi za elito v družbi) ni zadovoljna s svojim statusom oziroma se ji po njenem mnenju godi krivica v primerjavi z večino. V splošnem terorizem predstavlja predvsem strategijo manjšine (Crenshaw, 2001: 17).

S seznanitvijo z vsemi elementi, ki vplivajo na posameznika in organizacijo in jih povzročajo politični, zgodovinski, kulturni, družbeni, verski in ekonomski dejavniki smo na poti, ki nas pelje k razumevanju samomorilskega terorizma. Posamezniki in organizacije ne delujejo v vakuumu, ampak so pod vplivom okolja, kjer živijo in delujejo.

Ravno pri samomorilskem terorizmu je izredno pomembno okolje. Dejstvo, da se je ta način delovanja uveljavil v določenem okolju, v drugem pa ne, je pogojen z družbenimi, zgodovinskimi in kulturnimi elementi. Element okolja je tudi določen s političnim kontekstom, ekonomskimi pogoji in verskim dejavnikom (Moghadam, 2005: 13–14).

Tako ima družba pod okupacijo več verjetnosti za nastanek terorističnega gibanja kot popolnoma suverena država. Vendar vse države pod okupacijo ne ustvarjajo samomorilskih teroristov (Tibet, Kosovo ...) (Moghadam, 2005: 34).

Idealno okolje za terorizem so tudi zaprte totalitarne skupnosti, ki usmerjajo vse vrednote posameznika. Spomnimo se, da smo v času Jugoslavije živeli v takšni skupnosti. Teroristične skupine pa so bile v tem primeru v emigraciji (ustaši, četniki ...).

Če se tukaj dotaknem še kamikaz, ki sem jih predstavil na začetku, je treba povedati, da ima na Japonskem čast drugačen pomen kot v zahodnih kulturah. Že samuraji niso prenašali sramote pri porazu. Narediti samomor je bilo bolj častno dejanje. Okolica ga je bolje sprejemala kot poraz.

Okolje se mi zdi izrednega pomena, saj se glede na spremembe okolja spremenijo tako motivacijski kot psihosocialni elementi. Otrok, ki je pri odraščanju izpostavljen vplivu terorizma iz okolja in je vzgojen v sovraštvu, ima večjo verjetnost, da postane terorist, ko odraste. Otrok, ki odrašča v nasilju zahodnega Belfasta, se bo verjetneje razvil v terorista kot nekdo, ki odrašča v Stockholmu na Švedskem.

6. ANALIZA PRIMEROV

6.1 IZRAELSKÉ RAZISKAVE

Glavni politični cilji in posledično aktivnosti palestinskih terorističnih skupin predstavljajo uničenje Izraela in konec okupacije. Tako je njihov cilj ustanovitev islamske palestinske države in s sveto vojno (džihad) uničenje Izraela. Boj ni usmerjen samo proti nemuslimanom, ampak tudi proti arabskim režimom, ki so odklanjali islam in so naklonjeni zahodnemu sekularizmu.

Pri tem se mi zdi izredno zanimiva raziskava Assafa Moghadama (2005: 20), ki zajema vse elemente, ki jih navajam v specialističnem delu. Po mnenju Moghadama samomorilske napade najboljše razumemo, če jih analiziramo na treh ravneh – na ravni posameznika, organizacijski ravni in ravni okolja. Samomorilski terorizem je večfaktorski fenomen. Treba se ga je lotiti iz osebne, organizacijske in okoljske plati. Torej nas zanima, kakšen je posameznik, ki se priključi teroristični skupini in se je pripravljen samorazstreliti. Kaj naredi organizacija, da dobi prostovoljce in kako planira in izvede samomorilske napade? Kako okolje vpliva na posameznika in organizacijo?

Osebnostna raven

Na primerih palestinskih samomorilcev smo ugotovili, da so posamezniki, ki se javijo za samomorilsko nalogo, pod vplivom več motivov: maščevanja, pričakovanja posmrtnih ugodnosti, pričakovanja materialnih in nematerialnih nagrad za sorodnike, vere, boja za osvoboditev, vpliva razširjenosti in popularnosti mučeništva na posameznika. Posamezniki pa se skušajo odkupiti ali oprati grehe, kot so ljubezenske afere, homoseksualnost in sodelovanje z izraelskim sovražnikom. Palestinskega samomorilskega napadalca motivirajo osebne koristi in ugodnosti. Tamski tiger pa je idealist in se samorazstrelji za bodočo domovino. Ne pričakuje posmrtnih ugodnosti (Moghadam, 2005: 20, 25).

Organizacijska raven

Organizacijska raven je pomembna, ker posameznik redko deluje sam. Večina raziskav se loteva organizacijskega pristopa, kajti terorizem je lažje razumeti s strani terorističnih organizacij, ki verjamejo, da je nasilje najboljša možnost za uresničitev njihovega političnega cilja (Moghadam, 2005: 27).

Na organizacijski ravni so motivi v glavnem strateški in taktični. Pri samomorilskem terorizmu je bistvena vloga organizacije v pripravljanju in indoktriniranju članov, da postanejo samomorilski teroristi. Organizacija tudi poskrbi, da si posameznik nakoplje sramoto in ponižanje, če se na poti v mučeništvo premisli.

Okoljska raven

Osebnostna in organizacijska raven sta pod vplivom okolja, ki vključuje politični, družbeni, zgodovinski, kulturni, ekonomski in verski element. Nekateri elementi so v določenih okoljih pomembnejši od drugih. Verski element je pomembnejši v islamskih organizacijah kot pri nacionalističnih organizacijah. Ekonomski element ima posredno vlogo. Raziskave kažejo, da ni neposredne vloge med revščino ter nizko izobraženostjo in terorizmom. Posredno pa so revne države varno zatočišče za teroristične skupine. Revne države so velikokrat pod vplivom etničnih ali verskih konfliktov, ki so lahko vzrok za nastanek terorističnih skupin. V revnih državah lahko ekonomsko izločen razred organizira teroristično skupino, da popravi storjene krivice (Moghadam, 2005: 33–34).

Izrednega pomena se mi zdi tudi raziskava Nasre Hassan (2001), ki je bila leta 1996 službeno nameščena na območje Gaze. Takrat je začela na lastno pest raziskovati, zakaj se nekateri posamezniki odločijo za samomorilski napad. Ljudje so ji zaupali, ker je muslimanka in Pakistanka. Omogočili so ji srečanja s člani Hamasa in Islamskega džihada. Sestanki, za katere se je dogovarjala s pomočjo različnih posrednikov, so se odvijali pozno ponoči v stranskih sobah, majhnih lokalnih kavarnah, na zanemarjenih obalah Gaze ali v zaporih. Na dogovorjenem mestu se je ob določeni uri srečala s kontaktno osebo, ki jo je po zapletenih in neizsledljivih poteh vodila do mesta srečanja. V letih od 1996 do 1999 je opravila skoraj 250 intervjujev s preživeli samomorilskimi napadalci, družinami samomorilskih napadalcev in ljudmi, ki urijo samomorilske napadalce.

Nasra Hassan (2001) je razkrila, da organizacije praviloma zavrnejo mlajše od osemnajst let, tiste, ki so edini oskrbovalci družine, in tudi kandidate, ki so poročeni in imajo obveznosti do družine. Če sta kandidata za samomorilski napad brata, je vedno izbran le eden. V raziskavi je med drugim intervjuvala tudi enega od vodij Hamasa. Ta je potožil, da so njihov največji problem mladi moški, ki se zgrinjajo na njihova vrata z besedami, da jih je Alah poklical v svojo službo in si želijo postati mučeniki. Izmed mnogih jih je izbranih le nekaj, tisti pa, ki so zavrnjeni, se nenehno vračajo in prosijo, naj jih sprejmejo. Ko je nekdo izbran, so številni razočarani. Morajo se še naučiti potrpežljivosti, dokler jih Alah ne pokliče. Po vsakem izraelskem napadu imajo probleme, kako zavrniti številne prostovoljce, ki zahtevajo samomorilske napade. Večinoma menijo, da jih Izraelci ponižujejo, da zanikajo njihovo zgodovino in so okupirali njihovo zemljo. Zato nimajo zadržkov pri ubijanju civilnih žrtev, ker so v vojni in v vojni so tudi civilne žrtve. Tudi na njihovi strani. Samomorilske napade imenujejo posvečene eksplozije, ker je samomor v islamu prepovedan. Nimajo tankov in raket, imajo pa arzenal vernikov. Logika teroristov pa je, da če se palestinske žene in otroci ne počutijo varni pred izraelskimi tanki in raketami, se tudi izraelske žene in otroci ne bodo počutili varni pred njihovimi človeškimi bombami. Človeška bomba pa je poceni. Potreben je samo prostovoljec, ki bo uporabil eksploziv, žeblice, baterijo, stikalo, električni kabel, aceton in strošek izdelave pasu, ki ima 6 do 8 žepov za eksploziv. Največji strošek je prevoz v oddaljeno izraelsko mesto. Celoten strošek napada je 150 dolarjev. Sponzorske organizacije navadno dajo od 3000 do 5000 dolarjev družini napadalca.

Organizatorji se trudijo, da napadi ne bi bili motivirani z osebnim sovraštvom. Kandidatom razložijo, če jih motivira samo sovraštvo, njihovo mučeništvo ne bo sprejeto pri Alahu. Samomorilski napad je vojaški odgovor Izraelu in ne posameznikova potreba. Čast in dostojanstvo sta zelo pomembna v arabski kulturi in če se počutijo ponižane, vrnejo z gnevom.

Mučeniška celica je tako osnovni temelj za izvedbo naloge. Celica je sestavljena iz vodje in dveh mladih članov. Po mesecih ali letih verskih priprav je kandidat sprejet v celico in dobi status živega mučenika. Vsaka celica deluje v strogi tajnosti. O svojem članstvu ne govorijo niti v družini. Dva člana celice sta lahko dobra prijatelja in niti ne vesta, da delujeta v isti celici. Samo vodja celice pozna oba. Celica se imenuje po imenih iz Korana ali islamske

zgodovine. Nekaj dni pred operacijo kandidat pripravi oporoko na papirju, avdio- ali videokaseto (včasih vse tri).

Videooporoka, ki je posneta s sloganom sponzorja v ozadju, prikazuje živega mučenika, ki bere verze iz Korana in pozira s puško ali bombo. Pri tem poziva kolege, da sledijo njegovemu primeru. Oporoka prikazuje, da bo naloga izvedena prostovoljno.

Kandidat večkrat gleda svojo videooporoko in oporoke svojih predhodnikov. To ga še bolj vzpodbudi k izvedbi naloge. Seznan se s tem, kar bo naredil.

Malo pred napadom se umije, obleče čista oblačila in zmoli molitev, kjer prosi Alaha odpuščanja in da blagoslovi njegovo dejanje. Koran si da v levi žep, pri srcu in si nadene eksploziv. Načrtovalec ga pospremi z besedami, naj bo Alah z njim in naj mu uspe priti v raj, kjer se bosta srečala nekega dne. Naloga se ne konča s samorazstrelitvijo. Hamas in Islamski džihad razdelita kopije mučnikove videokasete medijem in lokalnim organizacijam kot dokaz uspeha ostali mladini. Njegovo dejanje postane predmet pridige v mošeji. Grafiti na stenah v mučnikovi ulici hvalijo njegov heroizem.

V palestinskih soseskah so samomorilski napadalci simbolizirani z zelenim ptičem na plakatih in grafitih. To je jezik ulice. Slike jih povzdigujejo in jih prikazujejo v raju. Ta simbol je izročilo preroka Mohameda, ki govori, da je duša mučenika v obliki zelenega ptiča poletela v raj. Tako so indoktrinacije deležni tudi otroci, ki še ne znajo brati (Hassan, 2001).

Mučnikova družina in sponzorska organizacija pripravita slavje. Gostom postrežejo s sokom in sladkarijami, kot mučenik pogosto napiše v svoji oporoki.

Koncept mučeništva pa ni samo verski, ampak tudi neverski fenomen, ki ima korenine v konceptu heroizma. Mučenik hoče narediti vtis na opazovalce in hoče, da se ga bodoči rodovi spominjajo. V Palestini naredijo nogometni turnir imenovan po samomorilskem napadalcu. Predvajajo nadaljevanko, ki govori o slavnem izdelovalcu bomb Yahije Ayyashu, ki je imel vzdevek Inženir. Smrt mučenika praznujejo kot poročno slavje (Moghadam, 2005: 38–39).

Zanimivi se mi zdijo tudi izsledki priznanega strokovnjaka Bruca Hoffmana (2003), ki je ugotavljal, da so Izraelci samomorilske teroriste na začetku lažje odkrivali. Svoje bombe so nosili v plastičnih vrečkah in na pasu ter ob telesu kot danes. Bili so v glavnem moški, stari med 17 in 23 let in neporočeni.

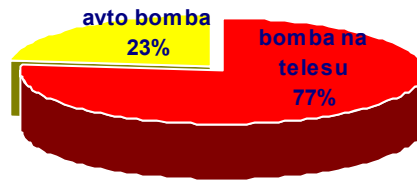
Danes so samomorilski napadalci mladi in srednjih let, poročeni in neporočeni, nekateri imajo otroke. Med njimi so tudi ženske. Ni več splošnega profila terorista in še posebno ne profila samomorilskega terorista. Včasih se celo preoblečejo v ortodoksne žide. Ženske si skrijejo bombe v narejene trebuhe in uporabijo masko noseče ženske. V nasprotju s splošnim prepričanjem samomorilski napadalci ne prihajajo samo iz revnih družin. Vsi voditelji v Hamasu so univerzitetno izobraženi.

Tako so danes avtobusi najbolj priljubljen cilj samomorilskih teroristov. Poleti in pozimi se doseže boljši učinek, ker so okna zaprta (mraz in klimatske naprave) in se poveča razstrelitveni učinek eksplozije. Če so rezervoarji polni, se učinek še poveča in požar povzroči opekline, dim pa povzroča poškodbe pljuč. Dva do tri kilograme eksploziva na avtobusu ubije več ljudi kot dvajset do trideset kilogramov eksploziva na cesti v veleblagovnici ali restavraciji (Hoffman, 2003).

Ugotovitve raziskav Moghadama, Hassanove in Hoffmana na primerih palestinskih izvajalcev samomorilskih napadov potrjuje tudi večina drugih avtorjev, ki opisujejo delovanje samomorilskih teroristov na tem območju. Razlike v podatkih so minimalne.

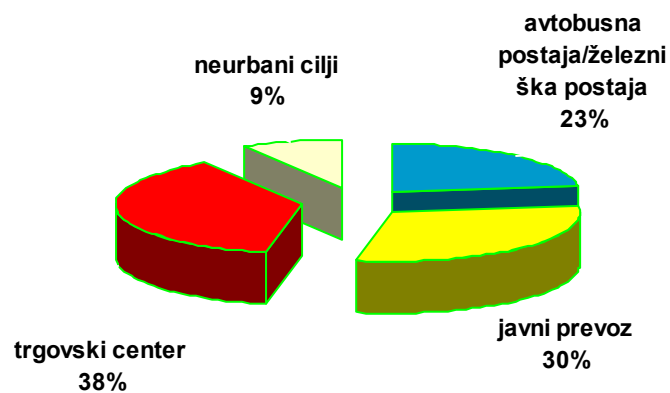
Eno od empiričnih raziskav več avtorjev, kjer so strnili karakteristike palestinskih samomorilskih teroristov na območju Izraela, navajam kot primer. Iz grafov je razvidno, da palestinski samomorilski teroristi večinoma izvajajo napade v trgovskih centrih in sredstvih javnega prevoza, z eksplozivom, opasanim na telesu. Napade izvajajo moški iz srednjega družbenega razreda, stari okoli 22 let, versko izobraženi in motivirani ter neporočeni. Večina je pripadnikov Hamasa (The Characteristics of Suicide Terrorists: An Empirical Analysis of Palestinian Terrorism in Israel, 2006: <http://nssc.haifa.ac.il/Terror/articles/profile.html>).

Graf 6.1.1: RAZMERJE MED NAČINI DELOVANJA SAMOMORILSKIH TERORISTOV

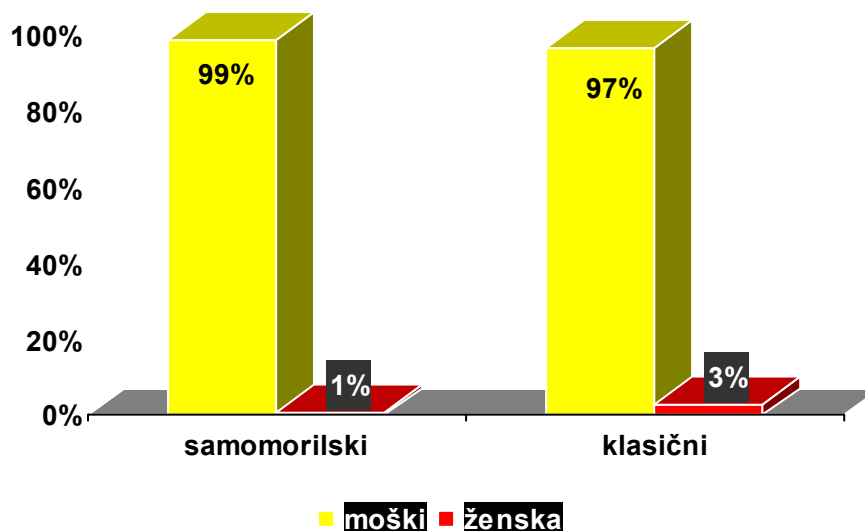
Vir: The Characteristics of Suicide Terrorists: An Empirical Analysis of Palestinian Terrorism in Israel, 2006: <http://nssc.haifa.ac.il/Terror/articles/profile.html>

Graf 6.1.2: TARČE SAMOMORILSKIH TERORISTOV

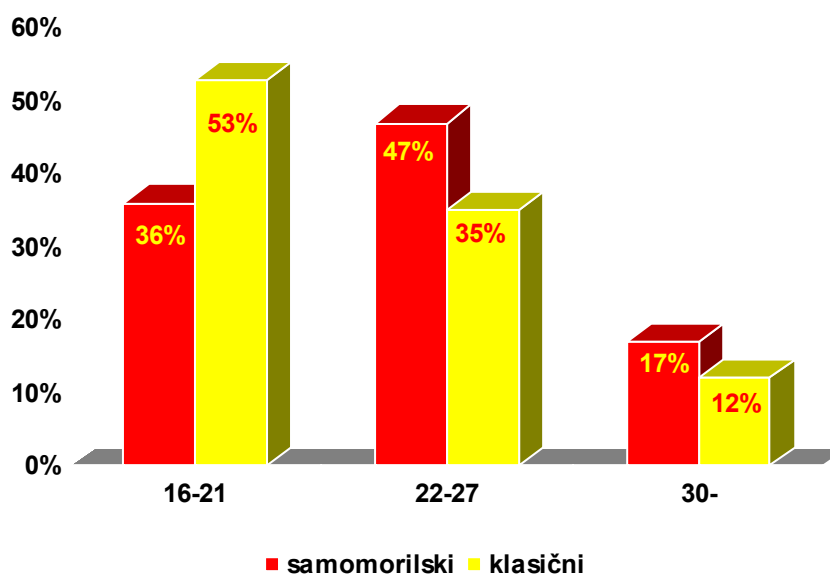
Vir: The Characteristics of Suicide Terrorists: An Empirical Analysis of Palestinian Terrorism in Israel, 2006: <http://nssc.haifa.ac.il/Terror/articles/profile.html>

Graf 6.1.3: SPOL TERORISTOV

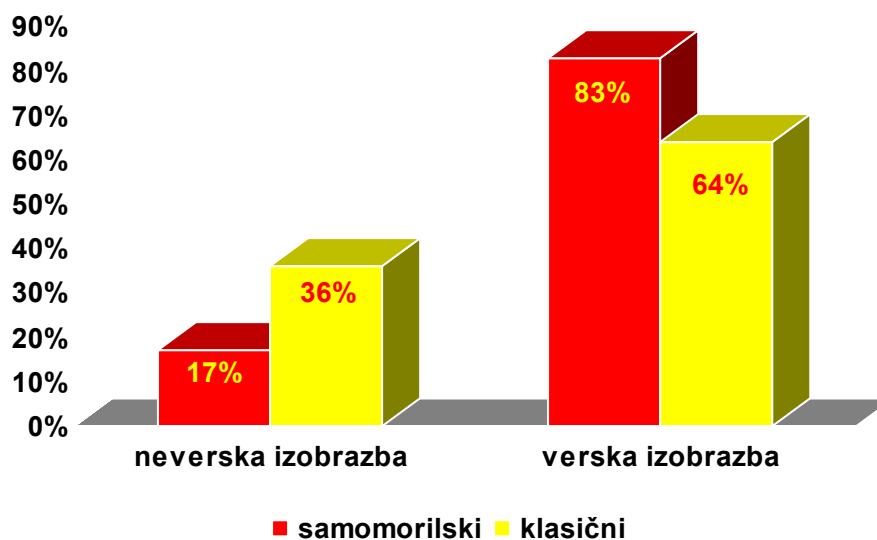
Vir: The Characteristics of Suicide Terrorists: An Empirical Analysis of Palestinian Terrorism in Israel, 2006: <http://nssc.haifa.ac.il/Terror/articles/profile.html>

Graf 6.1.4: STAROST TERORISTOV

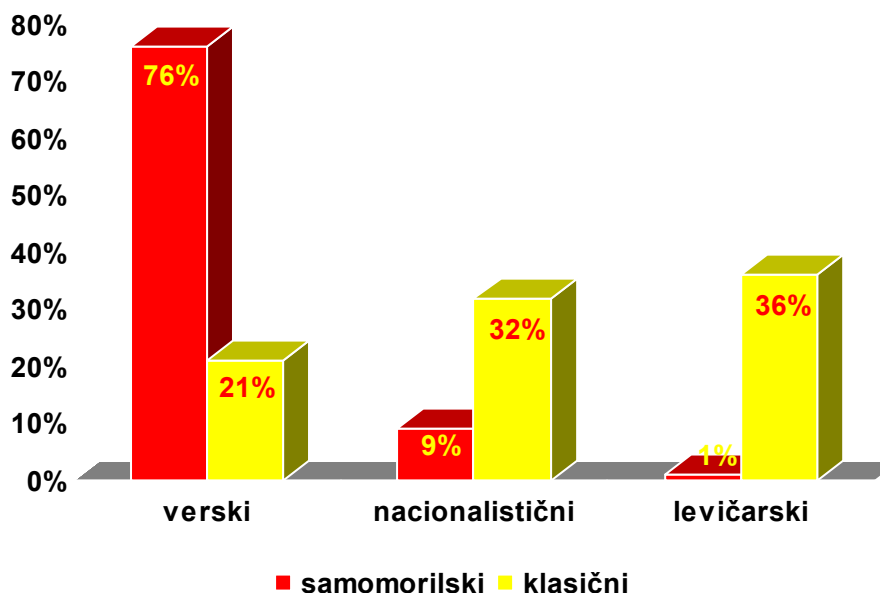
Vir: The Characteristics of Suicide Terrorists: An Empirical Analysis of Palestinian Terrorism in Israel, 2006: <http://nssc.haifa.ac.il/Terror/articles/profile.html>

Graf 6.1.5: VRSTA IZOBRAZBE TERORISTA

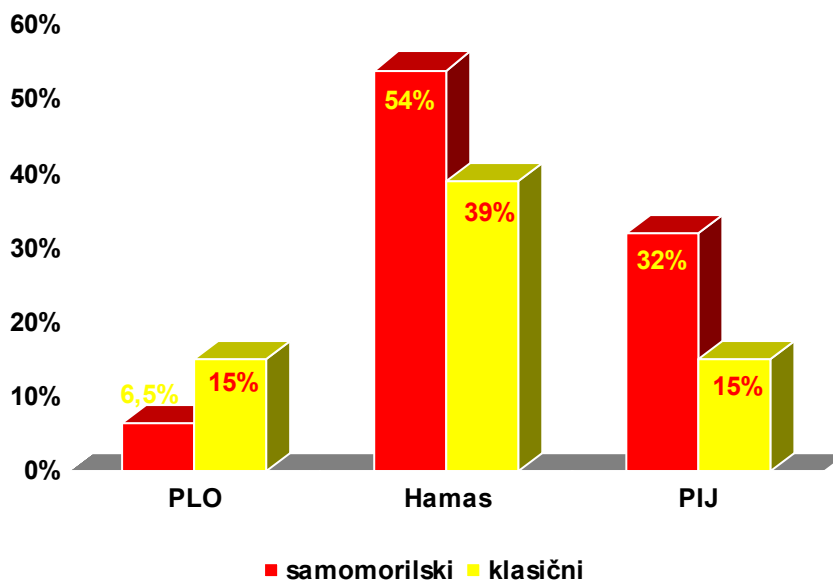
Vir: The Characteristics of Suicide Terrorists: An Empirical Analysis of Palestinian Terrorism in Israel, 2006: <http://nssc.haifa.ac.il/Terror/articles/profile.html>

Graf 6.1.6: IDEOLOGIJA

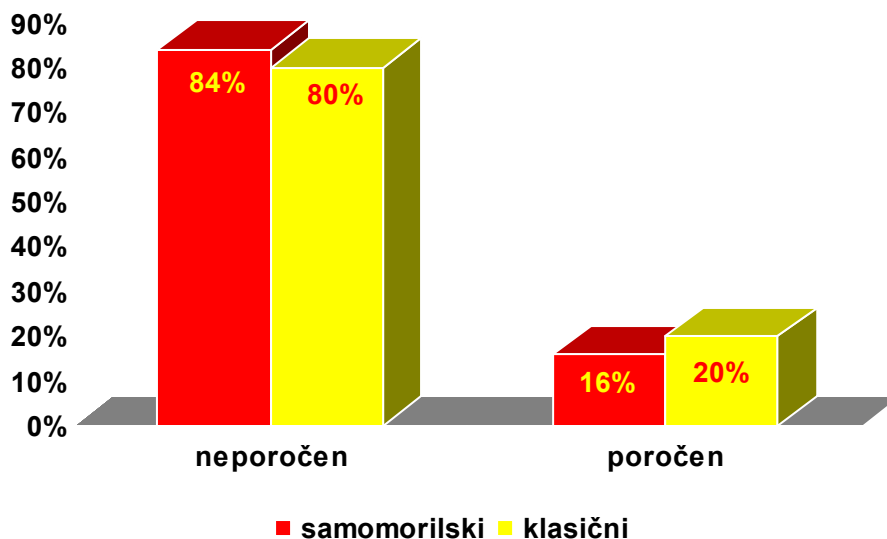
Vir: The Characteristics of Suicide Terrorists: An Empirical Analysis of Palestinian Terrorism in Israel, 2006: <http://nssc.haifa.ac.il/Terror/articles/profile.html>

Graf 6.1.7: PRIPADNOST ORGANIZACIJI

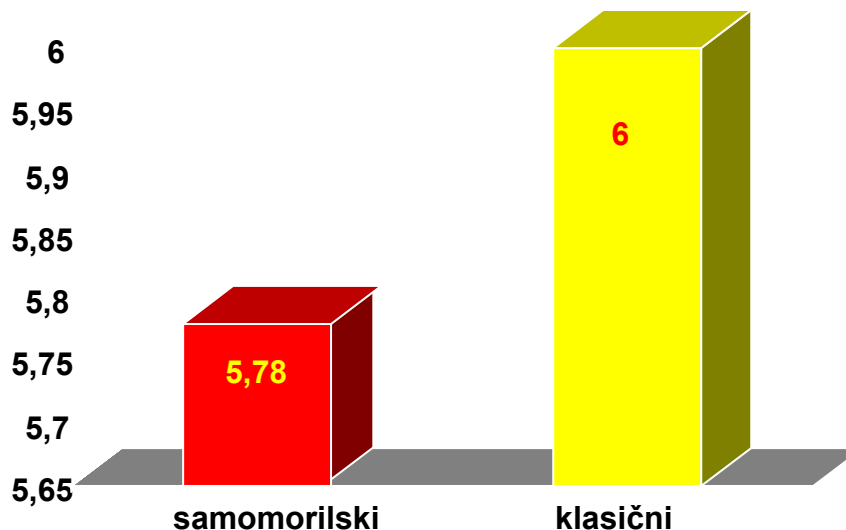
Vir: The Characteristics of Suicide Terrorists: An Empirical Analysis of Palestinian Terrorism in Israel, 2006: <http://nssc.haifa.ac.il/Terror/articles/profile.html>

Graf 6.1.8: ZAKONSKI STATUS

Vir: The Characteristics of Suicide Terrorists: An Empirical Analysis of Palestinian Terrorism in Israel, 2006: <http://nssc.haifa.ac.il/Terror/articles/profile.html>

Graf 6.1.9: SOCIALNO EKONOMSKI STATUS (LESTVICA 1–10)

Vir: The Characteristics of Suicide Terrorists: An Empirical Analysis of Palestinian Terrorism in Israel, 2006: <http://nssc.haifa.ac.il/Terror/articles/profile.html>

6.2 NAPAD NA ZDA – 11. 9. 2001

11. septembra 2001 je prišlo do terorističnih napadov na WTC v New Yorku in Pentagon v Washingtonu. Teroristi so za tarčo izbrali tudi Belo hišo ali Kapitolski grič, vendar se napad ni posrečil. Štiri ločene teroristične skupine so ugrabile štiri komercialna potniška letala in s pomočjo žepnih nožev prevzele nadzor nad njimi. Vsako skupino sta sestavljala dva različna tipa teroristov. Nekaj oseb je bilo zadolženih za prevzetje nadzora nad letalom v fizičnem smislu (mišice organizacije), medtem ko so bili drugi izšolani za pilotiranje letal. Po prevzemu nadzora nad letali so teroristi le-te usmerili proti tarčam. Letala so tako postala njihovo glavno orožje za napad. Ocenjena količina letalskega goriva na vseh štirih letalih skupaj je bila približno 91.000 litrov. Z dvema letaloma so napadli WTC, kjer se je po eno letalo zaletelo v vsakega od nebotičnikov (znana tudi pod imenom »Dvojčka«), tretje letalo so usmerili nad Washington, kjer se je zaletelo v stavbo Pentagona.

Za četrto letalo se domneva, da so ga potniki, potem ko so slišali za dogodke v New Yorku, namenoma strmoglavili nad nenaseljenim delom v Pensilvaniji, imenovanim Shanksville (September 11, 2001 attacks, 2006: http://en.wikipedia.org/wiki/September_11%2C_2001_attacks).

Napade 11. septembra prištevamo med samomorilske napade. Napad je izvedlo 19 islamskih skrajnežev, ki so pripadali teroristični organizaciji Al Kaida. Kot pravi Stephen Holmes, eden izmed devetih ekspertnih soavtorjev monografije *Osmišljanje samomorilskih misij (Making Sense of Suicide Missions)*, ki jo je letos uredil Diego Gambetta, so Atta in njegovi tovariši mentalno obtičali med Zahodom in Bližnjim vzhodom – bili so preveč pozahodnjačeni, da bi se lahko vrnil na Bližnji vzhod, obenem pa niso bili dovolj pozahodnjačeni, da bi lahko ostali na Zahodu, v družbi, ki jih je privlačila in hkrati odbijala. Tako so fantje iz Hamburga uživali v zahodnem življenju, kadili, poslušali pop glasbo. Atta je bil iz dobro situirane odvetniške družine, v kateri ženske niso nosile feredž, študiral je arhitekturo, toda življenje v Nemčiji ga je po drugi strani radikaliziralo, bolje rečeno, ob vsej tisti islamofobiji, diskriminaciji in nestrpnosti se je čutil zavrženega in nezaželenega (Štefančič, 2005: 44–47).

Marc Sageman ima osebne izkušnje z islamskimi fundamentalisti in mudjahedini, ki jih je dobil, ko je deloval v Afganistanu kot delavec zunanjega ministrstva od leta 1986 do leta 1989. Kasneje je deloval na področju psihiatrije in je doktoriral iz politične sociologije. Raziskava, ki jo je opravil, je pomemben prispevek pri prepoznavanju delovanja teroristične organizacije Al Kaida.

Al Kaida je nasilno, islamsko družbeno gibanje. Pripadniki imajo skupno videnje o ustanovitvi države Salafi. Al Kaida je mala organizacija, ki vzpodbuja veliko družbeno gibanje. Je družbeno gibanje in ni ne hierarhična in vojaška organizacija. Je povezovalna organizacija, kot na primer kakšno mirovniško gibanje. Nima fiksnega članstva. Vodenje ni avtoritativno, ampak se odloča decentralizirano. Cilj gibanja je, da se ZDA umaknejo z Bližnjega vzhoda, kar bi omogočilo zavzetje Savdske Arabije in padec egiptovskega režima, ter ustanovitev Salafske države. Salafi pomeni starodaven, salafijsko gibanje pa je posebna vrsta islama (Sageman, 2004: 66–67).

Za primerjavo dodajam še ugotovitve strokovne študije, ki sta jo izvedla Yoram Schweitzer in Sari Goldstein Ferber (2005: 28), ki ugotavljata, da Al Kaida s samomorilskimi napadi razširja občutek strahu in ranljivosti, da bi se javno mnenje zahodnih držav obrnilo proti njihovim vladam.

Člani obeh skupin so se pripravljali v Afganistanu, kjer niso imeli občutka, da pripadajo manjvredni veroizpovedi. Dobili so občutek moči in večvrednosti. Pripravljali so se za nalogo v svetu, ki jih ima za manjvredne in se v njem počutijo odtujene in prevarane. Demonstrirali bodo moč v imenu pravega in čistega islama. Člani hamburške celice so bili mladi, razpeti med osebnim in družbenim pripadanjem muslimanskemu svetu in zavedanjem o nazadnjaških pogledih muslimanske družbe in manjvrednem političnem statusu islama (Schweitzer, Goldstein Ferber, 2005: 33–35).

Ziad Samir Jarrah je bil živahen mlad fant, ki je čas po prihodu v Nemčijo preživel z mladim dekletom turškega rodu. Užival je alkohol in hodil v nočne klube. Jarrah je kazal navzven vihrav in impulziven karakter, da bi se vključil v okolje. Svoje okolje je našel v mošeji. Postal je zaprt sam vase, miren in veren. Po pričevanjih njegovega dekleta je po prihodu iz Afganistana postal mirnejši. Marwan al-Sheikhi je delil svoje stanovanje z Mohamedom Atto v Hamburgu med celotno fazo priprav za napad. Al-Sheikhi, ki je pilotiral letalo v južni stolp WTC, je bil po opisu njegovega ameriškega letalskega inštruktorja naiven in prijeten. Malenkostno otročji, star 23 let, je potreboval nekoga, ki ga vodi in mu svetuje.

To je bil Atta kot avtoritativna, gospodovalna in načelna osebnost. Ramzi Bin al-Shibh, ki je bil močna osebnost in je imel boljše intelektualne sposobnosti kot Mohamed Atta, je dobil povezovalno in posredniško vlogo.

Hitro je sklepal prijateljstva. Zato so ga uporabili kot sodelavca in ne kot izvajalca samomorilskega napada (Schweitzer, Goldstein Ferber, 2005: 43).

Vodstvo Al Kaide je skrbno izbralo primerne profile oseb za izvedbo naloge, glede na potrebne intelektualne sposobnosti in videz.

Ker v specialističnem delu v enem od poglavij navajam fizični izgled samomorilskih teroristov, k osebnim podatkom izvajalcev napada 11. 9. 2001 prilagam tudi njihove slike:

Slika 6.2.1: Ugrabitelji na letu 11:

 Mohamed Atta,
Egipt. Pilot.

 Waleed al-Shehri,
Savdska Arabija.

 Wail al-Shehri,
Savdska Arabija.

 Abdulaziz al-
Omari, Savdska
Arabija.

 Satam al-Suqami,
Savdska Arabija.

Vir: American Airlines Flight 11, 2006:

http://en.wikipedia.org/wiki/American_Airlines_Flight_11#Hijackers

Slika 6.2.2: Ugrabitelji na letu 175:

 Marwan al-Shehhi,
Združeni arabski
emirati. Pilot.

 Fayez
Banihammad,
Združeni arabski
emirati.

 Mohand al-Shehri,
Savdska Arabija.

 Hamza al-Ghamdi,
Savdska Arabija.

 Ahmed al-Ghamdi,
Savdska Arabija.

Vir: United Airlines Flight 175, 2006:

http://en.wikipedia.org/wiki/United_Airlines_Flight_175#Hijackers

Slika 6.2.3: Ugrabitelji na letu 77:

 Hani Hanjour,
Savdska
Arabija. Pilot.

 Khalid al-Mihdhar,
Savdska Arabija.

 Majed Moqed,
Savdska Arabija.

 Nawaf al-Hazmi,
Savdska Arabija.

 Salem al-Hazmi,
Savdska Arabija.

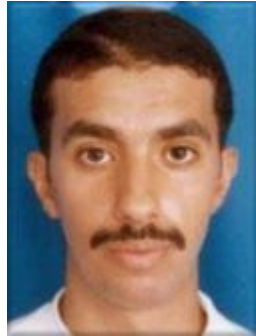
Vir: American Airlines Flight 77, 2006:

http://en.wikipedia.org/wiki/American_Airlines_Flight_77#Hijackers

Slika 6.2.4: Ugrabitelji na letu 93:

 Ziad Jarrah,
Libanon. Pilot.

 Ahmed al-Haznawi,
Savdska Arabija.

 Ahmed al-Nami,
Savdska Arabija.

 Saeed al-Ghamdi,
Savdska Arabija.

Vir: United Airlines Flight 93, 2006:

http://en.wikipedia.org/wiki/United_Airlines_Flight_93#Hijackers

Ahmed al-Ghamdi, Saeed al-Ghamdi, Hamza al-Ghamdi in Ahmad al-Haznawi prihajajo iz treh sosednjih mest in pripadajo istemu plemenu. Wail al-Shehri je starejši brat Waleeda al-Shehrija. Salem al-Hazmi je mlajši brat Nawafa al-Hazmija (September 11, 2001 attacks, 2006: http://en.wikipedia.org/wiki/September_11%2C_2001_attacks#The_hijackers).

Tabela 6.2.5: Socialni elementi ugrabiteljev letal:

	Starost	Poklic - izobrazba	Zakonski status	Družbeni razred	Potomci
Mohamed Elamir awad al- Sayed Atta	33 let	študent	neporočen	iz višjega družbenega razreda	brez otrok
Waleed M. al- Shehri	22 – 27*	študent	neporočen	iz srednjega družbenega razreda	brez otrok
Wail al-Shehri	26 – 33 let*	učitelj	neporočen	iz srednjega družbenega razreda	brez otrok
Abdul Aziz al- Omari	23 – 28 let*	študent	poročen*	iz srednjega družbenega razreda	hčerka*
Satam al- Suqami	25 let	študent	neporočen	iz srednjega družbenega razreda	brez otrok
Marwan Yousef al-Shehhi	23 let	študent	neporočen	iz višjega družbenega razreda	brez otrok
Fayez Rashid Ahmed Hassan al-Qadi Banihammad	/	/	neporočen	iz srednjega družbenega razreda	brez otrok
Mohand al- Shehri	23 let	študent	neporočen	iz srednjega družbenega razreda	brez otrok
Hamza al- Ghamdi	/	/	neporočen	iz srednjega družbenega razreda	brez otrok
Ahmed Salah al- Ghamdi	/	opustil študij	neporočen	iz srednjega družbenega razreda	brez otrok
Hani Saleh Hanjour	23 let	študent	neporočen	iz višjega družbenega razreda	brez otrok
Khalid al- Mihdhar	/	/	poročen	iz srednjega družbenega razreda	brez otrok
Majed Mashaan Moqed	/	študent	neporočen	iz srednjega družbenega razreda	brez otrok

Nawaf al-Hazmi	25 let	/	neporočen	iz srednjega družbenega razreda	brez otrok
Salem al-Hazmi	20 let	/	neporočen	iz srednjega družbenega razreda	brez otrok
Ziad Samir Jarrah	26 let	študent	neporočen	iz višjega družbenega razreda	brez otrok
Ahmed Ibrahim al-Haznawi	20 let	/	neporočen	iz srednjega družbenega razreda	brez otrok
Ahmed Abdullah al-Nami	23 let	študent	neporočen	iz srednjega družbenega razreda	brez otrok
Saeed al-Ghamdi	/	opustil študij	neporočen,	iz srednjega družbenega razreda	brez otrok

/ : ni podatkov

*: podatki se razlikujejo

Vir: September11, 2001 attacks, 2006:

http://en.wikipedia.org/wiki/September_11%2C_2001_attacks#The_hijackers.

Gre za islamske samomorilske napadalce. Vseh 19 napadalcev je bilo moškega spola. Stari so bili med 20 in 33 let. V povprečju bi lahko rekli, da med 25 in 26 let. Podatek, da gre za mlade moške, nas spremlja skozi celotno specialistično delo in se je tudi v tem primeru pokazal kot točen. Člani savdske skupine so bili v povprečju študenti. Tudi člani hamburške skupine so bili študenti. Člani hamburške skupine so prihajali iz višjega družbenega razreda, člani savdske skupine pa iz srednjega družbenega razreda. Če jih pogledamo kot celoto, so bili nekakšno družbeno povprečje, kot smo v specialistični nalogi ugotavljali tudi za druge samomorilske napadalce.

Vendar sta si bili skupini podobni po čustveni zrelosti in predanosti. Po sprejetju ideje o sveti vojni kot osebnem cilju je večina povedala svojim sorodnikom, da so pripravljeni žrtvovati svoje življenje v imenu Alaha. Vsi so prekinili stike s starši razen Ziada Jarraha.

Vsi so bili verni, vendar večina ni postala globoko verna že v otroških letih. Večina je bila rekrutirana v mošejah. Indoktrinacijo in usposabljanje so nadaljevali v Al Kaidinih taborih za

urjenje. Nobeden od njih ni imel kriminalne preteklosti. Motivirani so bili na versko-nacionalni osnovi. Samo eden je bil poročen, še za enega pa se domneva, da je bil poročen in je imel otroka.

Torej se profil v celoti ujema z raziskavami avtorjev, ki jih navajam v specialističnem delu.

6.3 NAPAD V LONDONU – 7. 7. 2005

Trije od štirih moških so se 7. 7. 2005 odpravili iz Leedsa in Dewsburya ter prispeli na postajo podzemne železnice Kings Cross malo pred 8.30 zjutraj, kjer so se sestali s četrtem moškim. Pot so nadaljevali vsak zase. Približno dvajset minut pozneje je odjeknila prva od štirih eksplozij, ki so pretresle London (Edwards, Mulchrone, 2005).

Tri bombe so eksplodirale v intervalu petdesetih sekund okrog 8.50 zjutraj na različnih vlakih podzemne železnice, tretja pa ob 9.47 na avtobusu. Napad na londonski javni transport so izvedli štirje, domnevno samomorilski napadalci. Napadi so povzročili poleg smrti napadalcev smrt 52 ljudi. 700 ljudi je bilo ranjenih (7 July 2005 London bombings, 2006: http://en.wikipedia.org/wiki/7_July_2005_London_bombings).

Odgovornost za napade je prevzela teroristična organizacija Al Kaida.

V zadnjih letih je bilo v Evropi več terorističnih akcij (bombni napadi v Madridu in Londonu), katerim je skupno, da so jih zasnovale ad hoc teroristične celice, ki so bile povezane z Al Kaido ali pa jih je le-ta zgolj navdihnila za izvedbo napadov.

Ko so London leta 2005 stresli štirje simultani samomorilski napadi, je bilo to presenečenje, šok – najprej nad dejstvom, da so se samomorilski napadi preselili v London, in potem nad razkritjem, da so se samorazstrelili Britanci muslimanskega rodu, asimilirani, povsem običajni britanski muslimani.

Javno mnenje je dejanje označilo kot iracionalno, nepričakovano in nepredvidljivo. Ni bilo ravno nepredvidljivo, saj so ustrezali profilu članov "hamburške celice" (Štefančič, 2005: 44–47).

Pred napadom v Londonu je tudi 22. 12. 2001 Colvin Reid skušal razstreliti letalo na liniji Paris–Miami s 196 potniki. Eksploziv je imel skrit v čevlju. Reid je bil rojen Angliji. Oče je bil priseljenelec z Jamajke, mama pa Angležinja iz srednjega družbenega razreda. Prevzel je muslimansko vero in preživel večino časa v mošnji v Brixtonu. Po indoktrinaciji in pripravah v Londonu je odpotoval v tabor za urjenje v Afganistan. Tam se je javil za samomorilskega napadalca. V oporoki je pojasnil, da se žrtvuje za globalni džihad (trud vernika na božji poti) (Schweitzer, Goldstein Ferber, 2005: 58).

Vodstvo Al Kaide je skrbno izbralo primerne profile štirih oseb za izvedbo naloge, glede na potrebne intelektualne sposobnosti in izgled:

Slika 6.3.1: Hasib Mir Hussain

Rojstvo	16. 9. 1986 Beeston, Leeds, Anglija
Smrt	7. 7. 2005 Tavistock Square, London, Anglija

Star 18 let, srednja šola, neporočen, iz srednjega družbenega razreda. Imel je kriminalno preteklost, ker je kradel po trgovinah.

Vir: Hasib Hussain, 2006: http://en.wikipedia.org/wiki/Hasib_Hussain

Slika 6.3.2: Shehzad Tanweer

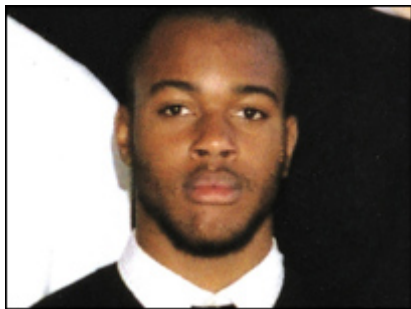
Rojstvo 15. 12. 1982
Bradford, Leeds, Anglija

Smrt 7. 7. 2005
Aldgate Tube, London, Anglija

Star 22 let, višja izobrazba, neporočen, iz višjega družbenega razreda.

Vir: Shehzad Tanwer, 2006: http://en.wikipedia.org/wiki/Shehzad_Tanweer

Slika 6.3.3: Germaine Maurice Lindsay

Rojstvo 23. 9. 1985
Jamajka

Smrt 7. 7. 2005
Russell Square Tube, London, Anglija

Star 19 let, srednja šola, poročen, oče enega otroka in še enega, ki se je rodil po napadu.
Prihaja iz srednjega družbenega razreda.

Vir: Germaine Lindsay, 2006: http://en.wikipedia.org/wiki/Germaine_Lindsay

Slika 6.3.4: Mohammad Sidique Khan

Rojstvo	20. 10. 1974 Leeds, Anglija
Smrt	7. 7. 2005 Edgware road, London, Anglija

Star 30 let, učitelj, poročen, oče enega otroka, iz srednjega družbenega razreda.

Vir: Mohammad Sidique Khan, 2006:

http://en.wikipedia.org/wiki/Mohammad_Sidique_Khan

V teh primerih, gre za islamske samomorilske napadalce. Vsi štirje napadalci so moškega spola, kar je glede na odstotek islamskih žensk, ki so izvedle samomorilske napade, normalno. Povprečna starost napadalcev je 22, 25 let oziroma dobrih 22 let. Gre za mlade moške, kar se popolnoma ujema s splošno sliko samomorilskih napadalcev. Izobrazba Hasiba Hussaina je znana – zaključil je srednjo šolo, prav tako Germaine Lindsay. Mohammad Khan je delal kot asistent učitelja, po čemer lahko sklepamo, da je bil prav tako izobražen. Shehzad Tanweer pa je imel univerzitetno izobrazbo. Vsi štirje so izobraženi in glede na to, da so živeli v Veliki Britaniji, lahko rečemo, da so odsevali družbeno povprečje, kot to velja tudi za druge samomorilske napadalce. Vse so opisovali kot prijazne, skrbne in mirne, razen Hasiba Hussaina, ki je bil opisan kot vzkipljiv najstnik. Bili so povprečni državljani, ki niso izstopali iz množice. Vsi štirje so bili verni. Nobeden ni bil reven, prav tako ni bil nihče od njih bogat. Le dve stvari se ne skladata s sliko povprečnega samomorilskega napadalca (Režen, 2005: 56).

Reženova (2005: 56) je v svojem diplomskem delu ugotovila, da se organizacije izogibajo posameznikov, ki imajo kakršno koli kriminalno preteklost, medtem ko je bil Khan aretiran zaradi izgrede, Hussain pa je že dobil opomin zaradi kraje s strani policije.

Vprašljiva ji je tudi trditev, da se organizacije izogibajo posameznikom, ki imajo obveznosti do družine, ki so poročeni in imajo otroke, saj sta bila kar dva od štirih napadalcev (Khan in Hussain), torej 50 %, poročena in imela vsaj enega otroka.

Menim, da je Al Kaida hotela hitro poslati sporočilo angleški vladi (Angleži, pojdite iz Iraka). Zaradi oteženega delovanja po napadu ZDA na Afganistan je bila otežena tudi komunikacija, kar je vplivalo na razpoložljivost kadra v kratkem času. To se je pokazalo tudi, ko so 14 dni po tem napadu poskušali še enkrat, vendar so eksplodirali samo detonatorji.

7. ZAKLJUČEK

Pod drobnogled sem vzel teroristične skupine, ki najbolj vplivajo na svetovno politiko in dogajanje v svetu. So najaktualnejše in zato tudi najnevarnejše, pa naj bo to doma ali pa na operaciji kriznega odzivanja kjerkoli v svetu.

Zaključki na primerih samomorilskega terorizma v Palestini so pokazali, da je veliko podobnosti s terorizmom, ki ga izvaja Al Kaida. Podobni motivi (nacionalni motiv, vera, sovraštvo, ponižanje...). Razlika je predvsem v okolju, ki vpliva na načine pridobivanja novih članov in s tem tudi na socialne elemente. Palestinski se dogaja v ozki totalitarni skupnosti. Al Kaida pa si razlaga domnevne krivice nad muslimani v globalnem smislu. Zahod jih izkorišča in pleni njihova naravna bogastva. Sovraštvo temelji izključno na ideološkem odklonu in ne na osebnem, ker nobeden od njih ni izgubil sorodnika ali prijatelja v boju z ZDA ali Izraelom. Sovraštvo do zahoda in njihove kulture je podprto še z vero.

Ko sem ugotavljal, kako okolje vpliva na terorizem, sem vzporedno razmišljal, da sem tudi jaz živel v zaprtem družbenem sistemu, v času Jugoslavije. Deležen sem bil propagande, ki je povečevala narodne heroje, ki so hrabro padali med narodnoosvobodilnim bojem. V brezupnih situacijah so mladi fantje z bombo v roki jurišali na sovražnikove bunkerje (Boško Buha). Bolj brezumno je šel v smrt, bolj je bil opevan v šolskih zgodovinskih učbenikih. Na to tematiko je bilo posnetih kar nekaj filmov. Tako naj bi tudi bodočim rodovom vcepili, kako se umira za ideologijo.

V takratni vojaški zaprisegi smo glasno zavpili, če bo treba, bomo v tej borbi dali tudi svoje življenje. Učili so nas, da je boj do zadnjega vojaka nekaj, kar ne zna in ne zmore vsak.

Res je, da je bila naša različica drugačna (mehka), ker smo si tudi kulturno različni, ampak podobno palestinska oblast motivira mlade mučenike.

Strokovnjaki se strinjajo, da je terorist lahko vsak od nas in da je skupna značilnost njihova normalnost.

Pri tem pomislim, da sem bil tudi sam leta 1991, ko se je začela vojna za Slovenijo, potencialni terorist. Kajti zgodovino vedno piše zmagovalec. Takrat sem občutil bes in nato

sovráštvu do napadalcev. Najprej sem bil motiviran z nacionalnim motivom, kasneje, ko je napadalec začel izvajati akcije, pa še s sovráštvom. Velikega pomena je bilo, da so me podpirali družina, sorodniki in prijatelji. Prav tako je bila pomembna vloga medijev, ki so podpirali osamosvajanje. Če pogledamo razmerje sil in oborožitvev med nami in napadalcem, je bilo vse skupaj na prvi pogled videti brezupno dejanje. Ob uporabi priročnikov in vojaške logike je bila velika verjetnost, da ne bomo preživeli bojev. Pa vendar je bil motiv močnejši od logičnega razmišljanja. Res pa je, da ne pri vseh. Mislim, da imamo ljudje čustveno dojemljivost različno razvito, ampak kljub temu takrat o kakšnih samorazstrelitvah ni bilo govora.

Torej samomorilskim teroristom pomanjkanja poguma ne moremo očitati.

7.1 VERIFIKACIJA HIPOTEZ

V začetni fazi izdelave specialističnega dela sem splošno hipotezo, ki se glasi, da se **sodobni teroristi razlikujejo od teroristov, ki jih poznamo iz preteklosti, še posebej zaradi naraščanja samomorilskega terorizma**, v specialističnem delu potrdil.

Tukaj se nikakor ne morem izogniti velikemu pomenu vplivov iz okolja.

Teroristovo okolje je v novem tisočletju oblikovano z napredkom v tehnologiji, informatiki, mobilnosti in mednarodni povezljivosti, zato so se spremenile in dopolnile metode dela. Prizori nasilja, ki ga lahko gledamo vsak dan v dnevnikih sobah prek televizijskih ekranov, so postali družbeno sprejemljivi. Sodobni teroristi so zato spremenili načine delovanja in izbiro tarč.

V okviru splošne hipoteze sem opredelil tri izvedene hipoteze, in sicer:

Prvo hipotezo, ki se glasi, da **samomorilske napade izvajajo situirani in izobraženi ljudje**, sem v delu potrdil.

Za samomorilske misije se odločajo vljudni in resnobni, izobraženi, solidno situirani ljudje, pretežno srednji razred, pogosto študentje, večini pa je v povprečju skupno to, da so imeli neposredne, ponižujoče izkušnje z represijo.

Vidna je razlika med palestinskimi samomorilskimi napadalci in pripadniki Al Kaidinih samomorilskih napadov. Palestinski so manj izobraženi in imajo več pripadnikov nižjega sloja.

Prelomnica pa je vsekakor 11. september 2001, kjer so teroristi uporabili nov način, ki ni bil predviden. Izkazalo se je, da je bil načrt za napad izpeljan do podrobnosti, ljudje, ki so ga izvedli (ali vsaj del), pa so bili visoko usposobljeni profesionalci.

S tem so ovrženi stereotipi širše javnosti, ki rada verjame, da so teroristi pripadniki najsiromašnejšega družbenega razreda, nimajo izobrazbe in so bili deležni samo verske vzgoje.

Druga hipoteza, da so ljudje, ki se samorazstreljujejo **mentalno zdravi**, se je izkazala za ustrezno.

Teroristične organizacije sistematično izločajo vse patološke primere in psihopate. Potrebujemo ljudi, ki so videti normalni in na katere se lahko zanesemo, torej ljudi, ki so dovolj stabilni in sofisticirani, da se lahko prikrijejo in vključijo v tuje okolje, ne da bi pritegnili pozornost. V interesu terorističnih organizacij je, da so ljudje, ki jih izberejo za samomorilske misije, mentalno zdravi. Tisti, ki samomorilski napad organizirajo, ga hočejo prikazati kot heroično dejanje, ne pa kot dejanje iz obupa.

Samomorilski terorizem je dejavnost skupine in skupinske psihologije in ne posameznikove psihične neuravnovešenosti.

Natančna selekcija in rekrutiranje sta dobra razloga, ki nam povesta, zakaj je tako malo mentalno bolnih članov v teroristični organizaciji. Kandidate, ki kažejo znake duševne bolezni izločijo v interesu preživetja teroristične skupine. Skupine potrebujejo člane, ki se obnašajo normalno, ne izstopajo in niso že na pogled sumljivi. Prav tako je znano, da takšni člani niso lojalni skupini, ker ne razumejo bistva.

Ob razumevanju dejavnosti, ki jih izvajajo ZDA, na primer njena posredovanja na Bližnjem vzhodu, v Nikaragvi, na Kubi, v Kolumbiji, Hondurasu ali pa delovanje Izraela po pokolu na olimpijskih igrah v Münchnu, bi se nam lahko marsikatero teroristično dejanje in seveda z njim izvajalci prikazali v bolj normalni luči. Zagotovo pa se nam ne bi zdeli mentalni bolniki. Kdo je torej mentalno bolan pri izvajanju državnega terorizma?

Med strokovnjaki velja mnenje, da so resno motene osebe nagnjene k temu, da teroristične akcije izvajajo same.

Menim pa, da so osebe, ki se pridružijo terorističnim organizacijam in izvajajo samomorilske napade, čustveno bolj dojemljive.

Tretja hipoteza, da so **samomorilski napadi racionalna dejanja**, se je izkazala za ustrezno. Samomorilske misije so racionalna dejanja. Če ne bi bile, ne bi uspele. Izvajalci napada 11. septembra so bili mirni, disciplinirani, potrpežljivi in profesionalni. Prestali so dolge priprave, dolgo čakanje na dan napada. Brez racionalnosti ne bi prišli do konca. To, da so se urili v sovražnikovih letalskih šolah, pomeni, da so bili zelo racionalni. Če hoče samomorilska misija uspeti, ne sme temeljiti le na veri.

Posamezniki ali skupine menijo, da so nenasilne možnosti za doseg ciljev neučinkovite. Tako delovanje lahko temelji na čisto racionalnih kalkulacijah med ceno, ki jo bodo plačali, in pridobitvah, ki jih bodo dosegli.

Samomorilske misije so racionalna dejanja, ker dajejo rezultate. Na primer:

– Libanon je leta 1983 zajel prvi veliki val samomorilskih napadov, vključno s simultanima napadoma na ameriško in francosko vojaško bazo. Rezultat: leto kasneje so se multinacionalne mirovne enote umaknile iz Libanona.

– Ker je Izrael leta 1982 okupiral Libanon, so se na Bližnjem vzhodu vrstili novi in novi vali samomorilskih napadov. Rezultat: leta 1985 se je Izrael iz osrednjega Libanona umaknil in zadržal le varnostni pas ob meji.

Torej lahko potrdim splošno hipotezo, da je naraščanje samomorilskega terorizma močno spremenilo podobo o teroristih, ki jo imamo iz preteklosti. Sodobni teroristi so racionalni pri svojih dejanjih in so mentalno zdravi, situirani in izobraženi.

7.2 UPORABNOST UGOTOVITEV ZA SLOVENIJO – SLOVENSKO VOJSKO

Pri izdelavi specialističnega dela sem ugotovil, da tudi teroristične organizacije izvajajo selekcijo pri izbiri kandidatov za samomorilske napade. Izdelujejo njihove psihosocialne profile, da jih lažje vodijo in motivirajo ter nato delegirajo naloge. Če hočejo voditelji terorističnih organizacij zagotoviti, da bo samomorilski napad uspešen, morajo za nalogo izbrati pravega človeka.

Posledično pa je naša naloga, da se glede na ogroženost pripravimo in ugotovimo, kako bo izvedel napad, kje ga bo izvedel in seveda, kdo ga bo izvedel in kako izgleda oseba, ki napad izvaja. Kajti vsled dejstvu, da imamo tudi mi vojake v Iraku, je povod za napad na London lahko tudi povod za napad na Ljubljano. Konec koncev tudi vsak dober diplomat ali poslovnež izdelava psihološki profil osebe s katero se bo pogajal ali sklepal nek posel.

7.2.1 Odkrivanje samomorilskih teroristov

Na etnični, verski in rasni podlagi ne smemo delati razlik. Kljub temu ne smemo zanikati uporabnosti analize, ki je pokazala, kakšna je oseba, ki v zadnjem času izvaja samomorilske teroristične napade. Še posebej, če je njena uporabnost pomembna za zagotavljanje naše varnosti.

Zunanji videz terorista, obleka in obnašanje je takšno kot pri vsakem normalnem človeku. Zdi se nam povsem normalen, dokler ne izvede samomorilske misije. Torej profiliranje terorista na osebnostnih in psihosocialnih kriterijih nima posebne uporabne vrednosti. Pa vendar.

Kaj nam pomaga to znanje pri identificiranju teroristov samomorilcev? Vemo, da je normalen, primerljiv z osebo v vsaki ustanovi ali družbi. Torej nam spol, starost, izobrazba, družbeni status ne pomagajo veliko.

Lahko pa si s temi podatki delno pomagamo, če imamo spol (večja verjetnost je, da je moški) in fizični izgled ter veroizpoved (večja verjetnost je, da je arabskega porekla in musliman).

Pri okolju nam je lahko jasno, da prihaja iz okolja, kjer so konflikti in posledično travme (uboji, sovražstvo, frustracije, maščevanje ...). Nekdo iz Jeruzalema je bolj verjetno potencialen terorist kot pa nekdo iz Kranja.

Primer uporabne vrednosti bi bil, da nam je oseba, ki se predstavi kot študent in je moški, star okoli dvajset let in prihaja iz Egipta, Jordanije, Jemna, Iraka, Alžirije, Sirije, Sudana ali pa je Arabec z britanskim potnim listom in pride na letališče, sumljivejša kot pa nekdo, ki je belec iz Švedske. Te karakteristike so značilne za pripadnika skupine Al Kaida.

Torej si iz splošnih podatkov o ustreznem profilu terorista samomorilca ne moremo veliko pomagati v praksi. Lahko pa nam pomaga nekaj nasvetov pri identificiranju terorista samomorilca glede na njegovo obnašanje in oblačenje.

Videz in obnašanje nam lahko pomagata za lažje odkrivanje na letališčih, mejnih prehodih, pomembnih objektih, mostovih, azilnih centrih ...

Oblačila:

- oblečen je v ohlapna oblačila,
- oblečen je v težak plašč, čeprav ni sezona – poleti,
- oblečen je v dežni plašč v suhem vremenu,
- nenavaden predmet ali žica mu štrli izpod plašča ali obleke,
- nosi kovček ali torbo, za katero je pretirano skrben in jo stiska tesno k sebi (Indicators of a Suicide Bomber, 2006: <http://www.counter-terrorism.biz/Terrorism-Articles.html>).

Nenavadno obnašanje:

- nenavadno je oblečen in nervozen, napet ali vznemirjen,
- nenormalno oznojen ali zadihan glede na temperaturo okolja ali fizično aktivnost,
- skrivanje predmeta v roki, stisnjena pest itd.,
- ponavljajoče tipanje predmetov pod obleko ali v kovčku ali torbi,
- hodi počasi in normalno pešači, bežno gleda v različne smeri ali pa strmi v eno točko, kot da se ne zaveda bližnje okolice,
- hodi hitro ali teče v določeno smer ali v določeno točko,
- oseba, ki se skuša pomešati v skupine ali med lokalno prebivalstvo brez verbalne povezave,
- oseba, ki gleda proč od varnostnikov ali policajev

(Indicators of a Suicide Bomber, 2006: <http://www.counter-terrorism.biz/Terrorism-Articles.html>).

Tudi miselnost teroristične skupine nam razkrije, kako skupina in posameznik v njej vidi svet okoli sebe. Če poznamo miselnost teroristične skupine, lažje predvidimo, katere tarče so možen objekt napada določene teroristične skupine. Težko je profilirati posameznika, ideološka usmerjenost teroristične skupine pa je jasna. Svoje cilje jasno povedo. Njihova dejavnost te cilje tudi razglasha.

Naj omenim, da se morajo pripadniki Slovenske vojske, predvsem obveščevalni kader, posvečati tem vidikom pri uspešnem odkrivanju teroristov na svojih nalogah, bodisi doma ali pa v tujini. Če poznamo okolje, iz katerega izhaja določena oseba, ki jo sumimo terorističnih dejanj, in če vemo, katera teroristična skupina se tam nahaja in na kakšen način izvaja teroristična dejanja, je to pomembno pri zasliševanju in odkrivanju teroristov. Vemo, kakšna vprašanja lahko zastavljamo (okolje, družina, bratje in sestre, izobrazba, neprijetni dogodki, travme, frustracije ...). Lahko zastavimo kakšno provokativno vprašane glede vere, da vidimo, katere vere je oseba in kako verna je. Torej, več vemo o teroristični skupini, lažje ugotavljamo potencialno ali dejansko pripadnost posameznika tej skupini. Seveda nam ob tem znatno koristi znanje o motivacijskih in psihosocialnih vidikih teroristov, ki jih navajam v specialističnem delu.

7.2.2 Preprečevanje samomorilskih terorističnih napadov

Pokazalo se je, da se nasilje pri preprečevanju terorizma ne obnese. Nasilje rojeva novo nasilje, sovraštvo rojeva novo sovraštvo.

Če pa samomorilske teroriste analiziramo, jih spoznamo in to znanje uporabimo pri preprečevanju terorističnih napadov.

To lahko upoštevamo tudi kot vojaki pri stabilizacijskem delovanju na svetovnih kriznih žariščih. Zanimiv se mi zdi pristop angleških vojakov na misiji v Iraku. Zavedajo se, da so tujci in se primerno obnašajo. Prilagajajo se njihovi kulturi in običajem. Pri patroljiranju ne nosijo čelad in sončnih očal. Puške nosijo na sebi na tak način, da ni žaljiv in izzivalen do domačinov.

Znan je primer iz Afganistana, kjer je nemški vojak udaril otroka. Zaradi tega dogodka so domačini razstrelili avtobus, ki je peljal nemške vojake domov na dopust.

Samomorilske teroristične napade lahko preprečimo na tak način, da jih skušamo razumeti. Treba se je pogajati in odstraniti vzroke, ki povzročajo sovraštvo. V primeru neuspešnosti pri pogajanjih pa se njihove aktivnosti lahko preprečujejo z odkrivanjem njihovih načrtov, preprečevanjem dostopa do sredstev in onemogočanjem delovanja.

Treba je predpisati večja pooblastila obveščevalnim službam, kar je seveda odvisno od tega, koliko smo dejansko ogroženi. Veliko vlogo tukaj ima prav brezobzirnost pri delovanju sodobnih teroristov.

Tudi varnostna kultura na mikro- in makroorganizacijski državni ravni se mora izboljšati. V dobi računalnikov so prodori v podatkovne baze toliko bolj izvedljivi.

Izraelci, na primer, so preselili vojno na ozemlje teroristov. Boj v njihovem domovanju je boljši kot boj na domačem pragu. Cilj je, da se skrčita čas in prostor, v katerem delujejo samomorilski teroristi in njihovi voditelji, logistiki in upravljalci. Teroriste je treba prisiliti, da porabijo več časa za zagotavljanje svoje varnosti in da nimajo več časa za planiranje novih napadov. Več pozornosti je treba posvetiti ustanovam, kjer se rekrutirajo novi člani (družbeni centri in klubi, šole in verske ustanove). Tudi v Angliji so dojeli situacijo in prepovedali pridiganje nekaterim ekstremističnim muslimanskim duhovnikom.

Zagotoviti je treba večjo varnost na mejnih prehodih, letališčih in objektih posebnega pomena. Pri tem se lahko uporabljajo biometrične metode za identifikacijo oseb, vendar pa so rezultati odvisni od povezanosti policije in obveščevalnih služb v državi in med državami. Kriminalna preteklost oseb, ki je povezana s teroristično dejavnostjo na ravni določene države, ima lahko velik pomen tudi za mednarodno varnost.

Potrebni so tudi dogovori z mediji, da poročajo v okviru zagotavljanja večje varnosti in ne promovirajo terorističnih dejanj in razpihujejo sovraštva.

7.2.3 Obramba pred samomorilskimi terorističnimi napadi

Vse odločitve pri obrambi pred samomorilskimi terorističnimi napadi, ki iščejo uspeh brez upoštevanja temeljnih človekovih pravic, so nesprejemljive.

Uspešen boj proti mednarodnemu terorizmu je v veliki meri odvisen od učinkovitega sodelovanja in povezanosti varnostnih sistemov in služb, ki se ukvarjajo z bojem proti terorizmu. Načelo »need to know« se mora dopolniti z načelom »need to share«.

Protiteroristična politika države mora biti prilagojena specifični teroristični skupini in mora upoštevati zgodovinsko ozadje, kulturo, politiko, socialni kontekst in psihologijo delovanja skupine in njihovega voditelja.

Tudi pripadniki Slovenske vojske moramo poznati novo grožnjo, ker se bomo pri svojih nalogah srečevali z drugačnim sovražnikom. Poznati moramo razloge za njihov boj, ker temu primerno lahko določimo tudi njihovo stopnjo motiviranosti. Poznati moramo skupine, njihove voditelje in njihovo taktiko.

V svojem specialističnem delu skušam prikazati samomorilske napadalce kot grožnjo, ki nam mora vlivati strahospoštovanje. Kdo se ne bi bal sovražnikove vojske in vojakov, ki so se za svojo zmago pripravljani samorazstreliti? Mit o neukih fanatikih, ki izvajajo nerazsodna dejanja iz obupa, je preteklost. Torej moramo poznati celotno sliko sovražnika, vključno z motivacijskimi in psihosocialnimi elementi, ki jih navajam v specialističnem delu. Moramo vedeti, kdo in kakšen je naš sovražnik, kako deluje, kako bo deloval, kdo so njegovi simpatizerji, česa je zmožen, kakšno je njegovo moralno stanje, kje so njegove šibke točke itn. Vse to znanje je potrebno pri stiku s teroristi (pogajanja, zasliševanja ...) in boju proti teroristom (zmanjšati ali preprečiti žrtve na naši strani).

Pri ugotavljanju in iskanju šibkih členov teroristične organizacije nam vsebina mojega specialističnega dela lahko zelo koristi.

Vojaški obveščevalni organi bodo zdaj dali večji poudarek populacijsko demografskim dejavnikom, političnim razmeram, poznavanju kulture in motiviranosti. Kdo je dejanski vodja

in kdo je samo figura ali lutka? Doktrina bojevanja sovražnika so samomorilski napadi. Oborožitev niso več tanki in letala, ampak aceton, peroksid, kislina, umetno gnojilo in znanje.

Zato je pomembno, da vojaški obveščevalci dobijo pooblastila za delovanje in zakonsko podlago, da lahko delajo v civilu. Menim, da boja proti samomorilskemu teroristu ne moremo izvajati s tanki, ampak s pridobivanjem koristnih informacij.

Zato je treba tudi prilagoditi in spremeniti programe izobraževanja in usposabljanja v Slovenski vojski novi grožnji, ki jo srečujejo slovenski vojaki pri svojih bojnih delovanjih. V vojaških šolah ni dovolj poučevanje klasične taktike bojevanja, ampak je treba posvečati večjo pozornost gverilskemu bojevanju. Asimetrično bojevanje je danes vsakdanja praksa na vseh postkonfliktnih operacijah. Usposabljanje vojakov, podčastnikov in častnikov s poudarkom na asimetričnem bojevanju je potrebno v vseh enotah in poveljstvih Slovenske vojske.

Predstavil bom zasedo kot samo enega od elementov bojnega delovanja Slovenske vojske.

S klasičnimi zasedami (iz vojaških učbenikov) se slovenski vojaki lahko srečamo pri vojaških operacijah (obramba domovine pred klasičnim napadalcem ali pa pri napadu v sklopu koalicijskih sil, kot je bil na primer napad na Afganistan ali Irak). V operacijah kriznega odzivanja ali postkonfliktnih operacijah (Irak danes, ko je vojaška operacija končana) pa se bomo soočili z drugačnimi sovražniki, z drugačno taktiko in zato tudi z drugačnimi zasedami. Kot pripadniki Slovenske vojske moramo svoje vojake pripraviti tudi v tem pogledu.

Izkušnje v operacijah kriznega odzivanja so pokazale, da sovražnik največ deluje iz zased. Uporablja minska eksplozivna sredstva (tudi improvizirana), protioklepna orožja, vozila napolnjena z eksplozivom in ostrostrelce, torej asimetrično bojevanje (Grozni, Vukovar, Afganistan, Irak, ...).

Na primer, naša patrolja gre po ulici in sovražnik poruši stavbo na začetku in stavbo na koncu ulice, da ruševine zaprejo pot patrolji, potem pa bombe vržejo s streh in skozi okna. Ali pa ostrostrelec nevtralizira prvo in zadnje vozilo in izvedejo bombni napad na preostala vozila v zasedi.

Sovražnik deluje tudi iz kanalizacije. Na primer, s protioklepnim orožjem onemogoči ali uniči prvo in zadnje vozilo in nato uniči še ostala v zasedi.

Sodoben sovražnik slovenskega vojaka ni samo klasičen vojak, ampak tudi in v zadnjem času predvsem terorist, ki se bojuje asimetrično.

Njegov modus operandi je prav boj iz zasede. Ob tem naj še omenim, da obstaja kar nekaj realnih posnetkov z območja operacij kriznega odzivanja, kjer se ta taktika bojevanja iz zasede nazorno prikaže in lahko služi kot dober učni pripomoček.

Zavedati se moramo tudi, da **za nas** veljajo pravila mednarodnega vojnega prava.

7.3 SKLEP

Pri iskanju profila sodobnega terorista se lahko na osnovi opravljenih raziskav psihologov in sociologov, narejenih v zadnjih letih, ugotovi, da ne obstaja enoten profil osebnosti terorista. Osebnosti teroristov so tako raznolike kot osebnosti v katerikoli legalni profesiji. Ni jih mogoče prikazati kot vizualno izstopajoče osebnosti, ki jih lahko varnostne službe identificirajo v množici.

Ugotovljeno je tudi, da sodobni teroristi niso diagnosticirani kot psihopatski ali kakor koli mentalno bolni. Stereotip, ki teroriste opisuje kot psihopate in mentalno motene osebe, ne velja, kajti raziskave kažejo, da so teroristi normalni, čeprav zavedeni z ideološkim ali verskim dojemanjem sveta okoli sebe.

Psihološke analize, če niso omejene zaradi pomanjkanja dostopnih podatkov (pogosto gre za študije primerov, ki temeljijo na analizah teroristov, ki so izkrivljene zaradi izrednih okoliščin – na primer analize v zaporih) pa tudi zaradi zastarelih podatkov, saj se pojavljajo nove skupine z novimi vrstami voditeljev, metodologijami pa tudi spreminjajočimi cilji, so pokazale, da so predstave o omejenih, neizobraženih, neperspektivnih, propadlih in umsko motenih fanatikih pogosto napačne. Metode in strategije dela terorističnih skupin namreč zahtevajo izobražene profesionalce. Teroristične skupine vedno bolj novačijo člane s strokovnim znanjem na področjih, kot so komunikacije, računalniško programiranje, tehnike, finance in znanost.

Bistvenega pomena pa se mi zdi ugotovitev, da okolje, ki ga ustvarimo, najbolj vpliva na nastajanje teroristične dejavnosti in tudi na metode, ki jih bodo teroristi uporabljali.

8. LITERATURA

KNJIGE

1. Bajrić, Jasmina (2006): Vrste terorizma in njegovi cilji, diplomsko delo, Univerza v Ljubljani, Fakulteta za družbene vede, Ljubljana.
2. Bartol, Vladimir (2001): Alamut, Založba Sanje, Ljubljana.
3. Bučar, Bojko; Šabič, Zlatko in Brglez, Milan (2000): Navodila za pisanje seminarske naloge in diplomskega dela, Fakulteta za družbene vede, Ljubljana.
4. Čuček, Janez (1981): Terorizem, Cankarjeva založba, Ljubljana.
5. Dimitrijević, Vojin (2000): Terorizam, Niro "Radnička štampa", Beograd.
6. Furlan, Branimir in drugi avtorji (2006): Vojaška doktrina, Defensor d.o.o., Ljubljana.
7. Haralambos, Michael in Holborn, Martin (1999): Sociologija, Teme in pogledi, DZS, Ljubljana.
8. Gus, Martin, (2003): Understanding terrorism: challenges, perspectives, and issues, Sage Publications, Thousand Oaks.
9. Kodba, Matjaž (2005): Versko motiviran islamski terorizem, diplomsko delo, Univerza v Ljubljani, Fakulteta za družbene vede, Ljubljana.
10. Krunic, Zoran (1997): Strategija posrednega nastopanja: način uresničevanja agresivnih političnih ciljev brez odkrite uporabe oboroženega nasilja, Unigraf, Ljubljana.
11. Marentič Požarnik, Barica (1988): Dejavniki in metode uspešnega učenja, Filozofska fakulteta, Oddelek za pedagogiko, Ljubljana.
12. Milčinski, Lev (1985): Samomor in slovinci (Druga predelana in dopolnjena izdaja), Cankarjeva založba, Ljubljana.
13. Moghadam, Assaf (2005): The roots of suicide terrorism: A multi-casual approach, Harvard University.
14. Musek, Janek (1993): Znanstvena podoba osebnosti, Educy d.o.o., Ljubljana.
15. Peklaj, Matjaž (2005): Spremembe v strategiji delovanja sodobnih terorističnih organizacij, diplomsko delo, Univerza v Ljubljani, Fakulteta za družbene vede, Ljubljana.

16. Perne, Boštjan (1999): Radikalni islamski fundamentalizem, diplomsko delo, Univerza v Ljubljani, Fakulteta za družbene vede, Ljubljana.
17. Pettiford, Lloyd in Harding, David (2005): Terorizem nova svetovna vojna, Mladinska knjiga, Ljubljana.
18. Prezelj, Iztok (2006): Predavanje iz predmeta Nacionalna in mednarodna varnost, Poljče.
19. Režen, Nina (2005): Psihosocialni profil samomorilskih napadalcev, diplomsko delo, Univerza v Ljubljani, Fakulteta za družbene vede, Ljubljana.
20. Sageman, Marc (2004): Understanding terror networks, University of Pennsylvania press, Philadelphia.
21. Smolej, Gregor (2003): Kaj je terorizem?, diplomsko delo, Univerza v Ljubljani, Fakulteta za družbene vede, Ljubljana.
22. SP – Sveto pismo starega in novega zakona (1965): Stari zakon po hebrejskem, Novi po grškem izvirniku; The British & Foreign Bible Society, London.
23. Schweitzer, Yoram in Goldstein Ferber, Sari (2005): Al Qaeda and the Internationalization of Suicide Terrorism, Jaffe Center for Strategic Studies, Tel Aviv.
24. Stern, Jessica (1999): The Ultimate Terrorists, Harvard University.
25. Sun Cu (1998): Umetnost vojne, Amalietti, Ljubljana.
26. Whittaker, David J. (2001): The Terrorism reader, Routledge, London.

LEKSIKONSKO-ENCIKLOPEDIČNI VIRI

1. Verbinc, France (1989): Slovar tujk, Cankarjeva založba, Ljubljana.
2. Vojni leksikon (1981): Vojnoizdavački zavod, Beograd.

DOKUMENTI IN ČLANKI:

1. ANŽIČ, Andrej (2001): Terorizem med vzroki in posledicami. Publikacija: Ampak let. 2, št. 11.
2. Arnejčič, Beno (2006): Psihologija terorizma, Revija Slovenska vojska, december 2006.

3. Brooks, David (2004): *The Culture of Martyrdom: How Suicide Bombing Became not Just a Means but an End*. V Martin Gus (ur.) *The new era of terrorism*. London Sage Publications.
4. Crenshaw, Martha (2001): v David J. Whittaker (ur.) *The Terrorism Reader*, Routledge. London in New York.
5. Dakič, Drago (2004): *Terorizem in Evropa 2.: Na izkušnjah z domačim proti mednarodnemu terorizmu*. Revija Obramba, št. 5.
6. Dakič, Drago (2004): *Terorizem in Evropa 3.: Je rešitev v nasilju nad nasiljem*. Revija Obramba, št. 6.
7. Dedeoglu, Beril (2003): *Bermuda Triangle: Comparing Official Definitions of Terrorist Activity*. *Terrorism and Political Violence* 15.
8. Edwards, Jeff in Mulchrone, Patrick (2005): *The Suicide Murderers: "He has gone to London with some friends" - what worried parents said when they called bomb helpline*. *Mirror.co.uk*. http://www.mirror.co.uk/news/tm_objectid=15729250&method=full&siteid=94762&headline=the-suicide-murderers-name_page.html, dostop 11.12.2006.
9. Falk, Ophir; Schwartz, Yaron; Duvdevany, Eran in Galperin, Eran (2005): *The suicide attack phenomenon: The suicide terrorism threat*. ICT Associates. <http://www.ict.org.il/>, dostop 2.2.2006.
10. Ganor, Boaz (2000): *Suicide Terrorism an overview*. <http://www.ict.org.il/articles/articleDet.cfm?articleid=128>, dostop 15.2.2003).
11. Gearson, John (2002): *The Nature of Modern Terrorism* v Lawrence Freedman (ur.) *Superterrorism – policy responses*. Oxford: Blackwell Publishing.
12. Gordon, Harvey (2002): *The 'suicide' bomber: is it a psychiatric phenomenon?*; *Psyciatric bulletin*. <http://pb.rpsych.org/cgi/content/full/26/8/285>, dostop 21.12.2006.
13. Gunaratna, Rohan (2000): *Suicide terrorism: A global threat*, *Jane's Intelligence Review*, volume 12, number 4.
14. Harel, Amos (2004): *The 100th suicide bomber*, *Haaretz.com* <http://www.haaretzdaily.com/hasen/pages/ShArt.jhtml?itemNo=80841&contrassID=2&subContrassID=1&sbSubContrassID=0>, dostop 8.12.2006.
15. Hassan, Nasra (2001): *AN ARSENAL OF BELIEVERS: Talking to the "human bombs"*; *The New Yorker*, 19. 11. 2001. http://www.bintjbeil.com/articles/en/011119_hassan.html AN, dostop 22.12.2006.

16. Hassan, Riaz (2004): Terrorists and Their Tools - Part I: Suicide bombings driven more by politics than religious zeal, YaleGlobal. <http://yaleglobal.yale.edu/display.article?id=3749&page=2>, dostop 18.12.2006.
17. Hoffman, Bruce (2003): v Martin Gus Understanding Terrorism – Challenges, Perspectives and Issues, 33. London: Sage Publications.
18. Hudson, Rex A. (1999): The Sociology and Psychology of Terrorism: Who Becomes a Terrorist and Why?; A Report Prepared under an Interagency Agreement by the Federal Research Division, September 1999; Library of Congress; Washington, D.C.; http://www.loc.gov/rr/frd/pdf-files/Soc_Psych_of_Terrorism.pdf, dostop 6.11.2006.
19. Knific, Boris (2002): Teroristične skupine v svetu. Revija Obramba, št. 3.
20. Kobal, Gregor (1998): Narava oboroženih spopadov v petih državah nekdanje sovjetske zveze (4.del). Iskre pod pepelom. Revija Obramba, št. 2.
21. Milner Kate (2001): Who are the suicide bombers? BBC News. UK Edition, London.
22. Moghadam, Assaf (2003): Palestinian Suicide Terrorism in the Second Intifada: Motivations and Organizational Aspects, The Fletcher School of Law and Diplomacy, Tufts University, Medford, USA, <http://search.epnet.com/direct.asp?an=9331054&db=aph>, dostop 13.12.2006.
23. Nacos L., Brigitte (2004): The Terrorist Calculus Behind 9–11: A Model for Future Terrorism? v Gus Martin (ur.) The new era of terrorism. London Sage Publications.
24. Novak, Luka (2001): Gibanje gorečih odpadnikov: predstavljamo Hamas, najmilitantnejšo palestinsko organizacijo. Revija Obramba, št. 6.
25. Nedog, Janez (2002): Samomorilski napadi, Blazneži-fanatiki-idealisti? Revija Obramba, št. 3.
26. Novak, Luka (2002): Hezbolah, libanonski božji bojovníki. Revija Obramba, št. 4.
27. Novak, Luka (2002): Ko zarjovejo tamilski tigri: najhujše teroristične organizacije: LTTE. Revija obramba, št. 7.
28. Palfy, Arpad (2003): Weapons System Selection and Mass-Casualty Outcomes. Terrorism and Political Violence.
29. Quillen, Chris (2004): A historical analysis of Mass Casualty Bombers v Gus Martin (ur.) The new era of terrorism.. London Sage Publications.
30. Polič, Marko (2001): Posvečeni bojovníki ali brezumni norci? Revija Obramba, št. 10.

31. Prezelj, Iztok (2006): Teroristično ogrožanje nacionalne varnosti Republike Slovenije. Ujma, številka 20.
32. Resolucija o strategiji nacionalne varnosti Republike Slovenije, Uradni list RS, št. 56/2001.
33. Schweitzer, Yoram (2000): Suicide Terrorism: Development & Characteristics. <http://www.ict.org.il>, dostop 26.4.2005.
34. Schweitzer, Yoram (2002): Suicide Terrorism and the September 11 Attacks, ICTResearcher,20.10.2002.<http://www.ict.org.il/articles/articlelet.cfm?articleid=452>, dostop 23.11.2006.
35. Štefančič, Marcel (2005): Nebeška vrata: Kako so samomorilske misije prišle v Evropo. Mladina, št. 32.
36. Umek, Peter (2001): Varstvoslovje, št. 3.
37. Videmšek, B. (2005): Ko ni več ničesar, ostane poslednja oblika bojevanja, Delo, Sobotna priloga, 10.5.2005,http://www.delo.si/index.php?sv_path=43,49&so=Sobotna+priloga&da=20050910&ed=&pa=8&ar=4125ffc2b44be02eb187697af1d8d38e04&fromsearch=1, dostop 13.9.2006.
38. Zakon o obrambi, uradno prečiščeno besedilo, Uradni list RS, št.103/2004.

INTERNET

1. Abdulaziz al-Omari, 2006: http://en.wikipedia.org/wiki/Abdulaziz_al-Omari, dostop 15.9.2006.
2. Ahmed al-Ghamdi, 2006: http://en.wikipedia.org/wiki/Ahmed_al-Ghamdi, dostop 15.9.2006.
3. Ahmed al-Haznawi, 2006: http://en.wikipedia.org/wiki/Ahmed_Ibrahim_al-Haznawi, dostop 15.9.2006.
4. Ahmed al-Nami, 2006: http://en.wikipedia.org/wiki/Ahmed_al-Nami, dostop 15.9.2006.
5. American Airlines Flight 11, 2006: http://en.wikipedia.org/wiki/American_Airlines_Flight_11#Hijackers, dostop 11.9.2006.

6. American Airlines Flight 77, 2006:
http://en.wikipedia.org/wiki/American_Airlines_Flight_77#Hijackers, dostop 11.9.2006.
7. Anarhistični terorizem, 2006:
<http://sl.wikipedia.org/wiki/Terorizem#Anarhisti>.C4.8Dni_terorizem, dostop 15.5.2006.
8. Balkanski vojaški poligon, 2006:
http://www.najdi.si/search.jsp?q=kenija+mau+*+narodnoosvobodilnih+gibanj, dostop 10.5.2006.
9. Cyber terrorism, 2006: <http://en.wikipedia.org/wiki/Cyber-terrorism>, dostop 11.5.2006.
10. Desničarski terorizem, 2006:
<http://sl.wikipedia.org/wiki/Terorizem#Desni>.C4.8Darski_terorizem, dostop 9.5.2006.
11. Državni terorizem, 2006:
<http://sl.wikipedia.org/wiki/Terorizem#Dr>.C5.BEavni_terorizem, dostop 15.5.2006.
12. Fayez Banihammad, 2006:
http://en.wikipedia.org/wiki/Fayez_Rashid_Ahmed_Hassan_Al_Qadi_Banihammad, dostop 15.9.2006.
13. Germaine Lindsay, 2006: http://en.wikipedia.org/wiki/Germaine_Lindsay, dostop 15.12.2006.
14. Hamas, 2006: <http://sl.wikipedia.org/wiki/Hamas>, dostop 7.8.2006.
15. Hamza al-Ghamdi, 2006: http://en.wikipedia.org/wiki/Hamza_al-Ghamdi, dostop 15.9.2006.
16. Hani Hanjour, 2006: http://en.wikipedia.org/wiki/Hani_Hanjour, dostop 15.9.2006.
17. Hasib Hussain, 2006: http://en.wikipedia.org/wiki/Hasib_Hussain, dostop 15.12.2006.
18. Hezbolah, 2006: <http://sl.wikipedia.org/wiki/Hezbolah>, dostop 8.8.2006.
19. Indicators of a Suicide Bomber, 2006: <http://www.counter-terrorism.biz/Terrorism-Articles.html>, dostop 13.12.2006.

20. 7 July 2005 London bombings (2006): http://en.wikipedia.org/wiki/7_July_2005_London_bombings; Wikipedia – The Free Encyclopedia, dostop 25. 12. 2006.
21. Khalid al- Mindhar, 2006: http://en.wikipedia.org/wiki/Khalid_al-Mihdhar, dostop 15.9.2006.
22. Kurdistan Worker's Party (PKK), 2006: <http://en.wikipedia.org/wiki/PKK>, dostop 11.8.2006.
23. Levičarski terorizem, 2006:
http://sl.wikipedia.org/wiki/Terorizem#Levi.C4.8Darski_terorizem, dostop 11.5.2006.
24. Majed Moqed, 2006: http://en.wikipedia.org/wiki/Majed_Moqed, dostop 15.9.2006.
25. Marwan al-Shehhi, 2006: http://en.wikipedia.org/wiki/Marwan_al-Shehhi, dostop 15.9.2006.
26. Mohammad Sidique Khan, 2006:
http://en.wikipedia.org/wiki/Mohammad_Sidique_Khan, dostop 15.12.2006.
27. Mohamed Atta, 2006: http://en.wikipedia.org/wiki/Mohamed_Atta, dostop 15.9.2006.
28. Mohand al-Shehri, 2006: http://en.wikipedia.org/wiki/Mohand_al-Shehri, dostop 15.9.2006.
29. Nacionalistični terorizem, 2006: http://sl.wikipedia.org/wiki/Terorizem#Nacionalisti.C4.8Dni_terorizem, dostop 11.5.2006.
30. Narcoterrorism, 2006: <http://en.wikipedia.org/wiki/Narcoterrorism>, dostop 13.5.2006.
31. Nawaf al-Hazmi, 2006: http://en.wikipedia.org/wiki/Nawaf_al-Hazmi, dostop 15.9.2006.
32. Osvobodilni tigri Tamilskega Ealama, 2006:
http://sl.wikipedia.org/wiki/Osvobodilni_tigri_Tamilskega_Ealama, dostop 7.8.2006.
33. Palestine Islamic Jihad, 2006: http://en.wikipedia.org/wiki/Palestinian_Islamic_Jihad, dostop 8.8.2006.

34. Saeed al-Ghamdi, 2006: http://en.wikipedia.org/wiki/Saeed_al-Ghamdi, dostop 15.9.2006.
35. Salem al-Hazmi, 2006: http://en.wikipedia.org/wiki/Salem_al-Hazmi, dostop 15.9.2006.
36. Satam al-Suqami, 2006: http://en.wikipedia.org/wiki/Satam_al-Suqami, dostop 15.9.2006.
37. September 11, 2001 attacks, 2006:
http://en.wikipedia.org/wiki/September_11%2C_2001_attacks, dostop 10.9.2006.
38. Shehzad Tanwer, 2006: http://en.wikipedia.org/wiki/Shehzad_Tanweer, dostop 15.12.2006.
39. Terorizem, 2006: <http://razor.arnes.si/slg-ce/gledlist/GL20042005/GL6/doma1.htm>, dostop 15.4.2006.
40. The Characteristics of Suicide Terrorists: An Empirical Analysis of Palestinian Terrorism in Israel, 2006: <http://nssc.haifa.ac.il/Terror/articles/profile.html>, dostop 19.8.2006.
41. United Airlines Flight 93, 2006:
http://en.wikipedia.org/wiki/United_Airlines_Flight_93#Hijackers, dostop 11.9.2006.
42. United Airlines Flight 175, 2006:
http://en.wikipedia.org/wiki/United_Airlines_Flight_175#Hijackers, dostop 11.9.2006.
43. Verski terorizem, 2006: http://sl.wikipedia.org/wiki/Terorizem#Verski_terorizem, dostop 20.5.2006.
44. Wail al-Shehri, 2006: http://en.wikipedia.org/wiki/Wail_al-Shehri, dostop 15.9.2006.
45. Waleed al-Shehri, 2006: http://en.wikipedia.org/wiki/Waleed_al-Shehri, dostop 15.9.2006.
46. Ziad Jarrah, 2006: http://en.wikipedia.org/wiki/Ziad_Jarrah, dostop 15.9.2006.

PRILOGE

Priloga A: Primerjalna analiza učinkovitosti različnih tipov teroristov

Za primerjalno analizo sem vzel kriminalca, klasičnega terorista in samomorilskega terorista. V analizi sem določil attribute (drevo kriterijev), ki vse tri profile povezujejo in jih hkrati ločujejo. Pri tem sem potrdil hipotezo, ki opredeli samomorilski napad kot racionalno dejanje. To je razvidno na strani 3 v prilogi A, kjer se kot rezultat vrednotenja samomorilskega terorista izražajo dobre ocene pri poveljevanju in nadzoru (visoka intenzivnost, mala zapletenost, velika natančnost). Samomorilski terorist je za napad visoko motiviran in za izvedbo ne potrebuje veliko znanja. Ne potrebuje veliko tehnične podpore in ima velik učinek na cilj. Klasični terorist in kriminallec sta bila glede na attribute, ki predstavljajo vložen trud v napad, enako učinkovita. Torej, če vzamemo, da je stališče teroristične organizacije, ki izvaja samomorilske napade, učinkovitost z malo stroški, potem lahko rečemo, da so samomorilski napadi racionalna dejanja.

Kvalitativna analiza (decision expert – DEXI):

Drevo kriterijev

Kriterij	Opis
UČINKOVITOST POSAMEZNEGA PROFILA TERORISTA	UČINKOVITOST DELOVANJA DOLOČENEGA PROFILA/ VODENJE TERORISTIČNEGA NAPADA
POVELJEVANJE IN NADZOR	INTENZIVNOST ZAPLETENOST NATANČNOST
PSIHOLOŠKI PROFIL	OSEBNOSTNE LASTOSTI TERORISTA OSEBO IMA SPLOŠNO IN POSEBNO ZNANJE POTREI MOTIVIRANOST IZVAJALCA NAPADA
PODPORA	POTREBA PO PODPORI ZA IZVEDBO NAPADA PODPORO ŠIRŠE POPULACIJE POTREBA PO TEHNIČNI PODPORI
BOJNA UČINKOVITOST	POTREBA PO FINANČNIH SREDSTVIH ZA IZVEDBO N UČINKOVITOST PRI IZVEDBI NAPADA HITROST IZVEDBE NAPADA UČINEK NAPADA NA CILJ ŽRTVE

Zaloge vrednosti

Kriterij	Zaloga vrednosti
UČINKOVITOST POSAMEZNEGA PROFILA TERORISTA	NIZKA ; SREDNJA; VISOKA
POVELJEVANJE IN NADZOR	SLABO ; DOBRO
INTENZIVNOST	NIZKA ; SREDNJA; VISOKA
ZAPLETENOST	VELIKO ; SREDNJE; MALO
NATANČNOST	NIZKA ; SREDNJA; VISOKA
PSIHOLOŠKI PROFIL	SLABO ; DOBRO
ZNANJE	MALO ; SREDNJE; VELIKO
MOTIVIRANOST	NIZKA ; SREDNJA; VISOKA
PODPORA	MALA ; SREDNJA; VELIKA
POLITIČNA	SLABA ; ZADOVOLJIVA; DOBRA
TEHNIČNA	VELIKA ; SREDNJA; MALA
FINANČNA	VELIKO ; SREDNJE; MALO
BOJNA UČINKOVITOST	MALA ; SREDNJA; VELIKA
TEMPO	NIZEK ; SREDNJI; VISOK
CILJ	MAJHEN ; SREDNJI; VELIK
NAPADALEC	VELIKO ; SREDNJE; MALO

UČINKOVITOST POSAMEZNEGA PROFILA TERORISTA

UČINKOVITOST DELOVANJA DOLOČENEGA PROFILA TERORISTA

1. **NIZKA** DELOVANJE IMA SLABO UČINKOVITOST
2. **SREDNJA** DELOVANJE IMA DELNO UČINKOVITOST
3. **VISOKA** DELOVANJE IMA VISOKO UČINKOVITOST

POVELJEVANJE IN NADZOR

VODENJE TERORISTIČNEGA NAPADA

1. **SLABO** NE OMOGOČA DOBRE IZVEDBE NAPADA
2. **DOBRO** OMOGOČA DOBRO IZVEDBO NAPADA

INTENZIVNOST

INTENZIVNOST NAPADA V DODELJENEM ČASU

1. **NIZKA** OD NAPADA DO IZVEDBE JE DOLGA INKUBACIJSKA DOBA
2. **SREDNJA** OD NAPADA DO IZVEDBE JE SREDNJE DOLGA INKUBACIJSKA DOBA
3. **VISOKA** OD NAPADA DO IZVEDBA JE KRATKA INKUBACIJSKA DOBA

ZAPLETENOST

POTREBA PO NAČRTOVANJU

1. **VELIKO** IZVEDBA POTREBUJE VELIKO NAČRTOVANJA
2. **SREDNJE** IZVEDBA POTREBUJE SREDNJE VELIKO NAČRTOVANJA
3. **MALO** IZVEDBA POTREBUJE MALO NAČRTOVANJA

NATANČNOST

VERJETNOST ZADETKA

1. **NIZKA** NAPADALEC IMA VELIKO MOŽNOST DA CILJ ZGREŠI
2. **SREDNJA** NAPADALEC IMA NEKAJ MOŽNOST DA CILJ ZGREŠI
3. **VISOKA** NAPADALEC IMA MALO MOŽNOSTI DA CILJ ZGREŠI

PSIHOLOŠKI PROFIL

OSEBNOSTNE LASTOSTI TERORISTA

1. **SLABO** NIMA ZNANJA IN MOTIVACIJE ZA NALOGO
2. **DOBRO** IMA ZNANJE IN MOTIVACIJO ZA NALOGO

ZNANJE

OSEBO IMA SPLOŠNO IN POSEBNO ZNANJE POTREBNO ZA IZVEDBO NAPADA

1. **MALO** OSEBA IMA MALO ZNANJA POTREBNEGA ZA IZVEDBO NAPADA
2. **SREDNJA** OSEBA IMA NEKAJ ZNANJA ZA IZVEDBO NAPADA
3. **VELIKO** OSEBA IMA VELIKO ZNANJA ZA IZVEDBO NAPADA

MOTIVIRANOST

MOTIVIRANOST IZVAJALCA NAPADA

1. **NIZKA** SLABO MOTIVIRAN ZA IZVEDBO NAPADA
2. **SREDNJA** DOBRO MOTIVIRAN ZA IZVEDBO NAPADA
3. **VISOKA** IZREDNO MOTIVIRAN ZA IZVEDBO NAPADA

PODPORA

POTREBA PO PODPORI ZA IZVEDBO NAPADA

1. **MALA** POTREBA PO VELIKO PODPORE ZA IZVEDBO NAPADA
2. **SREDNJA** POTREBA PO NEKAJ PODPORE ZA IZVEDBO NAPADA
3. **VELIKA** POTREBUJE MALO PODPORE ZA IZVEDBO NAPADA

POLITIČNA

PODPORO ŠIRŠE POPULACIJE

1. **SLABA** NE ZAGOTAVLJA OPTIMALNIH POGOJEV ZA IZVEDBO NAPADA
2. **ZADOVOLJIVA** DELNO OMOGOČA POGOJE
3. **DOBRA** ZAGOTAVLJA OPTIMALNE POGOJE ZA IZVEDBO NAPADA

TEHNIČNA

POTREBA PO TEHNIČNI PODPORI

1. **VELIKA** POTREBA PO VELIKI TEHNIČNI PODPORI ZA IZVEDBO NAPADA
2. **SREDNJA** POTREBA ZA NEKAJ TEHNIČNE PODPORE ZA IZVEDBO NAPADA
3. **MALA** POTREBUJE MALO TEHNIČNE PODPORE ZA IZVEDBO NAPADA

FINANČNA

POTREBA PO FINANČNIH SREDSTVIH ZA IZVEDBO NAPADA

1. **VELIKO** POTREBA PO VELIKO FINANC ZA IZVEDBO NAPADA
2. **SREDNJE** POTREBA PO NEKAJ FINANCAH ZA IZVEDBO NAPADA
3. **MALO** POTREBUJE MALO FINANC ZA IZVEDBO NAPADA

BOJNA UČINKOVITOST

UČINKOVITOST PRI IZVEDBI NAPADA

1. **MALA** NE OMOGOČA IZVEDBE NAPADA
2. **SREDNJA** DELNO OMOGOČA IZVEDBO NAPADA
3. **VELIKA** V CELOTI OMOGOČA IZVEDBO NAPADA

TEMPO

HITROST IZVEDBE NAPADA

1. **NIZEK** NAPAD SE ODVIJA POČASI
2. **SREDNJI** NAPAD SE ODVIJA HITRO
3. **VISOK** NAPAD JE IZVEDEN BLISKOVITO

CILJ

UČINEK NAPADA NA CILJ

1. **MAJHEN** NAPAD IMA MAJHEN UČINEK
2. **SREDNJI** NAPAD IMA NEKAJ UČINKA
3. **VELIK** NAPAD IMA VELIK UČINEK

NAPADALEC

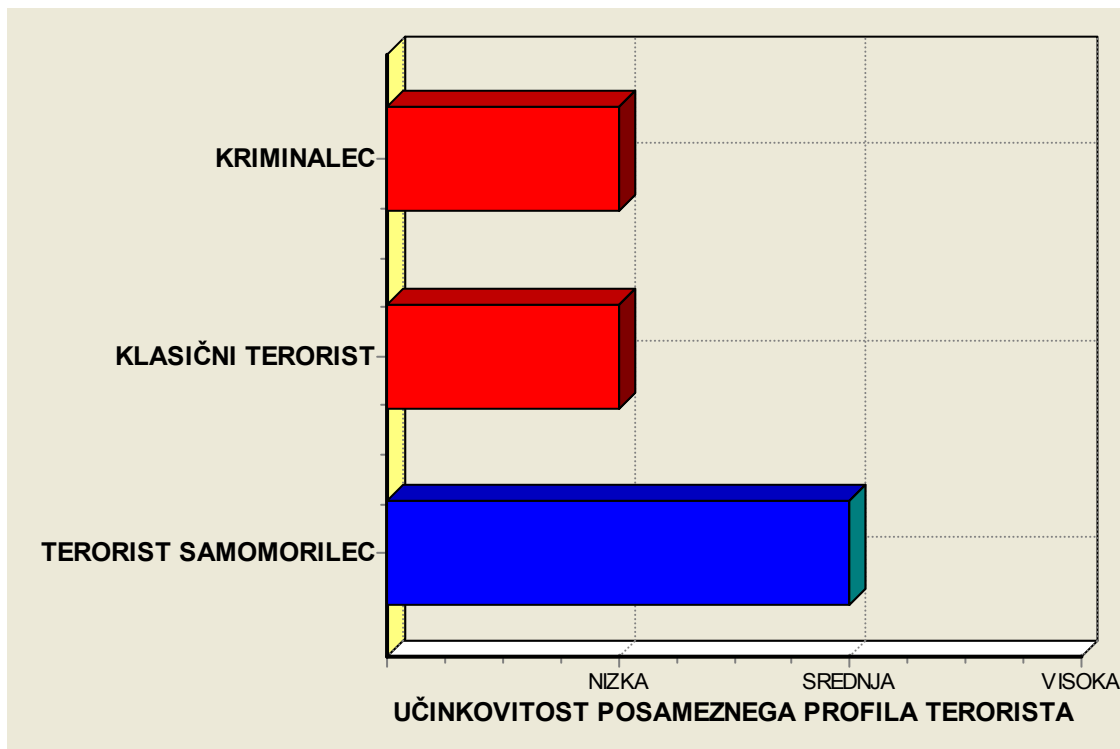
ŽRTVE

1. **VELIKO** VELIKO ŽRTEV NA STRANI NAPADALCA
2. **SREDNJE** NEKAJ ŽRTEV NA STRANI NAPADALCA
3. **MALO** MALO ŽRTEV NA STRANI NAPADALCA

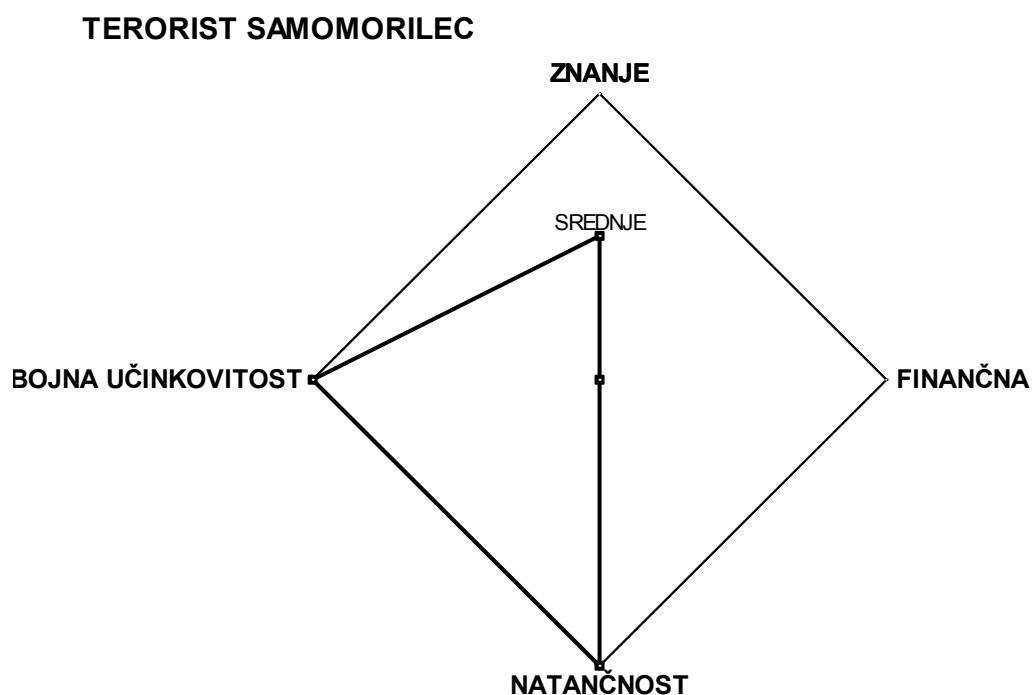
Rezultati vrednotenja

Kriterij	TEROR.SAMOM.	KLASIČNI TER.	KRIMINALEC
UČINKOVITOST POSAMEZNEGA PROFILA TERORISTA	SREDNJA	NIZKA	NIZKA
POVELJEVANJE IN NADZOR	DOBRO	SLABO	SLABO
—INTENZIVNOST	VISOKA	VISOKA	SREDNJA
—ZAPLETENOST	MALO	VELIKO	SREDNJE
—NATANČNOST	VISOKA	SREDNJA	NIZKA
PSIHOLOŠKI PROFIL	DOBRO	DOBRO	SLABO
—ZNANJE	SREDNJE	VELIKO	SREDNJE
—MOTIVIRANOST	VISOKA	VISOKA	SREDNJA
PODPORA	MALA	MALA	MALA
—POLITIČNA	ZADOVOLJIVA	ZADOVOLJIVA	SLABA
—TEHNIČNA	MALA	VELIKA	SREDNJA
—FINANČNA	VELIKO	SREDNJE	MALO
BOJNA UČINKOVITOST	VELIKA	MALA	SREDNJA
—TEMPO	VISOK	NIZEK	SREDNJI
—CILJ	VELIK	SREDNJI	MAJHEN
—NAPADALEC	MALO	VELIKO	SREDNJE

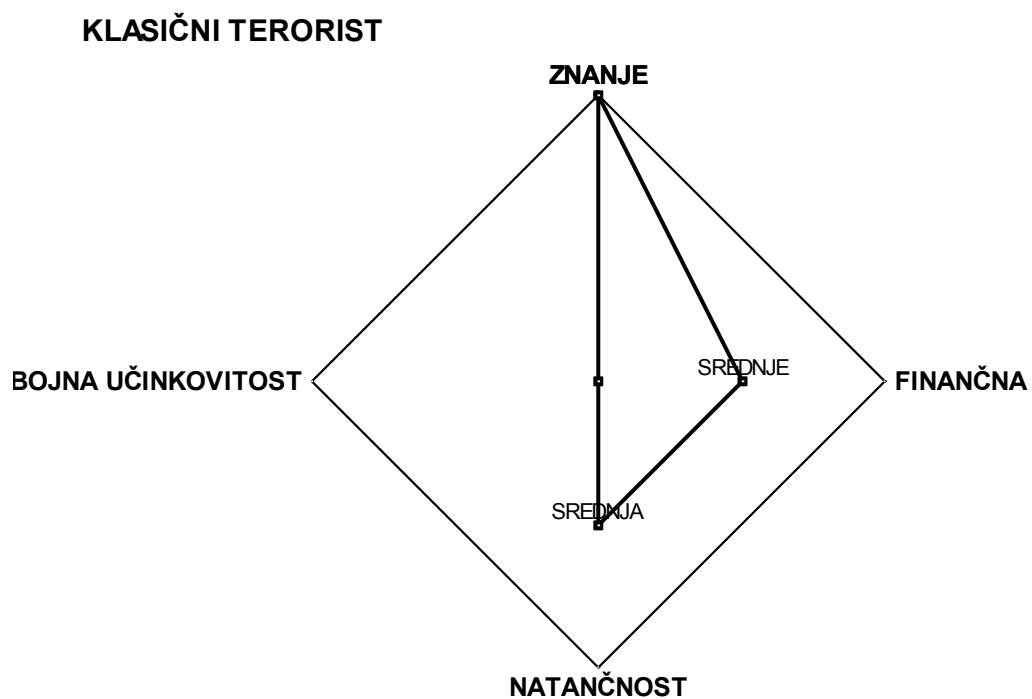
GRAF priloga A-1: Učinkovitost samomorilskega terorista je glede na navedene atribute v drevesu kriterijev še enkrat večja v primerjavi s kriminalcem in klasičnim teroristom.

GRAF priloga A-2: Bojna učinkovitost terorista samomorilca (hiter napad z velikim učinkom na cilj in veliko povzročenimi žrtvami) je velika. Torej se z malo potrebnega znanja in slabo finančno podporo dosežeta velika natančnost in bojna učinkovitost.

GRAF priloga A-3: Bojna učinkovitost klasičnega terorista (hiter napad z velikim učinkom na cilj in veliko povzročenimi žrtvami) je majhna. Torej se z veliko potrebnega znanja in srednje veliko finančno podporo dosežeta povprečna natančnost in majhna bojna učinkovitost.

GRAF priloga A–4: Bojna učinkovitost kriminalca (hiter napad z velikim učinkom na cilj in številnimi žrtvami) je srednja. Torej se s srednje veliko potrebnega znanja in veliko finančno podporo dosežeta slaba natančnost in srednje velika bojna učinkovitost.

